

Doc1_FW Bijlagen voor bij de aanvraag VG 2021 Geanonimiseerd _____	3
Doc2_Bijlage 3 - Aanbod ROR 2021 Geanonimiseerd _____	4
Doc3_Bijlage 4 - LSE Factsheet Geanonimiseerd _____	22
Doc5_RE Aanvraag DH Geanonimiseerd _____	24
Doc6_FW Programma Weerbare samenleving Geanonimiseerd _____	26
Doc7_toezegging commissie bestuur Geanonimiseerd _____	29
Doc10_FW Input op kabinetsreactie op het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie _____	30
Doc12_FW kabinetsreactie POCOB Geanonimiseerd _____	32
Doc14_Samenvatting Beleidsreactie op Parlementaire Ondervragingscom- missie ongewenste beïnvloeding _____	34
Doc16_memo informele scholing Geanonimiseerd _____	36
Doc17_101120 memo informele scholing Geanonimiseerd _____	37
Doc18_tekstje onderzoek PG Jaarverslag in bijlage Geanonimiseerd _____	40
Doc19_Verslag bijeenkomst Geanonimiseerd _____	41
Doc20_090421 verslag BGM Kennismaking Religieus Netwerk Geanonimis- eerd _____	42
Doc21_documentatie voor Speerpunt Netwerken Geanonimiseerd _____	44
Doc22_Memo VWRO (002) Geanonimiseerd _____	45
Doc23_Memo uitvoering pilotproject VWRO met aanvullingen Geanonimise- erd _____	47
Doc24_Def Jaarplan IPPR 2020 Geanonimiseerd _____	49
Doc25_FW Onderzoek problematisch gedrag in bijlage Geanonimiseerd ____	73
Doc26_Beleidsadvies problematisch gedrag en levensbeschouwelijke orga- nisaties Geanonimiseerd _____	74
Doc27_FW Schema en gespreksnotitie rondetafelgesprek _____	120
Doc29_Fwd Herzien schema en gespreksnotities rondetafelgesprek _____	121
Doc31_RE Staf bgm Geanonimiseerd _____	123
Doc32_Getekende uitnodigingsbrief aanvraag Versterkingsgelden 2022 Den Haag Geanonimiseerd _____	124

Doc34_Trainingsaanbod ROR en LSE 2022 Geanonimiseerd _____	128
Doc35_RE Concept beantwoording SV Geanonimiseerd _____	148
Doc36_reactie bgm op brief FIO - BGM Geanonimiseerd _____	149
Doc38_RE Nieuwe schriftelijke vragen ID Undercover onderzoek moskeeën RIS 310356 Geanonimiseerd _____	151
Doc39_Raadsvragen NIDAID Geanonimiseerd _____	152
Doc42_FW Netwerken met moslimgemeenschappen Geanonimiseerd _____	153
Doc43_Netwerken met moslimgemeenschappen in Den Haag 8 november 2021 Geanonimiseerd _____	154
DOC44_~1 _____	175
Doc50_FW Opdrachtbrief ROR- Gemeente Den Haag Versterkingsgelden 2023 Geanonimiseerd _____	177
Doc51_Den Haag Opdrachtbrief NCTV- ROR Gemeente Geanonimiseerd _____	179
Doc52_ROR_Brochure_2023 Geanonimiseerd _____	184

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 4 Sep 2020 08:44:45 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: FW: Bijlagen voor bij de aanvraag VG 2021
Attachments: Bijlage 3 - Aanbod ROR 2021.pdf, Bijlage 4 - LSE Factsheet.pdf, Bijlage 5 - Tjldlijn VG 2021.pdf, Bijlage 1 - Ministeriële Regeling VG 2021.pdf

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>
Verzonden: maandag 17 augustus 2020 18:13
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: Bijlagen voor bij de aanvraag VG 2021

Hi 5.1.2.e en 5.1.2.e bijgevoegd alle bijlagen die ik eerder bij de aanvraag had meegestuurd, exclusief de brief zelf en het Excel bestand.

Goed om woensdag van gedachten te wisselen. Zullen we dit digitaal doen?

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Trainingsaanbod ROR 2021

1. Basistraining

Training: Radicalisering en extremisme basistraining

Code: RORPrioB

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Preventieve interventie voordat radicalisering plaatsvindt is nodig, maar hoe grijp je in? In deze basistraining maak je kennis met de fenomenen radicalisering en extremisme en krijg je inzicht in mogelijke omstandigheden en voorwaarden die bijdragen aan het proces van radicalisering richting het (gewelddadig) extremisme. Je leert radicalisering te signaleren en adequaat te reageren binnen je eigen werkveld.

Na deze training:

- Is jouw kennis over radicalisering en extremisme vergroot.
- Ken je het verschil tussen activisme, extremisme en terrorisme.
- Weet je welke elementen een rol spelen bij mogelijke radicalisering en kun je signalen (h)erkennen.
- Ben je je bewust van referentiekaders en ethnocentrisme en de mogelijke invloed hiervan op professioneel handelen.
- Ben je je bewust van een beroepshouding en mogelijke dilemma's tussen persoonlijke waarden en professionele normen.

NB: Cursisten die al eerder hebben deelgenomen aan een training van het ROR, kunnen direct deelnemen aan de verdiepingstraining(en). Indien dit niet het geval is zal eerst de basistraining gevolgd moeten worden, alvorens men kan deelnemen aan een verdiepingstraining.

2. Verdiepingstrainingen op thema (modulair)

Islamistisch extremisme

Training: Islamistisch extremisme Verdiepingstraining

Code: RORPrioVa

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Als eerstelijnsprofessional heb je een belangrijke rol in het signaleren en voorkomen van islamitische radicalisering en extremisme. Kennis hiervan helpt je om meer inzicht te krijgen, maar ook effectief en zelfverzekerd te handelen. Naast de theorie en uitleg over de verschillen tussen de begrippen biedt de training inzicht in de situatie in Nederland. Zo leer je bijvoorbeeld hoe de ideologische overtuiging van terroristische organisaties als al-Qaeda, Islamitische Staat, Boko Haram en as-Shabaab wordt uitgedragen.

Na deze training:

- begrijp je het onderscheid tussen de hoofdstroom binnen de islam en de (gewelddadig) extremistische uitwassen
- weet je welke overtuigingen meespelen bij islamitisch geïnspireerd extremisme
- heb je inzicht in voedingsbodems, vindplaatsen en ronseltechnieken, gebruikt door islamitisch extremistische organisaties
- heb je inzicht in de huidige situatie en het dreigingsbeeld in Nederland
- kan je effectief en adequaat handelen bij contact met sympathisanten van het islamitisch-extremistisch gedachtegoed
- heb je basiskennis over de geschiedenis van het Midden-Oosten
- ken je de frames en narratieven gebruikt door organisaties als IS en al-Qaeda en weet je welke overtuigingen er meespelen
- heb je kennis van de ontwikkelingen binnen de salafistische beweging in Nederland

NB: Deze training is uit te breiden met 2 dagdelen extra verdiepingstraining (zie punt 3. Extra verdiepingstrainingen op thema)

Rechts-, links- en milieu-extremisme

Training: Rechts-, links- en milieu-extremisme Verdiepingstraining

Code: RORPrioVb

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: We kennen demonstraties van extreem rechts bij moskeeën, klimaatactivisten die de weg blokkeren, gewelddadige confrontaties tussen voor- en tegenstanders van zwarte Piet en horen van rechts-extremistische terreuraanslagen, verspreid over de wereld. In deze training gaan we in op de huidige ontwikkelingen en trends binnen rechts-, links- en milieu-extremisme. We bespreken welke ideologieën en stromingen er zijn en welke uitingsvormen die kennen. We gaan dieper in op waar het probleem en mogelijke dreiging precies zit. En we bespreken hoe je daar als professional mee kan omgaan.

We raden deelnemers die meer kennis willen aan om ook de tweede dag van de verdiepingstraining rechts-, links en milieu-extremisme te volgen. Daarin gaan we dieper in op de geschiedenis en ontwikkelingen van deze stromingen, zowel door de tijd heen als in Europa, waardoor je je lokale context in breder perspectief kan plaatsen. Ook komt het planmatig inzetten van interventies aan bod.

Na deze training:

- Ben je op de hoogte van de verschillende stromingen van rechts-, links- en milieu-extremisme.
- Kan je de huidige ontwikkelingen in politieke en historische context plaatsen.
- Heb je een beeld van waar en in hoeverre en sprake is van mogelijke dreiging.
- Heb je handelingsperspectief om daar iets tegen te doen.

NB: Deze training is uit te breiden met 2 dagdelen extra verdiepingstraining (zie punt 3. Extra verdiepingstrainingen op thema)

Interculturele professionaliteit

Training: Interculturele professionaliteit Verdiepingstraining

Code: RORPrioVc

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: In je dagelijkse leven, maar zeker ook als professional heb je veel te maken met mensen met een andere cultuur dan jij. Soms kom je als professional in situaties waarin de technieken zoals jij ze logisch vindt en aangeleerd hebt, misschien niet werken. In deze training leer je de basis van interculturele professionaliteit, zodat je handvatten hebt om beter aan te sluiten bij iemand met een andere cultuur, en efficiënter wordt in je handelen.

Inhoudelijk komen aan de orde: Culturele vorming, normen en waarden, visie op (de waarde van) diversiteit, culturalistische benadering versus pluralistische benadering, verschillende dimensies waarop culturen van elkaar kunnen verschillen, impliciete associaties, objectief waarnemen en oordeel uitstellen, en handelingsperspectief.

Na deze training:

- is je cultureel bewustzijn groter
- heb je zicht op je eigen culturele vorming en de invloed die dat heeft op jouw gedrag in relatie tot de ander
- kan je vanuit meerdere perspectieven naar een probleem kijken
- heb je handvatten om effectiever te handelen in interculturele situaties

NB: Deze training is uit te breiden met 2 dagdelen extra verdiepingstraining (zie punt 3. Extra verdiepingstrainingen op thema)

Potentieel Gewelddadige Eenling (PGE)

Training: Potentieel gewelddadige eenling Verdiepingstraining

Code: RORPrioVd

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: In je werk kun je te maken krijgen met Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE). Dit zijn personen die zonder medewerking van anderen en vanuit een persoonlijke krenking of grief een dreiging vormen richting de maatschappij. Het is van belang dat je signalen die wijzen op mogelijke gewelddadigheid herkent om ze vervolgens te melden in de lijn.

Na deze training:

- weet je wat onder PGE wordt verstaan en heb je inzicht in signalen die op potentiële gewelddadigheid wijzen
- weet je hoe extremisme en verwardheid samen kunnen gaan, welke tekenen hierop wijzen en hoe vaak het voorkomt
- weet je waar je je zorgen neer kunt leggen
- ben je bekend met de aanpak PGE
- weet je welke professionals samenwerken in het Team Dreigingsmanagement (TDM) om tot een persoonsgerichte multidisciplinaire aanpak te komen
- begrijp je het belang van afstemming met de mensen die om de PGE heen staan om het pad van grief naar daad te onderbreken

Zorg-, Jeugd- en –welzijnsprofessionals

Training: Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals

Verdiepingstraining

Code: RORPrioVe

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Deze training draait om het versterken van handelingsperspectief voor zorg- en welzijns- en jeugdprofessionals bij (mogelijke) radicalisering. Het proces van radicalisering is niet essentieel anders dan een gewoon ontwikkelingspad. Veel van de mensen die radicaliseren zijn adolescenten. Adolescenten behoren tot een groep die in een ontwikkelingsfase zit die hen extra vatbaar maakt voor de aantrekkingskracht van radicale groepen en denkbeelden. Dat heeft onder andere te maken met de zoektocht naar identiteit en, zingeving, de rol van peers en vatbaarheid voor zwart-witdenken. Hoe de ontwikkelingsfase van adolescentie in elkaar zit weet je als professional al. Ook de vaardigheden die je nodig hebt om er effectief mee om te gaan als je signalen van radicalisering tegenkomt, heb je als professional al in huis.

Toch zijn veel professionals zich daar niet bewust van, waardoor het spannend kan zijn om te handelen bij vermoedens van radicalisering. Na deze verdiepingstraining kan je jouw kennis makkelijker relateren aan radicalisering en heb je handelingsperspectief voor als je hiermee te maken krijgt.

Na deze training:

- weet je meer over het proces van radicalisering en over risicofactoren en beschermende factoren
- heb je handvatten om adequaat preventief te handelen wanneer je met radicaliserende cliënten in aanraking komt
- weet je hoe je jouw kennis en de jou bekende methodieken kunt toepassen als je te maken hebt met radicalisering

NB: Deze training is uit te breiden met 2 dagdelen extra verdiepingstraining (zie punt 3. Extra verdiepingstrainingen op thema)

GGZ professionals

Training: Radicalisering voor GGZ professionals Verdiepingstraining

Code: RORPrioVf

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Als zorgprofessional kan je te maken krijgen met ggz-cliënten met radicale ideeën of sympathieën voor een extremistische organisatie. Wat kan en moet je in zo'n situatie doen? Als zorgprofessional heb je een geheimhoudingsplicht, het geheim is immers van de cliënt en niet van jou. Welke informatie kan, mag of moet je zelfs delen en met wie? In deze training leer je wat uitzonderingen zijn op het beroepsgeheim en krijg je een stappenplan voor het zorgvuldig verstrekken van informatie. Daarnaast maak je kennis met verschillende culturele, religieuze opvattingen en referentiekaders in relatie tot ggz-problematiek. Ook ga je dieper in op het bestaan van andere rationaliteiten omtrent achterliggende motivaties voor radicalisering.

Na deze training:

- heb je kennis van verschillende culturele opvattingen en referentiekaders in relatie tot ggz-problematiek
- heb je inzicht in mogelijke samenhang tussen ggz-problematiek en radicalisering en extremisme
- heb je een eigen professionele visie in relatie tot radicalisering
- kun je professioneel handelen bij vermoedens van radicalisering binnen een ggz-instelling
- ken je de regelgeving over privacy, beroepsgeheim en informatie-uitwisseling

Gespreksvaardigheden

Training: Diverse (zie de varianten onder 'Inhoudelijk')

Code: RORPrioVj

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Hoe voer je een verbindend gesprek met iemand met een heel andere visie dan jijzelf? Dit is een belangrijke basisvaardigheid voor veel professionals. Wil je iemand met (potentieel radicale) ideeën verbonden houden met de samenleving, dan is het handig om hier wat handvatten voor te hebben. In deze eendaagse module wordt aandacht besteed aan gespreksmethodieken. In overleg met het ROR kan worden besproken hoe deze module valt in te passen in een leerlijn voor de organisatie. Er zijn verschillende typen gespreksvoering mogelijk zoals ; Dialoog onder druk, socratische gespreksvoering, Omgaan met Extreme Idealen (OMEI) en 'dialogue trainer'. We gaan niet alleen theoretisch aan de slag. Deze training is vooral gericht op oefenen.

3. Extra verdiepingstraining op thema (modulair)

Islamistisch extremisme

Training: Islamistische extremisme Extra verdiepingstraining

Code: RORPrioVEa

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Deze training is een vervolg op dag 1 van de verdiepingstraining islamistisch extremisme. Gedurende deze extra dag sta je uitgebreid stil bij de thema's, verhalen en tactieken die door terroristische organisaties, zoals Al-Qaeda en Islamitische Staat worden gebruikt.

Na deze training:

- ken je de voedingsbodems, vindplaatsen en ronseltechnieken die salafi-jihadistische organisaties gebruiken
- heb je kennis van de rol van vrouwen binnen de salafi-jihadi context
- weet je nuance aan te brengen in de polariserende 'wij-zij'-retoriek die salafi-jihadistische organisaties gebruiken en propageren
- heb je handvatten om in contact te blijven met individuen die sympathie hebben of mogelijk ontwikkelen voor het extreme salafi-jihadi gedachtengoed
- kan je effectief en adequaat handelen in het contact met sympathisanten van het extreme salafi-jihadi gedachtengoed

NB: Deelname aan deze extra verdiepingstraining kan alleen als je eerst de training 'Islamistische extremisme verdiepingstraining' hebt gevolgd.

Rechts-, links- en milieu-extremisme

Training: Rechts-, links- en milieu-extremisme Extra Verdiepingstraining

Code: RORPrioVEb

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: De tweede verdiepingsdag gaat verder waar dag 1 ophoudt. In dag 1 heb je inzicht gekregen in wat er in Nederland speelt op gebied van rechts-, links- en milieu-extremisme. Op dag 2 gaan we in op de historische en politieke context van dit soort stromingen en wat we daarvan kunnen leren voor het hier en nu. Daarnaast nemen we de propaganda-strategieën van deze extremistische groeperingen onder de loep. We laten zien wat jij als professional kunt ondernemen, zoals ketensamenwerking, interventies en gespreksvoering.

Na deze training:

- Heb je meer achtergrondkennis over hoe de verschillende stromingen zich de laatste decennia en laatste jaren binnen Europa en binnen Nederland ontwikkelen
- Kun je je lokale situatie interpreteren tegen de achtergrond van een breder perspectief
- Heb je handvatten om planmatig te komen tot het inzetten van passende interventies

NB: Deelname aan deze extra verdiepingstraining training kan alleen als je eerst de training 'Rechts-, links- en milieu-extremisme Verdiepingstraining' hebt gevolgd.

Interculturele professionaliteit

Training: Interculturele professionaliteit Extra Verdiepingstraining

Code: RORPrioVEc

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2860,-

Inhoudelijk: In de tweede verdiepingsdag ga je aan de slag met het versterken van de interculturele competenties. Het betreft de volgende competenties: interculturele sensitiviteit, interculturele communicatie, omgaan met onzekerheid en bevorderen van betrokkenheid. Je krijgt voor jezelf helder waar je al sterk in bent en hoe je dat aanpakt. Ook krijg je inzicht in hoe je andere competenties verder kan ontwikkelen. Het is een zeer interactieve dag, waarin we veel gaan oefenen met eigen casuïstiek, in kleine groepjes. Interculturele professionaliteit vergt continu onderhoud. Doel van de training is dus niet dat je na afloop 'het trucje beheerst', maar dat je handvatten hebt waarmee je je eigen interculturele competenties kan blijven ontwikkelen.

Na deze training:

- kan je de competenties die nodig zijn voor professionele interculturele interactie omschrijven: interculturele sensitiviteit, interculturele communicatie, omgaan met onzekerheid en bevorderen van betrokkenheid
- begrijp je hoe die competenties je gaan helpen effectief professioneel te kunnen handelen in intercultureel contact
- heb je met die competenties geoefend en de competenties versterkt
- Heb je een persoonlijk stappenplan voor het versterken van deze interculturele competenties
- en, hier steken wij echt op in; heb je zin om er mee te gaan oefenen

NB: Deelname aan deze extra verdiepingstraining training kan alleen als je eerst de training 'Interculturele professionaliteit Verdiepingstraining' hebt gevolgd.

Zorg-, Jeugd- en –welzijnsprofessionals

Training: Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals Extra verdiepingstraining

Code: RORPrioVEe

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Deze training draait om het versterken van handelingsperspectief. Je gaat dieper in op psychopathologie in relatie tot radicalisering en ook duik je in de wetenschap van 'reradicalisering'. Je maakt een plan voor het inzetten van bekende methodieken bij radicalisering. Je oefent met de uitdagingen en dilemma's rondom informatie delen en krijgt handvatten om je aan beroepsgeheim te houden en tegelijk informatie te kunnen delen wanneer de veiligheid in het geding is.

Na deze training:

- heb je meer zicht op de samenhang van psychopathologie en radicalisering
- ken je de plek van jouw organisatie in keten van organisaties die zich inzetten voor het tegengaan van radicalisering
- heb je handvatten voor het tegengaan van radicalisering vanuit pedagogisch perspectief
- kun je bekende methodieken planmatig inzetten bij radicalisering
- heb je handvatten om zonder je beroepsgeheim te schenden informatie te delen wanneer de veiligheid in het geding is

NB: Deelname aan deze extra verdiepingstraining training kan alleen als je eerst de training 'Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals Verdiepingstraining' hebt gevolgd.

4. Landelijk Steunpunt Extremisme

Specialistisch aanbod Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE) – training en intervisie

Het LSE is gespecialiseerd in de omgang met personen die radicaliseren of geradicaliseerd zijn en hun omgeving. De komende tijd zal de samenwerking tussen ROR en LSE worden geïntensiveerd en zal aanbod van het LSE via het ROR worden aangeboden.

Doelgroep: Deze specialistische verdiepingstrainingen en intervisie zijn bedoeld voor professionals die beroepsmatig reeds met casuïstiek werken waar radicalisering of extremisme speelt.

Inhoud: In trainingen van het LSE wordt ingezet op verdieping van kennis en van vaardigheden. In de modules staan fenomeenbegrip, werken met beproefde methodieken en het aanscherpen van praktijkvaardigheden centraal. Zowel de interactieve trainingen als intervisie worden gegeven door deskundige trainers die ruime ervaring hebben met casuïstiek. De trainingen zijn gebaseerd op praktijkkennis, wetenschappelijke inzichten en de actualiteit. Het aanbod bestaat uit verschillende modules waaruit in onderling overleg een keuze kan worden gemaakt, afhankelijk van de kennis en werkzaamheden van de deelnemers. Iedere module staat voor een dagdeel.

Voorbeelden van de beschikbare modules:

- Religie, ideologie, (politiek) geweld en extremisme: motieven en relaties. Deze module geeft de professional meer inzicht in en begrip van de genoemde fenomenen, alsook de samenhang daartussen.
- Begrip van radicaliseringsprocessen en interventies in de praktijk. Deze module geeft de professional zicht op hoe het fenomeen van radicalisering en extremisme in de praktijk te benaderen.
- Richtlijnen en handvatten in duiding en analyse. In deze module worden de vaardigheden van de professional op het gebied van het duiden en analyseren van signalen aangescherpt middels het uitleren van methodieken.
- Basishouding en gespreksvoering. In deze module worden de vaardigheden om in gesprek te komen en te blijven met de doelgroep aangescherpt middels het oefenen met casuïstiek uit de praktijk.
- Begeleide casusbespreking. In deze module staan sparren en oefenen met dilemma's en successen uit de praktijk centraal. Dit gebeurt aan de hand van een concrete casus.

Intervisie:

Het LSE biedt specialistische intervisie aan waarin eenzelfde groep professionals meerdere malen bijeenkomt om praktijkervaringen uit te wisselen, dilemma's uit (zelf in te brengen) casuïstiek te bespreken en te oefenen met actuele praktijkvoorbeelden. Dit gebeurt onder begeleiding van casemanagers met ruime ervaring in het begeleiden van radicaliserende/geradicaliseerde personen en hun omgeving.

www.landelijksteunpuntextremisme.nl

5. Overig aanbod

Evidence Based Werken (EBW)

Training: Evidence Based Werken

Code: RORPrioEBW

Duur: 2 dagdelen

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: De preventie van radicalisering vraagt om een goede en effectieve aanpak. Maar hoe weet je nu als gemeente of andere interventie uitvoerder of je op de goede weg bent? En hoe kan het beter? Door te evalueren kom je hierachter. De Toolkit Evidence Based Werken bij de Preventie van Radicalisering biedt kennis, geleerde lessen, handige checklists en formats om de interventies om radicalisering tegen te gaan te evalueren.

In deze training nemen we je mee door wat deze toolkit te bieden heeft. Ook ga je oefenen met een evaluatie opzetten aan de hand van eigen interventies. Afhankelijk van het stadium waarin je interventie zich bevindt, gaat het daarbij om een plan-, een proces- of een effectevaluatie. Je zult zien dat je door met de tool te werken, inspiratie opdoet waarmee je je interventie (nog) effectiever kan maken.

Voor een voorproefje op de toolkit zelf, kijk vast op:

<https://www.socialestabiliteit.nl/si-toolkit>

Na deze training:

- snap je waarom evalueren bijdraagt aan het effectiever opzetten van interventies én bijdraagt aan een grotere kennisbasis
- ken je de 'geleerde lessen' op het gebied van evidence based interventies bij de preventie van radicalisering
- heb je geoefend met de toolkit 'Evidence Based Werken bij de Preventie van Radicalisering'
- weet je advies en ondersteuning te vinden, wanneer je aan de slag gaat met het plannen, uitvoeren en/of evalueren van een interventie

Mentoren training vrijwilligers (One on One)

Training: One on One

Code: RORPrioOne

Duur: 12 dagdelen (6 dagen)

Prijs: € 15.180,-

Inhoudelijk: Hoe kunnen we personen die gevoelig zijn voor radicalisering en/of reeds beginnende signalen van radicalisering vertonen, weerbaar maken tegen verdere radicalisering? Het mentorenproject One-on-One levert een absolute bijdrage in de preventieve aanpak tegengaan radicalisering. De training is bedoeld voor gemotiveerde mentoren van jongeren in een beginnend stadium van radicalisering. De mentoren begeleiden op vrijwillige basis en fungeren voornamelijk als vertrouwenspersoon. De jeugdige ook wel mentee genoemd, stemt in met de begeleiding.

Programma

	Ochtend	Middag
Dag 1	Introductie	Basiskennis Islam en Orthodoxie
Dag 2	Radicalisering en jihadisme	Triggerfactoren en weerbaarheid
Dag 3	Life Psychology en 'Wiel van houvast' (10 domeinen	Rol, houding en gespreksvaardigheden van mentor
Dag 4	Intakegesprek en 1 ^e contact met mentee	Hulpbehoefte opstellen, gebruik van 'Wiel van houvast'
Dag 5	Interculturele competentie; cultuursensitiviteit en diversiteit	Vervolg mentorgesprekken
Dag 6	Proces mentorschap	Wrap up & presentaties door mentoren

**Deskundigheidsbevordering voor professionals in de lokale aanpak;
kennis, intervisie en netwerken**

Training: Deskundigheidsbevordering

Code: RORPrioDes

Duur: 2 groepen per bijeenkomst van ieder 1 dagdeel

Prijs: € 100,- per deelnemer

Inhoudelijk: Kennisuitwisseling, intervisie en netwerken zijn nodig om je kennis en handelingsrepertoire op het gebied van de preventieve aanpak van radicalisering actueel en optimaal te houden. Er worden steeds twee groepen op een dag getraind die elkaar ontmoeten tijdens de lunch. Zo maak je ook kennis met andere professionals.

Na deze training:

- is je netwerk verrijkt
- is je kennis opgefrist
- heb je dilemma's besproken en inspiratie opgedaan
- kun je jouw positie als aandachtsfunctionaris versterken

Aandachtsfunctionarissen tegengaan Radicalisering (AFR)

Training: Aandachtsfunctionarissen tegengaan Radicalisering (AFR)

Code: RORPrioAFR

Duur: 6 dagdelen, verdeeld over 3 dagen (niet aansluitend).

Prijs: € 7.930,- incl. acteur

Inhoudelijk:

Als aandachtsfunctionaris heb je een belangrijke rol bij het tegengaan van radicalisering. Jij kan zorgen dat het thema in jouw organisatie onder de aandacht blijft en daarbij je collega's ondersteunen, maar ook in de samenwerking met ketenpartners binnen de lokale aanpak ben je belangrijk als verbinder en het op de agenda houden van dit belangrijke thema.

Hoe kan je zo effectief mogelijk invulling geven aan jouw rol van aandachtsfunctionaris? Dit is de hoofdvraag die we in drie dagen gaan verkennen en uitwerken aan de hand van alles wat we weten over radicalisering, extremisme en de lokale aanpak in Nederland. We hebben aandacht voor kennis en inhoud die jezelf nodig hebt, maar ook voor kennisoverdracht binnen het lokale netwerk. Samenwerking met ketenpartners en borging in de eigen organisatie.

Omdat je de training volgt met een groep andere (toekomstige) aandachtsfunctionarissen, is de training in zichzelf al een plek voor netwerkvorming.

Na deze training:

- Kan je je kennis over radicalisering toepassen in het inrichten van jouw rol als aandachtsfunctionaris.
- Heb je kennis van handelingsperspectief, de keten en jouw rol binnen de keten.
- Snap je de eerste stappen die je kan zetten wanneer je signalen van radicalisering binnenkrijgt.
- Heb je geoefend met het voeren van een verkennend gesprek met iemand met mogelijk radicale denkbeelden.
- Heb je kennis van preventieve middelen die in te zetten zijn om voedingsbodems voor radicalisering weg te nemen.
- Heb je geoefend met het selecteren en presenteren van de informatie over radicalisering die relevant is binnen jouw organisatie.
- Heb je een plan voor hoe je jouw rol als aandachtsfunctionaris invulling wilt geven.
- Heb je andere aandachtsfunctionarissen leren kennen.

Naast de 3-daagse training biedt het ROR jaarlijks evenementen voor aandachtsfunctionarissen, waarbij je je kennis kan uitbreiden en je netwerk kan versterken.

NB: Deelname aan deze extra verdiepingstraining kan alleen als je eerst de basistraining over radicalisering en extremisme hebt gevolgd. Daarnaast raden we je als (toekomstig) aandachtsfunctionaris aan meerdere verdiepingstrainingen te volgen, voorafgaand aan deze training. De kennis die je daarin opdoet kan je helpen om je rol beter invulling te kunnen geven en om effectiever gebruik te maken van deze training. Kies zelf welke verdiepende training(en) voor jouw werkveld relevant zijn.

Groepsgrootte

Voor de trainingen geldt een minimale groepsgrootte van 8 deelnemers en maximaal 12 deelnemers. Uitzondering hierbij is de bijeenkomst 'deskundigheidsbevordering voor professionals'. Hiervoor geldt een minimaal aantal deelnemers van 50 deelnemers over de hele dag en maximaal 150 deelnemers over de hele dag.

Website

Voor een uitgebreidere omschrijving van ons aanbod kun je onze website raadplegen: www.tegengaanradicalisering.nl

Contact

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering

Opleidingsinstituut DJI

Dienst Justitiële Inrichtingen

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Raamweg 9-11

2596 HL Den Haag

T 088 07 27060

E 512a@dji.minjus.nl

www.tegengaanradicalisering.nl

Het **Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering** is onderdeel van het **Opleidingsinstituut DJI**.

Het LSE is gespecialiseerd in begeleiding van personen die radicaliseren of geradicaliseerd zijn, of betrokken zijn (geweest) bij een extremistisch netwerk. Daarnaast adviseert en ondersteunt het LSE hun omgeving, zowel familieleden als professionals, met als doel het tegengaan van (verdere) radicalisering. Zo werken we mee aan een leefbare en veilige samenleving.

Ons aanbod

Informatie en advies

Het LSE is laagdrempelig beschikbaar voor burgers en professionals voor advies, hulp en zorg bij de omgang met personen die radicaliseren of geradicaliseerd zijn.

- **Consultatie:** Advies bij korte hulp- of ondersteuningsvragen van professionals m.b.t. casuïstiek die (mogelijk) met radicalisering te maken heeft.
- **Trajectadvisering:** Langdurig advies en ondersteuning voor professionals die te maken hebben met personen of groepen die radicaliseren of geradicaliseerd zijn of met hun omgeving zoals familieleden.
- **Landelijk Interventieteam Vreemdelingenketen (LIV):** Analyse en advies op basis van een goede duiding en diagnose over passende zorg en ondersteuning bij zorgen en vragen over mogelijke radicalisering van vluchtelingen of statushouders. Het team bestaat uit duidingsexperts en zorgexperts met kennis van onder andere radicalisering, (gewelddadig) extremistische bewegingen, geopolitiek en psychologie waaronder (oorlogs)trauma.
- **Landelijk Adviesteam minderjarige Terugkeerders (LAT):** Analyse en re-integratieadvies bij minderjarige terugkeerders en hun netwerk. Onze experts maken onderdeel uit van het Adviesteam dat wordt gecoördineerd door de Raad voor de Kinderbescherming.
- **Duidingen en duidingssystematiek:** Op verzoek van diverse partijen heeft het LSE zijn intern ontwikkelde duidingssystematiek toepasbaar gemaakt voor de werkvragen van andere partners en kan het LSE duiding als product leveren. Het gaat hierbij om een integrale duiding t.b.v. de werkvraag of er (nog) sprake is van (gewelddadig) extremisme en om het bieden van handelingsperspectief.

Trajectbegeleiding

Aan personen die geradicaliseerd zijn en/of actief zijn (geweest) bij extremistische netwerken bieden we begeleiding op maat. Ook familieleden van radicaliserende en geradicaliseerde personen worden begeleid wanneer sprake is van complexe problematiek waar reguliere zorg of ondersteuning geen antwoord op biedt.

Forsa: Begeleiding van individuen die actief zijn (geweest) in extremistische netwerken waarbij beschermende factoren versterkt worden met als doel het afwerpen van extremistisch geweld en/of het afstand nemen van een extremistisch netwerk.

Familieondersteuning: Systemische begeleiding en advies aan families waarvan een familielid radicaliseert of geradicaliseerd is.

Behandeling: Diagnose en behandeling bij personen die worden begeleid vanuit Forsa of Familieondersteuning. Het transcultureel geschoolde behandelteam heeft onder andere ervaring op het gebied van extremisme, LVB en antisociaal gedrag.

Kennis en expertise

Het LSE heeft een landelijke kennis- en expertisefunctie bij het omgaan met radicaliserende of extremistische personen en hun omgeving. Er wordt gewerkt vanuit een diversiteit aan disciplines en volgens de laatste wetenschappelijke inzichten. Het LSE participeert in wetenschappelijke netwerken en verricht wetenschappelijk onderzoek naar radicalisering en extremisme in relatie tot veiligheid en mentale gezondheid. We ontwikkelen interventies en werkwijzen en valideren deze in de praktijk. De opgedane kennis en ervaringen vertalen we tevens naar factsheets, trainingen, methodieken en publicaties, die we actief voor professionals ter beschikking stellen.

*'Ik voelde me gehoord,
gesteund en veilig bij de
medewerkers van het LSE'*

Familielid geradicaliseerde

Voor wie zijn we er?

- **Individuen** die zich binnen een extreem netwerk bevinden
- **Families** en omgeving van personen die radicaliseren of geradicaliseerd zijn
- **Professionals** die beroepsmatig te maken hebben met radicalisering en extremisme

*'De training was inspirerend,
verhelderend en praktisch.
De informatie over recente
ontwikkelingen is meteen
toepasbaar in mijn werk'*

Deelnemer aan training LSE

Training en interventie

Het LSE biedt specialistische verdiepingstrainingen voor professionals die beroepsmatig reeds met casuïstiek werken waar radicalisering of extremisme speelt. Daarnaast biedt het LSE specialistische interventie aan waarin eenzelfde groep professionals meerdere malen bijeenkomt om praktijkervaringen uit te wisselen, dilemma's uit de casuïstiek te bespreken en te oefenen met praktijkvoorbeelden.

Kenmerken van het LSE

Het LSE heeft

ruim **150 families** intensief begeleid en ondersteund

zo'n **50 personen** individueel begeleid in Forsa trajecten

meer dan **1000 professionals** voorzien van informatie, advies en/of training

Onderdeel van Fier

Het LSE is onderdeel van zorgorganisatie Fier, landelijk expertise- en behandelcentrum op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties. www.fier.nl

'Professionals hebben veel baat bij de kennis en expertise van het LSE'

Evaluatie AEF

Neem contact met ons op

 088 – 20 80 080

 info@hetlse.nl

 www.hetlse.nl

Veiligheid door zorg

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 30 5.1.2.e 2020 10:52:15 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: RE: Aanvraag DH
Attachments: Aanvraag_Den_Haag.xlsb

Natuurlijk, zie bijgevoegd.

Groet! 5.1.2.e

5.1.2.e | Gemeente Den Haag - Directie Veiligheid | mobiel 5.1.2.e | email 5.1.2.e@denhaag.nl

Den Haag

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>
Verzonden: woensdag 30 september 2020 10:34
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: RE: Aanvraag DH

Beste 5.1.2.e

Veel dank! Kunnen jullie svp het Excel bestand zelf aan ons toesturen?

Wij slaan dat op in een soort Excelmasterbestand zodat allerlei berekeningen gedaan kunnen worden. Dank je wel.

Gr 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: dinsdag 29 september 2020 17:46
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Aanvraag DH

Dag NCTV collega's,

Bijgevoegd de aanvraag voor de Versterkingsgelden van gemeente Den Haag voor het jaar 2021.
Zie ook de brief van de burgemeester die bedankt voor de mogelijkheden en de aanvraag kort toelicht.

Bij vragen weten jullie ons te vinden.

In afwachting van een positieve beoordeling,

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

5.1.2.e | Gemeente Den Haag - Directie Veiligheid | mobiel 5.1.2.e | email 5.1.2.e@denhaag.nl

Den Haag

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 15 Oct 2020 13:00:04 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: FW: Programma: Weerbare samenleving
Importance: High

Hebben jullie deze ook ontvangen? 5.2.1

@ 5.1.2.e wat betreft informeel onderwijs toezegging, zie onderstaand. Goed om in je achterhoofd te hebben. Wellicht fijn om in je gesprek met 5.1.2.e hier ook meer over te horen. Goed dat ze bezig zijn, maar tegelijkertijd wil je ook niet dat dingen langs ons heen worden georganiseerd zonder dat we dat weten.

5.1.2.e en 5.1.2.e wat betreft PG, ook handig om deze ontwikkelingen te weten.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@ntadvies.nl>
Verzonden: woensdag 14 oktober 2020 15:49
Onderwerp: Programma: Weerbare samenleving
Urgentie: Hoog

Beste 5.1.2.e

Graag praat ik u bij over een aantal recente ontwikkelingen welke relevantie kunnen hebben voor uw werkveld. In de afgelopen jaren heeft NTA zich onvermoeibaar ingezet op de thema's polarisatie, radicalisering en extremisme. Ons advies, onderzoek en opleiding zijn in deze jaren uitgegroeid tot een naam op zich. Daar zijn we trots op en hebben we alleen kunnen bereiken door het vertrouwen en samenwerking met onze partners. Dank daarvoor! Met uw steun en vertrouwen zullen we een belangrijke bijdrage blijven leveren op het vlak van signalering, duiding en opleiding.

Parallel aan onze zichtbare inzet hebben we in de afgelopen 2 jaren geïnvesteerd om directer een bijdrage aan de oplossing te kunnen leveren. Hiervoor hebben we een aantal strategische ijkpunten geformuleerd en deze zijn omgezet in concrete activiteiten om de weerbaarheid tegen anti-rechtstatelijke elementen te versterken. Dat is niet voor al onze partners even zichtbaar geweest en daarom praat ik u graag bij over een beperkt aantal initiatieven.

- **Bestuurlijke kopgroep van burgemeesters**

NTA heeft in de afgelopen jaren ongeveer 150 gemeenten ondersteunt d.m.v. onderzoek, advies en opleiding. Uit dit netwerk onderhouden wij een duurzaam partnerschap van (met) 50 gemeenten, op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Dat houdt concreet in dat we structureel ondersteunen in de informatiepositie en expertiseborging van deze duurzame partners. Van veel gemeenten kregen wij de ondersteuningsvraag op het vlak van problematisch gedrag. Op lokaal niveau werd het concrete handelingskader gemist om dit effectief aan te kunnen pakken, zowel op ambtelijk als bestuurlijk vlak. Op basis van deze behoeftevraag hebben we gekeken welke gemeenten en bijbehorende bestuurders in staat zouden zijn om experimenteel handelingsperspectieven te creëren. Uiteindelijk hebben we 6 burgemeesters geselecteerd van verschillende achtergronden en vormen zij samen de kopgroep van bestuurders. Deze bestuurders fungeren voor andere burgemeesters als vraagbaak en zijn gecommitteerd om concreet handelingsperspectief te ontwikkelen, passend bij hun gemeente.

In deze gemeenten zijn we de afgelopen 1,5 jaar bezig geweest met het tegengaan van anti-rechtstatelijk en problematisch gedrag. Hiervoor hebben we een specifieke methodiek ontwikkeld om te zorgen dat elke interventie ook concreet gestalte krijgt en het effect ervan gemeten wordt. Dat houdt in dat er datagedreven, op basis van een krachtenveldanalyse, interventies ontwikkeld worden welke rekening houden met de maatschappelijke, politieke en bestuurlijke context. Op dit moment wordt gezien hoe de resultaten uit de kopgroep breder gedeeld kunnen worden zonder aan effectiviteit in te boeten. NTA zal ook in dit proces ondersteunen om de ingezette kwaliteit te waarborgen.

- **Masterclass burgemeesters**

Samen met de kopgroep van bestuurders hebben we op basis van de concrete ervaring, zoals gespreksvoering met predikers, een masterclass ontwikkelt. Een masterclass ontwikkelt i.s.m. bestuurders voor bestuurders. Deze masterclass is specifiek bedoeld voor Burgemeesters en Wethouders om vanuit hun lokale verantwoordelijkheden de problematiek te kunnen duiden en gesprekken met organisaties te kunnen voeren. Met het Nederlands Genootschap van Burgemeesters hebben we een partner gevonden om dit verder ter beschikking te stellen.

- **Alternatief scholingsaanbod informeel onderwijs**

Veel bestuurders en ambtenaren horen van moskeebestuurders dat er een te kort is aan goede predikers, imams en onderwijs. Bij gebrek aan kunde, over bijvoorbeeld het salafisme, en het gebrek aan een alternatief worden er daardoor beslissingen genomen welke niet het karakter van de moskee weerspiegelen. Zo wordt er, vaak onbewust, salafistische literatuur aangeschaft of worden salafistische aanjagers uitgenodigd om lessen te verzorgen. Hiervoor verwijs ik u ook graag naar de conclusies van het rapport 'Moskeeën in verandering'.

Ook van moskeebetrokkenen krijgen wij dit als onderzoeksbureau regelmatig te horen met daarbij de hulpvraag om mee te denken over oplossingen.

Concreet heeft dit geresulteerd in een alternatief scholingsaanbod van informeel onderwijs. NTA heeft op basis van de probleemstelling geïnventariseerd welk alternatief scholingsaanbod al aanwezig is in Nederland. Door vraag en aanbod overzichtelijk en inzichtelijk te maken ontstaan er, op een relatief makkelijke wijze, weerbare samenwerkingsverbanden in een gemeente. Deze samenwerkingsverbanden begeleiden wij op professionaliteit en kwaliteit en zorgen er zo voor dat er ook impact ontstaat.

- **Leergang voor moskeebestuurders**

Van moskeebestuurders wordt veel gevraagd en zijn de verwachtingen hoog. Naast het runnen van een gebedshuis en cultuursensitief werken naar de eigen achterban wordt ook verwacht dat ze strategisch inzicht hebben in de dynamiek van politiek, bestuur en media. Vaak wordt vergeten dat moskeebestuurders geworven worden op basis van andere competenties (zoals betrokkenheid en loyaliteit) en dat dit vrijwilligers zijn en geen professionals.

In de afgelopen maanden hebben wij met ongeveer 80 verschillende moskeebestuurders gesproken. Met een select gezelschap hebben wij op 21 september in Kasteel Amerongen een visiebijeenkomst gehouden over de koers en rol van de Nederlandse moskeeën.

Op basis van de behoeftestelling van de moskeebestuurders, de visie op de eigen organisatie en informatie over de rol van moskeeën in Nederland hebben wij een professionaliseringsleergang voor moskeebestuurders ontwikkelt. Deze leergang is gericht op het ontwikkelen van de competenties welke in het maatschappelijke werkveld van deze bestuurders noodzakelijk zijn. Zo wordt op een unieke wijze inzicht en verbinding geboden in de complexiteit van hun rol. Met een aantal partners hebben wij 4 pilotgemeenten geselecteerd voor de uitrol van de leergang. Het is de bedoeling dat we er maximaal 6 pilotgemeenten starten in het 1ste kwartaal van 2021.

Dit zijn een aantal highlights welke ik met u wilde delen.

Een aantal van u zal zich afvragen waarom de inzet in de financiële sector op financiële geldstromen niet wordt benoemd of de uitrol van het onderwijsprogramma 'Het Eiland van...' op tientallen basisscholen.

Ik hoop dat u het mij vergeeft dat email niet het beste medium is om alles te delen. Soms is het zelfs nodig om een hernieuwde kennismaking te organiseren door het verloop binnen uw organisatie. Onze deur staat open om elkaar te ontmoeten en te bespreken waar u meer informatie over wil hebben.

Stay Safe.

Met hartelijke groet,

5.1.2.e

NTA

De informatie verzonden in dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is verboden. Indien u dit bericht ten onrechte ontvangt, wordt u verzocht de inhoud niet te gebruiken maar de afzender direct te informeren door het bericht te retourneren en het daarna te verwijderen.

Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van de in de e-mail ontvangen informatie aan derden is

niet toegestaan. NTA staat niet in voor de juiste overbrenging van een verzonden e-mail, noch voor de tijdige ontvangst daarvan. Externe e-mail wordt door NTA niet gebruikt voor het aangaan van verplichtingen.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 15 Oct 2020 14:14:40 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: toezegging commissie bestuur
Attachments: Kamerbrief 19 juni 2020 Ref 2020-00000 80644 Verkenning informele scholing.pdf, Bijlage bij Kamerbrief 19 juni 2020 Eindrapportage Verkenning Informele Scholing.pdf, DU - middelen in het kader van informele scholing

Hi 5.1.2.e

Fijn je weer zojuist gesproken te hebben.

Zoals beloofd zet ik hierbij op de mail wat er is toegezegd aan de commissie bestuur:

1. De burgemeester gaat kijken naar zorgelijke signalen over jeugdverblijven en gaat die eventueel doorgeven aan de taskforce Problematisch Gedrag
2. De burgemeester zet nog op schrift over middelen van het rijk over professionalisering informeel onderwijs

Ad 1:

De Haagse Veld is het enige jeugdverblijf in Den Haag. Deze is op dit moment gesloten door nieuwbouw. We hebben al eerder afgesproken dat bij signalen over dit jeugdverblijf, jij ons belt en dan kunnen we gezamenlijk kijken wat nodig is. Op dit moment zijn er geen signalen, ook doordat deze nu niet open is.
= dus bij deze afgedaan.

Ad 2. In de commissie kwam bijgevoegde kamerbrief ook ten sprake. In de brief geeft de minister aan dat er middelen beschikbaar zijn om de informele scholing verder te professionaliseren. Zie ook de mail van de Taskforce die ik hierover heb ontvangen. Ons voorstel is om de Kamerbrief met onderzoek te delen met de commissie en aan te geven dat hiervoor nog kaders door het Rijk worden opgesteld en dat wij bij een nieuwe aanvraagtermijn met onze partners zullen bespreken of het opportuun is hiervan gebruik te maken.

Heb je hier nog aanvullingen of opmerkingen bij?

Groet, 5.1.2.e

5.1.2.e | Gemeente Den Haag - Directie Veiligheid | mobiel 5.1.2.e | email 5.1.2.e@denhaag.nl

Den Haag

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 29 Oct 2020 15:48:37 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: FW: Input op kabinetsreactie op het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen
Attachments: Concept kabinetsreactie POCOB 28102020.pdf

Hi 5.1.2.e

Ontving deze net van 5.1.2.e Jij schrijft op dit moment een reactie puur voor de burgemeester, toch? Is deze om te zetten naar een schriftelijke reactie? Ik ga proberen deze nog door te nemen tijdens de kennissessie 😊

Groetjes,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 29 oktober 2020 15:29
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: FW: Input op kabinetsreactie op het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen

5.1.2.e

Kun jij deze oppakken nu 5.1.2.e met vakantie is?

Dank!

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minszw.nl>
Verzonden: donderdag 29 oktober 2020 13:07
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minszw.nl>
Onderwerp: FW: Input op kabinetsreactie op het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen

Dag 5.1.2.e en 5.1.2.e

Deze mail is vanochtend naar jullie gemeente gestuurd.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minszw.nl> 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 29 oktober 2020 10:14
Aan: '5.1.2.e@den Haag.nl' <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minszw.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minszw.nl>
Onderwerp: Input op kabinetsreactie op het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen

Zoals je weet zijn wij samen met andere departementen al enige tijd bezig met het formuleren van een kabinetsreactie op het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen. In de bijlage vind je de meest actuele versie. De definitie van problematisch gedrag in paragraaf 2.4 is nog onder ambtelijke constructie. Het is de bedoeling dat de kabinetsreactie op 13 november in de ministerraad behandeld wordt en kort daarna naar de Tweede Kamer verzonden wordt.

Vanwege de ervaring van jouw gemeente op dit thema ontvangen wij graag jouw input op de kabinetsreactie. Zijn de maatregelen die we nemen de goede, heb je suggesties voor andere? Bij wat voor interventies kan jouw gemeente hulp van het Rijk gebruiken? Wat voor hulp: geld, expertise, netwerk? Zijn de voorstellen voor werk met de gemeenschappen bruikbaar, kan daar meer gedaan worden?

Lukt het om **uiterlijk maandag 2 november 12.00 uur** schriftelijk te reageren? Mocht burgemeester Van Zanen aanwezig zijn tijdens het bestuurlijk overleg op dinsdag 3 november a.s., dan kun je de feedback ook aan hem meegeven.

Hartelijk dank alvast!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

wnd. Directeur Samenleving en Integratie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 23 Nov 2020 12:14:28 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: FW: kabinetsreactie POCOB
Attachments: WODC eindrapport - RAND-B&I - Buitenlandse Financiering.pdf, Samenvatting Beleidsreactie op Parlementaire Ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen DEF 19112020.pdf, 20201120 Beleidsreactie op Parlementaire Ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen SZW DEF.pdf

Inmiddels ook via de klankbordgroep PG verspreid.

Groet, 5.1.2.e

Van: Jan van Zanen <jan.vanzanen@den Haag.nl>
Verzonden: maandag 23 november 2020 11:40
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: Jan Sinnige <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; Burgemeester <Burgemeester@den Haag.nl>
Onderwerp: Fwd: kabinetsreactie POCOB

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: Koolmees, W. <wkoolmees@minszw.nl>
Verzonden: Monday, November 23, 2020 10:28:58 AM
Aan: Jan van Zanen <jan.vanzanen@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minszw.nl>
Onderwerp: kabinetsreactie POCOB

Geachte heer Van Zanen, Beste Jan,

Dank voor de input van Den Haag, begin deze maand, op de concept-beleidsreactie op het rapport van de Pocob. Jullie visie is waardevol en heeft ons geholpen om een reactie te maken waarin, denken wij, een goede balans is gevonden tussen, zoals Ahmed Aboutaleb het noemde, daadkracht en zorgvuldigheid. Je vindt de brief, de bijlage en een samenvatting hierbij.

We hebben hoofdstuk 4 van de brief, over de weerbaarheidsagenda, nog wat uitgebreid en concreter gemaakt en gaan meer in op het voorkomen van discriminatie, o.a. in het onderwijs, op informeel onderwijs en op het belang van een Nederlandse imamopleiding. Wanneer zich dan gevallen van problematisch gedrag voordoen, komt de Taskforce PG en OBF aan bod. De Taskforce heeft een methode ontwikkeld die Rijk en gemeenten helpt om een casus goed te duiden en gezamenlijk handelingsperspectief te ontwikkelen. We gaan in 2021 beginnen om gemeenten te trainen in het gebruik daarvan en we komen dan ook graag naar Den Haag. Tegelijk met de beleidsreactie gaat ook de Wet transparantie maatschappelijke organisaties naar de Kamer, en recent zijn al de mogelijkheden uitgebreid om organisaties te verbieden onder art. 2:20 BW. We hopen dat het evenzovele effectieve middelen zullen worden in onze gereedschapskist.

Het tijdstip waarop deze brief uitkomt, is precair. Het is juist nu van groot belang om zorgvuldig te communiceren over deze problematiek. Vanuit het Rijk willen we laten zien dat we krachtig optreden als dat nodig is, maar ook zorgvuldig en zonder groepen te stigmatiseren. Gemeenschappen en gemeenten zijn daarbij onze onmisbare partners.

Naar verwachting zal al vrij snel, mogelijk eind november, een kamerdebat plaatsvinden over de kabinetsreactie. Ik zou het erg op prijs stellen als je de komende weken ook jouw stem zou willen laten horen in het publieke debat. Jij bent bij uitstek in staat om uit te leggen wat er werkelijk aan de hand is, wat de dilemma's zijn en hoe de verschillende partners met elkaar samenwerken om dit aan te pakken. Zo kan jouw perspectief helpen om het publiek en de Kamer te laten begrijpen voor welke opgave we staan.

Nogmaals dank voor je bijdrage en met vriendelijke groet,

Wouter Koolmees

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Samenvatting beleidsreactie op Parlementaire Ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen

Het kabinet wil voorkomen dat vanuit het buitenland, via onder andere geldstromen naar maatschappelijke en religieuze organisaties, in Nederland onwenselijke beïnvloeding plaatsvindt. De POCOB heeft onderzocht welke beïnvloeding er plaatsvindt vanuit een zestal (deels) onvrije landen. Het kabinet heeft in een brief gerefleeteerd op de uitkomsten van de POCOB en geeft aan hoe het de problematiek aanpakt. Hieronder volgt een samenvatting van die brief.

Serieus probleem

Het kabinet ziet het nadrukkelijk als zijn taak om de democratische rechtsorde en de daar onlosmakelijk mee verbonden grondwettelijke vrijheden van burgers te beschermen, ook tegen ongewenste beïnvloeding. Het kabinet acht het van belang om concreet te maken wanneer sprake is van ongewenste buitenlandse beïnvloeding, maar ook wat er goed gaat en waar de overheid gemeenschappen verder in wil ondersteunen. Beïnvloeding is ongewenst als zij leidt tot problematisch gedrag, radicalisering of in het uiterste geval, (gewelddadig) extremisme. De link tussen buitenlandse beïnvloeding en deze ongewenste maatschappelijke effecten is echter niet altijd direct herleidbaar. Evenmin is sprake van een lineaire ontwikkeling vanuit problematisch gedrag naar radicalisering en uiteindelijk (gewelddadig) extremisme. Problematisch gedrag kan betrekking hebben op de verhouding tussen burgers en overheid, bijvoorbeeld als democratische instituties en processen worden gedelegeitmeerd of hun werking wordt belemmerd. Problematisch gedrag kan ook betrekking hebben op burgers onderling, bijvoorbeeld wanneer vijandbeelden worden verspreid of de participatie van mensen in de samenleving actief wordt ontmoedigd.

De POCOB stelt dat de beïnvloeding uit de onderzochte landen 'verstreckende gevolgen [kan] hebben voor de islamitische gemeenschappen in Nederland en voor de Nederlandse samenleving als geheel'.¹ Het kabinet deelt deze zorg. In de benadering van de problematiek die de POCOB schetst, gaat het kabinet assertief, maar ook zorgvuldig te werk. Ongewenste buitenlandse beïnvloeding kan effect hebben op het gedrag van een relatief beperkte groep in Nederland. Deze groep heeft echter een disproportionele en onwenselijke impact op de Nederlandse samenleving, en op islamitische gemeenschappen in het bijzonder. De problematiek straalt negatief af op de hele islamitische gemeenschap in Nederland en leidt in potentie tot stigmatisering. Dat is niet alleen onrechtvaardig, maar ook contraproductief.

Integrale aanpak

Bij de aanpak van ongewenste buitenlandse beïnvloeding en de effecten daarvan, waaronder problematisch gedrag, hanteert het kabinet een proactieve, multidisciplinaire aanpak; we wachten niet af, maar handelen, en we doen dat samen met alle instanties die betrokken zijn. De Nederlandse gemeenten en de gemeenschappen in Nederland die de gevolgen ondervinden van ongewenste buitenlandse beïnvloeding zijn daarbij onmisbare partners. De onderzochte problematiek heeft raakvlakken met beleidsterreinen van diverse departementen die in samenhang moeten worden gezien. Wanneer (diaspora)gemeenschappen zich zonder 'hulp van buitenaf' niet optimaal kunnen ontplooiën in Nederland, kan aanbod vanuit het buitenland aantrekkelijker worden. Wanneer dit aanbod leidt tot ongewenste beïnvloeding ontstaan verder in de keten zichtbare ongewenste maatschappelijke effecten.

Op basis van een methodische vijfdeling van de probleemanalyse en bijbehorende aanpak illustreert het kabinet welke maatregelen reeds getroffen worden en welke we nog gaan treffen. Voor een effectieve aanpak is het van belang om een goede balans te vinden tussen preventie (bijv. door het versterken van weerbaarheid) en repressieve maatregelen. Het kabinet heeft alle elementen van ongewenste (buitenlandse) beïnvloeding onderzocht en op alle elementen een aanpak ingericht:

¹ Eindverslag parlementaire ondervragingscommissie naar ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen, p.12.

1. Aanpak actoren - welke mensen en organisaties in Nederland en daarbuiten er een rol in spelen;
2. Intenties/doelen - wat hun bedoelingen zijn;
3. Middelen - op welke manier zij groepen in Nederland beïnvloeden;
4. Doelgroep/doelwit - op welke groepen zij zich specifiek richten;
5. Effecten - welke ongewenste gevolgen we in Nederland ondervinden.

Bij de *aanpak van actoren* worden regelmatig diplomatieke instrumenten ingezet. Het kabinet blijft dat doen en werkt in Europa met gelijkgezinde landen samen op dit vlak. De aanscherping van art. 2:20 BW zal de effectiviteit van het wetsartikel vergroten en biedt een krachtiger kader voor het verbieden van organisaties als hun werkzaamheid in strijd is met de openbare orde. Onder het pakket van maatregelen, gericht op de *aanpak van middelen*, valt onder andere dat het kabinet beziet hoe het structurele financiering van het onderzoek hiernaar door de AIVD kan borgen. Ook de versterking van het Financieel Expertise Centrum valt hieronder. Verder helpen de gemaakte diplomatieke afspraken met de Golfstaten om goed zicht te houden op financiering uit een aantal van die landen. Een algemeen verbod op financieringsstromen uit onvrije landen blijkt daarentegen vanuit grondwettelijk perspectief geen begaanbare weg. Daarnaast zal de beoogde Wet Transparantie Maatschappelijke Organisaties een belangrijke bijdrage leveren. Die maakt het mogelijk dat, wanneer daar aanleiding toe is, organisaties inzicht moeten geven in middelen die zij uit het buitenland ontvangen. Daarnaast worden maatregelen verkend om concrete ongewenste buitenlandse geldstromen tegen te gaan, bijvoorbeeld door deze stil te leggen of verbeurd te verklaren.

Twee jaar geleden is de Taskforce Problematisch Gedrag en Ongewenste Buitenlandse Financiering opgericht. Dit interdepartementale werkverband heeft inmiddels instrumenten ontwikkeld die gemeenten helpen om in concrete casussen van problematisch gedrag tot een effectieve en duurzame aanpak te komen. De Taskforce adviseert daarbij. Hiermee wordt ingezet op het *beperken van ongewenste maatschappelijke effecten*.

Weerbare samenleving

In de aanpak van ongewenste beïnvloeding en problematisch gedrag zet het kabinet ook met kracht in op het versterken van de weerbaarheid van de samenleving daartegen (*doelgroepen*). Immers: hoe sterk ook de pogingen vanuit het buitenland om groepen in Nederland te beïnvloeden, als Nederlanders zich daartegen samen teweer kunnen stellen, zullen die pogingen falen. Daarbij hoort dat wordt gewerkt aan het wegnemen van de voedingsbodem voor problematisch gedrag, zoals discriminatie, ook op de arbeidsmarkt, ongelijke kansen in het onderwijs en islamofobie. Een ander onderdeel van versterking van de weerbaarheid is het verhogen van de kwaliteit van informele scholing, zoals moskeeonderwijs. Er zijn op dit gebied enkele veelbelovende lokale initiatieven die door de overheid mede worden gefinancierd. Het kabinet zet ook in op het versterken van moskeebesturen die vaak een belangrijke rol spelen als sprake is van buitenlandse financiering. Zij moeten hun eigen koers kunnen uitzetten en ook lokaal, in hun gemeente en in Nederland, samenwerking kunnen aangaan. Hiertoe worden opleidingen ontwikkeld. Ook maakt het kabinet inzichtelijk of er binnen Nederland mogelijkheden zijn om in hun financiële behoeften te voorzien. Een andere maatregel die de weerbaarheid structureel kan helpen versterken, is het ontwikkelen van een Nederlandse imamopleiding. Van belang zijn tenslotte nog goede burgerschapsvorming binnen het reguliere onderwijs en ook godsdienst- of humanistisch vormingsonderwijs in het voortgezet openbaar onderwijs. Beide kunnen de weerbaarheid ten goede komen.

Het kabinet is van mening dat al deze maatregelen in hun samenhang Nederland effectief kunnen wapenen tegen ongewenste buitenlandse beïnvloeding.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 23 Nov 2020 16:29:46 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: memo informele scholing
Attachments: 101120 memo informele scholing.docx

Hi 5.1.2.e

Zoals zojuist besproken, hierbij!

Groet, 5.1.2.e

Den Haag

Aan
Burgemeester

Datum
10 november 2020

Onderwerp
Informele scholing

MEMO

Afzender

5.1.2.e / 5.1.2.e

5.1.2.e

Dienst

BSD

Afdeling

Directie Veiligheid/IPPR

Doorkiesnummer

5.1.2.e

E-mailadres

5.1.2.e @denhaag.nl

Burgemeester,

In de staf van 2 november jl. heeft u ons verzocht om te informeren over de ontwikkelingen binnen het dossier informele scholing. Informele scholing is een van de thema's binnen het domein problematische gedrag (PG). In deze memo wordt toegelicht (1) wat informele scholing is, (2) hoe informele scholing zich verhoudt tot de andere thema's binnen PG, en (3) wordt ingegaan op de aanbevelingen van het kabinet als het gaat om de aanpak van informele scholing en de rol van gemeenten hierin.

Over informele scholing

Binnen de integrale aanpak PG, zoals door het kabinet geformuleerd¹, is een aantal dossiers te onderscheiden:

- Ongewenste buitenlandse financiering en beïnvloeding;
- (Salafistische) aanjagers;
- Ongewenste buitenlandse sprekers;
- Binnenlandse PG;
- Informele scholing.

Onder informele scholing wordt verstaan: alle scholingsactiviteiten die buiten het regulier (formeel) onderwijs vallen. Voorbeelden hiervan zijn taal- en cultuurlessen en religieus onderwijs in het weekend. In Nederland, en ook in Den Haag, bestaat een groot en divers aanbod aan informele scholing.

Voor informele scholing bestaat geen wettelijk kader; het valt niet onder de onderwijswet en toezicht van de Onderwijsinspectie. Ook hoeven aanbieders van informele scholing geen vergunning aan te vragen voor hun activiteiten.

Informele scholing is onderdeel van het dossier PG, omdat uit onderzoek blijkt dat er signalen zijn dat informele scholing antidemocratisch, anti-rechtsstatelijk en anti-integratief gedrag stimuleert of kan stimuleren. Dit is veelal niet strafbaar gedrag. Daar waar het gaat om strafbare gedragingen tijdens scholingsactiviteiten, zoals bij het filmpje waarin vrouwenbesnijdenis werd aanbevolen, is het OM aan zet.

Ontwikkelingen binnen dossier informele scholing

Een tweetal ontwikkelingen hebben het dossier informele scholing dit jaar naar de voorgrond gebracht: een verkenning van informele scholing in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de resultaten van de parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen (POCOB).

¹ Zoals beschreven in: 'Integrale aanpak Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering van maatschappelijke en religieuze instellingen' van 11 februari 2019

1. Verkenning informele scholing: In 2019 heeft Radar Advies op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een verkenning gedaan naar informele scholing in Nederland. De resultaten hiervan zijn in januari 2020 gepubliceerd. Uit het onderzoek bleek dat het niet mogelijk was goed zicht te krijgen op het aanbod van informele scholing. Bij de negen instellingen die subsidie uit Turkije hebben ontvangen, is niet gebleken dat deze lessen anti-democratisch, anti-rechtstatelijk of anti-integratieve elementen bevatten. Van tien signalen over problematische informele scholing kon niet worden vastgesteld wat er precies speelde, omdat deze niet konden worden herleid naar een organisatie (4 cases) of de betreffende organisaties weigerden mee te werken (6 cases).
2. Eindverslag POCOB: Op 25 juni 2020 is het eindverslag van de POCOB aan de Kamer aangeboden. Het onderzoek laat zien dat er ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen plaatsvindt. Volgens het rapport proberen organisaties en regeringen van onvrije landen zich op (on)zichtbare wijze te nestelen in de hoofden en de harten van de Islamitische gemeenschap.

Reactie en koers van kabinet

In de kabinetsreactie op de verkenning informele scholing gaf minister Koolmees aan de volgende initiatieven te willen stimuleren:

1. Sterker inzetten op ontwikkeling lokale netwerken (t.b.v. signaleringsfunctie);
2. Ondersteunen en stimuleren van partijen die al goede activiteiten ontplooiën;
3. Versterken professionaliseringsactiviteiten aanbieders.

Aanvullend werden in de conceptkabinetsreactie op het eindverslag van de POCOB enkele maatregelen gesuggereerd in het kader van de aanpak van informele scholing, te weten:

4. Aanbod van informele scholing verbeteren door het stimuleren van de kwaliteit van (alternatief aanbod), het versterken van de bestuurskracht van moskeebesturen en het in Nederland opleiden van imams;
5. Actief verzamelen van informatie over aanbieders die negatieve effecten sorteren;
6. Vergroten van meldingsbereidheid;
7. Vergroten van weerbaarheid van ouders tegen ongewenste invloeden tijdens informele scholingsactiviteiten

De beschreven ontwikkelingen laten duidelijk een koers zien van het kabinet waarin met name naar gemeenten wordt gekeken om in het dossier informele scholing te handelen (en dus geen tot beperkte acties van het Rijk). Het gaat met name over: 1) signaleren van problematische gedragingen bij informele scholingsactiviteiten; 2) versterken van weerbaarheid van gemeenschappen, onder andere tegen ongewenste invloeden tijdens informele scholing en 3) bevorderen van professionaliseringsactiviteiten. Hiervoor heeft het kabinet een decentrale uitkering beschikbaar gesteld. Gemeenten kunnen financiering aanvragen voor activiteiten die deze professionalisering bevorderen. Voor 2021 zal deze in januari beschikbaar worden gesteld.

Informele scholing vanuit gemeentelijk perspectief

De aanpak van PG kent overlap met het dossier van aanpak van polarisatie en radicalisering, in de aard van de problematiek, in de netwerken die hiervoor (kunnen) worden aangeboord, en de mogelijke inzet van weerbaarheidsvergroten activiteiten.

Als we kijken naar de zeven voorgestelde maatregelen van de minister (M1 t/m M7) en deze leggen naast de huidige aanpak, dan constateren we dat wij de volgende twee voorgestelde maatregelen al uitvoeren:

- Versterken weerbaarheid van religieuze organisaties (M4). Op dit moment loopt er een pilot in Den Haag waarin de besturen van religieuze en levensbeschouwelijke organisaties (van alle denominaties) worden getraind. In deze training wordt onder andere stilgestaan bij vrijwilligersbeleid, ANBI status en financiën, de democratische rechtstaat, de werking van de overheid en verbinding met de Haagse samenleving. De eerste groep is afgelopen zomer getraind en de tweede groep volgt in januari 2021. Deze training heeft een duidelijke relevantie voor PG.
- Vergroten van weerbaarheid van jongeren en ouders (M7). Bij jongeren wordt met name ingezet op vergroten kennis over eigen identiteit en het bespreekbaar maken van moeilijke

thema's. Bij ouders wordt ingezet op versterken van opvoedvaardigheden en het bespreken van verandering in gedrag van kinderen. Deze weerbaarheidstrainingen hebben ook een relevantie voor PG.

Daarnaast kennen we binnen de huidige aanpak een uitgebreide meldingsstructuur, die deels ook relevant is voor het signaleren van PG, ook bij informele scholing (M1/M5/M6). Deze kan echter nader uitgewerkt worden naar PG. Dit zou kunnen inhouden: het aanbieden van een specifieke training voor signalen van PG en/of het uitbreiden van het netwerk van aandachtsfunctionarissen.

Gevolgen op inzet en eventueel gebruik decentrale uitkering

Op dit moment hebben we in Den Haag beperkt zicht op PG. Wel zien we in Nederland en in Den Haag een bredere tendens waarin er zorgen zijn om antidemocratische, anti-rechtstatelijke en anti-integratieve gedragingen. Daar waar het gaat om de professionalisering van het huidige aanbod van informele scholing (M3) en het stimuleren van een alternatief aanbod (M2/M4), zien wij geen rol voor de gemeente. Bij professionaliseringactiviteiten van religieuze informele scholing ondersteun je immers direct de religieuze boodschap van de aanbieder. Dit druist in tegen de scheiding van kerk en staat. Bij het ondersteunen van alternatief aanbod wordt er normstellend opgetreden door een onderscheid te maken tussen 'goede'/wenselijke boodschappen en niet-wenselijke boodschappen. De overheid mag echter niet actief een religieuze boodschap bevoordelen of benadelen (gelijkheidsbeginsel).

Er wordt momenteel al ingezet op het versterken van de weerbaarheid van religieuze organisaties (M4) of de weerbaarheid van jongeren en ouders (M7). Dit wordt deels vanuit eigen middelen en deels vanuit de Versterkingsgelden gefinancierd. Er is vooralsnog geen financiële noodzaak om hier via de decentrale uitkering van SZW middelen voor aan te vragen. De voorwaarden van het gebruik van de uitwerking zijn nog onduidelijk en dit willen we eerst bezien alvorens tot een finale afweging te komen. Hier ligt ook een fundamentele vraag onder, namelijk het al dan niet erkennen van de beweging van het Rijk om dit dossier onder andere via deze decentrale uitkering bij gemeenten te beleggen.

Wij stellen voor om de huidige meldstructuur nader uit te werken en te specificeren voor het signaleren van PG. Hiermee kan PG beter worden gesignaleerd (M1/M5/M6). Deze aanvulling op het bestaande trainingsaanbod kan vanuit de bestaande capaciteit van IPPR worden ontwikkeld.

Brief toezeggingen commissie bestuur

U heeft in de commissievergadering van 8 oktober jl., waarin de voortgangsrapportage van de aanpak radicalisering en polarisatie over 2019 is besproken, toegezegd om schriftelijk informatie te verstrekken over de mogelijkheid om via de decentrale uitkering van het ministerie van SZW informele scholing te professionaliseren.

We stellen de volgende tekst voor:

"Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft Radar Advies een verkenning gedaan naar informele scholing in Nederland. Bijgevoegd vindt u dit rapport en de reactie van de minister op het rapport. Als reactie op het onderzoek heeft minister Koolmees aangegeven dat hij professionaliserings-activiteiten rondom informele scholing wil bevorderen.

Inmiddels heeft de minister aangekondigd dat gemeenten een aanvraag kunnen indienen bij het ministerie, die vervolgens een decentrale uitkering aan de gemeente verstrekt. De gelden kunnen onder ander worden ingezet voor het stimuleren van alternatief aanbod, het professionaliseren van betrokken vrijwilligers of het vergroten van de betrokkenheid van de ouders bij de informele scholing. In de kabinetsreactie op de Parlementaire Ondervragingscommissie Ongewenste Beïnvloeding (POCOB) wordt dit naar verwachting nader toegelicht en uitgewerkt. Op dit moment is er geen noodzaak om voor 2021 van de middelen gebruik te maken."

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 16 Mar 2021 14:09:49 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: tekstje onderzoek PG Jaarverslag in bijlage
Attachments: 13maart Jaarplan IPPR 2021-2022 ML.docx, tekst onderzoek PG jaarverslag IPPR.docx

Hi 5.1.2.e

Bijgevoegd mijn tekstje voor de jaarplanning. Ik heb het erg kort gehouden aangezien je vroeg naar een aantal regels, maar mocht het langer moeten, geen probleem!
Ik heb nog even naar het verslag gekeken en wat kleine toevoegen in de bijlage gezet.

Groet! 5.1.2.e

From: " 5.1.2.e "
Sent: Tue, 13 Apr 2021 09:41:43 +0100
To: " 5.1.2.e " < 5.1.2.e @denhaag.nl>
Subject: Verslag bijeenkomst
Attachments: 090421 verslag BGM Kennismaking Religieus Netwerk.docx

Ha 5.1.2.e

Zie verslag in bijlage; als bgm akkoord is dan stuur ik alleen het verslag gedeelte per mail naar de deelnemers.
Heb ze al gevraagd of contactgegevens met elkaar gedeeld mogen worden dus die voeg ik dan nog toe voor diegenen die daar positief op hebben gereageerd.

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bestuursdienst | Directie Veiligheid

5.1.2.e | 5.1.2.e @denhaag.nl

Gemeente Den Haag

Bestuursdienst

Postbus 12640

2500 DN Den Haag

www.denhaag.nl

Den Haag

Aan
Burgemeester
Afdeling
Veiligheid

Datum
09-04-2021

Onderwerp
Verslag kennismakingsbijeenkomst religieuze gemeenschap

Verslag

Afzender

5.1.2.e

Dienst

Bestuursdienst

Afdeling

Directie Veiligheid

Doorkiesnummer

E-mailadres

5.1.2.e

@denhaag.nl

Burgemeester,

Afgelopen donderdagavond 8 april heeft de tweede kennismakingsbijeenkomst tussen u en vertegenwoordigers van de religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschap in Den Haag digitaal plaatsgevonden. Hierbij een kort verslag van deze bijeenkomst. Na uw goedkeuring delen wij dit verslag met de deelnemers.

Verslag kennismakingsbijeenkomst religieuze gemeenschap

Afgelopen donderdagavond 8 april was u (digitaal) aanwezig bij een tweede kennismakingsbijeenkomst tussen de burgemeester en u als vertegenwoordigers van de religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschap in Den Haag.

De burgemeester benoemde drie uitgangspunten voor het structurele contact tussen de gemeente en de bredere religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschap in de stad: (1) kennen we elkaar en weten we elkaar te vinden?; (2) weten we elkaar te vinden bij spanningen in onze samenleving, of het nu gaat om dingen die gebeuren in Nederland, Europa of internationaal, en helpen we elkaar / staat u in verbinding?; en (3) heeft u zicht op of zeer kwetsbare mensen de gemeentelijke voorzieningen voldoende weten te vinden, wijst u hen daarop of informeert u ons daarover?

In de introductieronde werd bevestigd dat u goed zicht heeft op kwetsbaren in de samenleving en dat vanuit de diverse organisaties veel wordt geïnvesteerd in het tegengaan van eenzaamheid en het zoeken naar verbinding. Een aantal thema's werd vanuit u geagendeerd, waaronder de moeilijkheden rondom Islamitisch begraven. Hierbij verwees een deelnemer naar Ledenraad de Volharding, die ook met dit thema bezig zijn. De Federatie Islamitische Organisaties Den Haag (FIO) en de Samenwerkende Islamitische Organisaties Regio Haaglanden (SIORH) hebben hier ook een verzoek over neergelegd bij de gemeente. Wethouder Bredemeijer is hierover in contact met de betreffende organisaties en de gemeente zoekt actief mee – ook in buurgemeenten – naar een oplossing.

Een ander punt dat werd besproken is de wens tot het oprichten van een monument voor onbekenden die zijn omgekomen bij het bombardement op Bezuidenhout (het zogenaamde 'Buren van Weleer'). De burgemeester sprak zijn steun uit voor dit initiatief en merkte op dat de gemeente een faciliterende rol kan spelen bijvoorbeeld bij het bekijken van een geschikte plek in de openbare

ruimte, maar dat ontwerp, ontwikkeling, plaatsing (in afstemming met gemeente) en onderhoud (en draagvlak in de stad) een verantwoordelijkheid van de eigen organisatie is.

Uiteraard werden de gevolgen van corona besproken, waarbij door u werd geconstateerd dat dit vooral leidt tot toenemende eenzaamheid; onder jongeren, studenten en ouderen. Gemeenschappen zetten zich in om juist deze mensen nu te bereiken. Bijvoorbeeld door een belletje of het langsbrengen van een maaltijd. Grote vraag is hoe we mensen kunnen bereiken die niet aangeven dat ze eenzaam zijn c.q. hulp nodig hebben. Corona heeft ook grote gevolgen voor zeer kwetsbare groepen mensen (bijvoorbeeld dak- en thuislozen en vluchtelingen). Zij ontvangen op diverse manieren steun van gemeenschappen. Een vraag was of er de mogelijkheid is te kunnen melden als gemeenschappen kwetsbare mensen kennen die de weg naar de verschillende gemeentelijke voorzieningen en loketten niet kunnen vinden. Inwoners van Den Haag kunnen daarvoor contact opnemen met telefoonnummer 14070 of kunnen dit melden bij een servicepunt in de wijk. Ook werd in het kader van corona de aanstaande ramadan en de veiligheidsmaatregelen die verschillende moskeeën en Islamitische organisaties nemen besproken. De burgemeester wenste u allen een goede ramadan toe en dankte u voor de steun bij het oog houden voor de veiligheid.

Een concrete suggestie die werd gedaan is om te kijken of het mogelijk is als religieuze gemeenschap om gezamenlijke dienstbaarheidsprojecten op te zetten. Dit moedigt de burgemeester graag aan en hopelijk kunnen dit soort bijeenkomsten daar ook een rol in spelen. Ten slotte werd besproken of het mogelijk is verbinding te leggen tussen de diverse gemeenschappen door bijvoorbeeld uitwisseling. Daarbij werd ook geopperd - indien daarvoor voldoende draagvlak is bij de diverse gemeenschappen - een soortgelijk overleg eens in een gebedshuis te doen. De burgemeester sprak de wens uit om eerst alle leiders/bestuurders een keer in raadzaal te ontvangen, wanneer mogelijk.

De burgemeester dankt u nogmaals hartelijk voor uw aanwezigheid en deelname aan deze bijeenkomst. Hij zet dit gesprek graag structureel voort en sprak de hoop uit dat dit vanaf het najaar ook weer fysiek mogelijk zal zijn. In de tussentijd wenst hij u allen sterkte toe de komende tijd en dankt hij u voor uw onmisbare rol in de stad Den Haag als het gaat om het vormgeven van onze samenleving en het ondersteunen van kwetsbaren in onze stad.

Vervolg

Een derde kennismakingsbijeenkomst wordt gepland in juni. Binnenkort gaat u op werkbezoek plannen bij STEK Den Haag / De Halte (op uitnodiging van ^{5.1.2.e}).

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 5.1.2.e 2021 10:23:58 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: documentatie voor Speerpunt Netwerken
Attachments: Memo VWRO (002).docx, Memo uitvoering pilotproject VWRO met aanvullingen.docx, Def Jaarplan
IPPR 2020.docx

5.1.2.e 5.1.2.e
Hierbij enkele wat leesvoer voor het speerpunt Netwerken.
De rest heb ik je doorgestuurd.

Groet

5.1.2.e

Den Haag

Aan

5.1.2.e

Afdeling

Directie Veiligheid

MEMO

Afzender

5.1.2.e

5.1.2.e

en

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Dienst

BSD

Afdeling

OOV

(Doorkies)nummer

5.1.2.e

Datum

19 juli 2019

Onderwerp

Versterken maatschappelijke weerbaarheid religieuze organisaties

Aanleiding

Het versterken van maatschappelijke weerbaarheid is één van de speerpunten binnen de aanpak van polarisatie en radicalisering. Hieronder vallen activiteiten die Haagse samenleving weerbaar (der) moeten maken tegen polarisatie, radicalisering en extremisme. In dit kader worden verschillende activiteiten georganiseerd, met name voor jongeren en het systeem om hen heen. Om maatschappelijke weerbaarheid te versterken, kan ook breder gekeken worden, bijvoorbeeld naar religieuze organisaties.

Deze memo doet een voorstel om de weerbaarheid van religieuze organisaties te versterken, middels een training over organisatorische en maatschappelijke thema's.

Versterken weerbaarheid religieuze organisaties: waarom?

- In de kamerbrief van 11 februari 2019 worden er zorgen geuit over gedragingen die op gespannen voet staan met de Nederlandse democratische rechtsorde. Het kabinet geeft in de brief aan dat '(...) Overheid en samenleving zich teweerstellen (moeten) tegen de uitwassen die op basis van ideologische of religieuze overtuigingen leiden tot actieve onverdraagzaamheid, en - onder omstandigheden - het belemmeren van anderen in het uitoefenen van hun grondwettelijke rechten en vrijheden'. Volgens deze brief hebben religieuze organisaties een belangrijke rol in het beschermen van deze grondwettelijke rechten en vrijheden door de weerbaarheid tegen problematisch gedrag te versterken. We vertalen dit als een verantwoordelijkheid voor de lokale overheid om dit te faciliteren.
- De laatste jaren hebben we specifieke zorgen gehad over Islamitische organisaties als gevolg van buitenlandse beïnvloeding (waaronder financiering) die fundamentalistische interpretaties van de islam aanjaagt. Deze signalen hebben we niet bij andere religieuze gemeenschappen. Echter, we sluiten onze ogen niet voor de mogelijkheid en blijven in gesprek om hier feeling bij te houden.
- Na aanleiding van het handboek 'Veiligheid voor Religieuze Instellingen' en de bijeenkomsten die hierna georganiseerd zijn, is er vanuit de religieuze organisaties de behoefte geuit om verder met elkaar te spreken over een aantal organisatorische dilemma's, veiligheids,- en maatschappelijke vraagstukken.

Doel

Het initiatief heeft het volgende hoofddoel:

Versterking van maatschappelijke weerbaarheid religieuze organisaties.

Weerbaarheid betekent in deze:

- Zelfredzaamheid: versterken van bestuursvaardigheden en van burgerschapswaarden
- Veerkracht: in staat zijn om op adequate wijze te reageren op incidenten/situaties die religieuze organisatie of bezoekers raken; dit omvat ook het kunnen omgaan met kritiek op de eigen groep en de eigen leefgemeenschap
- Zelfreflectie: In staat zijn om opgedane kennis op zichzelf en de eigen organisatie toe te passen.

Uitvoering en partij

Concreet betekent dit het trainen van religieuze organisaties: enerzijds in organisatorische aspecten, zoals organisatie en bestuur, het organiseren van financiën, vrijwilligersbeleid en communicatie, en anderzijds in maatschappelijke thema's, zoals de rechtsstaat, scheiding van kerk en staat en de rol van de (lokale) overheid. Dit zal in een zes tot achtal bijeenkomsten worden besproken. Door deze combinatie worden religieuze organisaties in staat gesteld om hun organisatorische vaardigheden te verbeteren en hun kennis over de Nederlandse democratische samenleving, met hun rol hierin, te vergroten. Dit versterkt de weerbaarheid van de organisatie zelf, en daarmee ook de bezoekers.

We hebben hiervoor MDI consultants benaderd (5.1.2.e). Zie bijgevoegd het voorstel. 5.1.2.e heeft dit voorjaar de bijeenkomst over het handboek 'veiligheid voor religieuze instellingen' gemodereerd. Hij liet daar zien dat hij een goede brug kan slaan tussen de belevingswereld van religieuze organisaties en organisatorische en maatschappelijke thema's.

Doelgroep

De training is gericht op voorgangers, bestuursleden en actieve vrijwilligers van religieuze organisaties in Den Haag. We gaan uit van twee tot drie deelnemers per organisatie. Dat vergroot de mogelijkheden om de verworven kennis binnen de eigen organisatie toe te passen. Bij de selectie van deelnemers wordt voorrang gegeven aan mensen die direct in contact staan met bezoekers en met name met jongeren.

Pilot en werving

We stellen voor om te beginnen met een twee pilotgroepen van elk drie tot vier religieuze organisaties, vanuit verschillende geloofsgemeenschappen. We zullen de organisaties in deze fase zelf selecteren, op basis van 'criteria', zoals vatbaarheid voor polarisatie en radicalisering, een recente verandering van bestuur, en Nederlandse taalvaardigheid.

Ook willen we de groepen divers maken, zodat we kunnen toetsen onder welke omstandigheden deze training het beste werkt. In de pilotfase willen we vaststellen welke dilemma's de organisaties ervaren, wat de ondersteuningsbehoefte is en of de trainingsmethodiek aansluit bij hun kennis, vaardigheden en belevingswereld, m.a.w. of de boodschap ook landt.

Na afronding van de pilotfase wordt deze geëvalueerd en beoordeeld of deze, en zo ja, op wat voor manier, kan worden voortgezet in 2020.

Kosten en budget

De totaalkosten voor deze pilot worden geschat op € 5.1.2.b waarvan:

- Ontwikkelingskosten (€ 5.1.2.b)
- 5.1.2.b per training (x2 trainingen van elk circa 10-12 deelnemers)

Voor 2019 hebben we vanuit het IPPR hiervoor nog budget.

Gevraagd besluit:

- Gaat u akkoord met het starten van voorgestelde pilot?

Den Haag

Aan

5.1.2.e

Afdeling

Directie Veiligheid

MEMO

Afzender

5.1.2.e

5.1.2.e

en

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Dienst

BSD

Afdeling

OOV

(Doorkies)nummer

5.1.2.e

Datum

16 december 2019

Onderwerp

Start uitvoering pilotproject Versterken maatschappelijke weerbaarheid religieuze organisaties

We hebben in de zomer van 2019 een voorstel gedaan tot het versterken van de weerbaarheid van religieuze organisaties (RO). Deze is in het najaar goedgekeurd. In deze memo nemen we je graag mee in de uitrol van deze pilot.

Aantal groepen

Conform afgesproken, wordt er gestart met twee pilotgroepen. We stellen hierin de volgende keuzes voor:

- Elke groep bevat drie tot vier religieuze organisaties vanuit verschillende geloofsgemeenschappen.
- Om mogelijke impact te vergroten, worden er meerder personen uit dezelfde religieuze instelling getraind. Dit kan bijvoorbeeld een bestuurder, penningmaster en jongerenvertegenwoordiger zijn.
- De twee groepen worden niet parallel getraind, maar achter elkaar, om de lessen uit de eerste lichter mee te nemen in de tweede groep.

Werving en samenstelling

Omdat dit project een pilot is, stellen we voor om religieuze organisaties via gerichte werving uit te nodigen. Hierbij is het idee om RO uit hetzelfde gebied via deze training te verbinden, zodat zij na de training contact zullen blijven houden en elkaar kunnen ondersteunen. De organisaties zullen door IPPR benaderd worden. De deelnemers moeten wel een inschrijvingsformulier invullen.

Inhoud

Bijeenkomst 1:

Introductie & kennismaking

Organisatie & Bestuur: Functies, bestuurswissel, overdracht, training & ontwikkeling

Doel: vertrouwen bouwen, uitwisseling van ervaringen en contact maken.

Herkennen en erkennen van dilemma's

Bijeenkomst 2:

Financiën (fondswerven, rapporteren, ANBI status, verzekeringen)

Achterban & Vrijwilligers (vrijwilligersbeleid, verantwoordelijkheden, betrekken achterban)

Doel: kennis over boekhouden, inkomstenstromen en fondswerving

Bijeenkomst 3:

Nederland (Scheiding Kerk & Staat, rechtstaat, cultuur)

Den Haag (Rol lokale overheid, samenwerking, subsidie, sociale kaart)

Doel: Uitleg democratische rechten en plichten, en scheiding kerk en staat hierin. Daarnaast RO verbinden met sociale kaart DH

- Bijeenkomst 4: Media & Politiek (Vrijheden media en politiek, contact en verweer)
Marketing & Communicatie (imago, media, woordvoering)
Doel: Contact en verweer, hoe ga je om met media, wat is je eigen imago en wat zijn hierin verantwoordelijkheden RO
- Bijeenkomst 5: Samenleving (andersgelovigen, buurtbewoners, escalaties, allianties)
Hete hangijzers
Doel: relatie van RO tot buurt. Hete hangijzers zijn thema's die op dat moment leven binnen groep.
- Bijeenkomst 6: Gezamenlijke uitdagingen
Evalueren en ideeën voor verbetering na pilot

Criteria

De criteria voor de aanmelding hiervoor zijn:

- De deelnemers zijn bestuurders, sleutelpersonen en/of vrijwilligers;
- De deelnemers wensen zich verder ontwikkelen op bestuurlijke en maatschappelijke thema's, bijvoorbeeld als gevolg van conflicten en spanningen binnen de religieuze instellingen;
- De deelnemers beheersen de Nederlandse taal;
- De Deelnemers zijn bereid zich te committeren voor het hele traject, inclusief evaluatie;
- Per organisatie moeten er tenminste drie deelnemers zijn.

Planning

- De eerste groep start 1 maart en eindigt in april (werving januari/februari). De ervaringen uit deze eerste groep wordt geëvalueerd en meegenomen in de tweede groep.
- De tweede groep vindt na de ramadan plaats voor de zomer (werving maart). In de zomer kan dan worden besloten of deze pilot een vervolg kan krijgen in het najaar.

Eerste ideeën over mogelijke deelnemers

Het streven is om de samenstelling van de organisatie zo divers mogelijk te maken. Vooralsnog denken wij aan organisaties die uit een woonomgeving komen. Een voorbeeld hiervan is:

- 1.1. Een of twee moskeeën: El Mouhsinin, El Islam en/of al- Fath
- 1.2. Stichting Sanatan Dharm Mahila Samaj of een ander Hindoe Tempel uit de buurt
- 1.3. Sikhtempel Shri Gurudwara Singh Sabha aan de Scheepersstraat
- 1.4. Heilige hartkerk of een andere uit de buurt.

Gemeente Den Haag

Jaarplan IPPR 2020

Preventie en aanpak van radicalisering, polarisatie en extremisme

Inhoudsopgave

Introductie.....	2
Ambities 2020.....	3
Prestaties en producten	3
1. Kennis en Kunde (KeK)	4
1.1 Trends en ontwikkelingen	4
1.2 Duiding en ideologische versterking van de PGA.....	6
1.3 Versterken kennis en kunde intern en extern	7
2. Netwerken	9
2.1 Onderhoud van bestaande netwerken	9
2.2 Verkenning nieuwe netwerken.....	10
3. Versterken maatschappelijke weerbaarheid	11
3.1 Voortzetting preventieprogramma's	11
3.2 Pilot project digitale weerbaarheid	12
3.3 Nieuwe preventieve programma's gericht op vaders en religieuze instellingen.....	13
3.4 Evaluaties preventieprogramma's	13
4. Persoonsgerichte Aanpak Contra Terrorisme Extremisme en Radicalisering (PGA CTER)14	
4.1 Lopende casuïstiek PGA CTER	15
4.2 Ontwikkeling duidingsinstrument.....	15
4.3 Intensivering familieondersteuning	16
4.4 Terugkeerplan	17
4.5 Pilot online aanpak.....	17
4.6 Werkgroep handelingsperspectief na justitieel kader	17
Financiering	18
Planning.....	18
Tabel 1 – IPPR Jaarplan 2020 overzicht	19

Introductie

In het [integrale veiligheidsplan](#) 2019-2022 van de gemeente Den Haag is versterking van de weerbaarheid van de stad een van de speerpunten. Onderdeel daarvan is aandacht voor radicalisering en polarisatie. Dit sluit aan bij de [Hoofdpijnenbrief](#) 2015-2019 waarin de gemeente al eerder heeft aangegeven dat de preventie en aanpak van radicalisering, polarisatie en extremisme een blijvende prioriteit is. In lijn met het rijk ziet de gemeente de aanpak van radicalisering en extremisme niet exclusief als een veiligheidsprobleem. Daarom zet de gemeente in op een aanpak die zowel preventieve als repressieve elementen kent. Algemene preventie richt zich op het voorkomen, uitsluiten en wegnemen van onderliggende oorzaken van radicalisering en specifieke preventie draait om maatwerk voor aanwijsbare personen en risicogroepen. De preventieve activiteiten zijn alle gericht op het vergroten van de weerbaarheid en het versterken van de binding met de samenleving.

De regie op de uitvoering van dit jaarplan is toevertrouwd aan het cluster het Informatiepunt Preventie Polarisation en Radicalisering (IPPR), onderdeel van de directie Veiligheid van de gemeente Den Haag.

Dit jaarplan is opgebouwd langs de vier speerpunten van het beleid gericht op het voorkomen en tegengaan van polarisatie en radicalisering zoals deze zijn beschreven in de Hoofdpijnenbrief en de [Uitvoeringsnotitie](#). Die vier speerpunten zijn:

- Kennis en Kunde
- Persoonsgerichte aanpak CTER
- Netwerken
- Maatschappelijke weerbaarheid

Eind 2019 liepen de Hoofdpijnenbrief en Uitvoeringsnotitie af. Deze documenten zijn niet geactualiseerd, maar de actualisatie is onderdeel van het bredere integrale veiligheidsplan geworden. Daarin is ingegaan op nieuwe ontwikkelingen zoals hieronder bij de diverse speerpunten geschetst. De succesvolle koers van de afgelopen jaren wordt op hoofdlijnen voortgezet. Een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren is verankering van de in de

afgelopen jaren opgebouwde expertise in de reguliere organisatie. Dat is nodig met het oog op de tijdelijkheid van (het huidige niveau van) de Versterkingsgelden en met het oog op personele wisselingen.

Ambities 2020

De ambities voor 2020 zijn de volgende:

- Verdere verankering van de succesvolle aanpak van radicalisering en polarisatie, en daarmee behoud van opgebouwde expertise en instrumenten;
- Het onderhouden, (verder) uitbouwen en trainen van een netwerk van frontlijnwerkers van de stad;
- Het onderhouden en (verder) uitbouwen van het netwerk van duidingsexperts om inschattingen te kunnen maken van bestaande en potentiële dreigingen die op Den Haag afkomen;
- Het in gang zetten van de ontwikkeling van een *netwerkaanpak*;
- Een pilot op het vlak van digitale weerbaarheid van jongeren

In dit Jaarplan gaan we uit van (ongeveer) gelijkblijvende middelen. Als de middelen substantieel hoger of lager uitvallen zal het Jaarplan daarop moeten worden aangepast.

Prestaties en producten

- Een Jaarplan voor IPPR aansluitend bij het integrale veiligheidsplan
- Eenmaal per jaar een voortgangsrapportage met beschrijving van uitgevoerde activiteiten en daarmee bereikte resultaten
- Eenmaal per jaar verantwoording van Versterkingsgelden
- Eenmaal per jaar aanvraag voor Versterkingsgelden

1. Kennis en Kunde (KeK)

Radicalisering en extremisme zijn dynamische concepten die continu aan verandering onderhevig zijn. Zo zijn er de laatste jaren toenemende zorgen over radicalisering en extremisme van linkse- en rechtse aard en hebben zich ook binnen het islamitisch extremisme verschillende ontwikkelingen voorgedaan. Het doel achter het speerpunt kennis en kunde is om deze trends en ontwikkelingen bij te blijven, te duiden en te delen met relevante partners.

Om dit te bewerkstelligen zijn er voor het speerpunt kennis en kunde een aantal ambities ontwikkeld die ruwweg onder te verdelen zijn in het analyseren en delen van informatie, het duiden van meldingen en signalen van radicalisering, het oppakken van nieuwe thema's zoals links- en rechtsextremisme, problematisch gedrag en verwarde personen en het versterken van de kennis en kunde van het team en externe partners. Binnen deze ambities wordt zowel voortgeborduurd op eerder behaalde successen als nieuwe methodes en manieren ontwikkeld om bestaande en toekomstige uitdagingen aan te gaan.

1.1 Trends en ontwikkelingen

De expertise vanuit IPPR wordt onder meer benut voor advisering van het gemeentebestuur en van gemeentelijke diensten. Naast extremisme en radicalisering informeert het IPPR onder meer over zaken als spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen en uitingen van ongewenst (antidemocratisch) gedrag. Permanent punt van aandacht is dan ook het volgen en analyseren van trends en ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijke spanningen (o.a. polarisatie) en extremisme. Daarbij wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van en zo nodig voortgeborduurd op kennis die bij partners aanwezig is, zoals NCTV, andere gemeenten, universiteiten en experts. Hieronder staat kort een aantal doelstellingen uitgewerkt welke betrekking hebben op het monitoren en analyseren van trends en ontwikkelingen.

Aangezien het informeren van de collega's binnen het IPPR-cluster en de directie veiligheid tot een van de kerntaken van KeK behoort, is het van belang dat er regelmatig analyses van de meest recente trends en ontwikkelingen

binnen de verscheidene vormen van radicalisering en extremisme opgesteld worden. Het is daarom het doel om vanuit het speerput Kennis en Kunde 6-wekelijks een **trendanalyse** op te stellen welke inzicht biedt in de meest recente ontwikkelingen binnen de onderwerpen radicalisering en extremisme. In deze analyse worden zowel nationale als internationale ontwikkelingen besproken, die vervolgens zoveel mogelijk vertaald worden naar de lokale context. Daarnaast is het de ambitie om vanuit het speerpunt kennis en kunde kennisbijeenkomsten te organiseren welke aansluiten bij trends en ontwikkelingen die zichtbaar zijn binnen radicalisering en extremisme.

Een andere belangrijke ambitie van het IPPR-cluster voor 2020 is het **versterken van de informatiepositie op** een aantal nieuwe thema's, waaronder **links- en rechtsextremisme (LRE), problematisch gedrag, verwarde personen en problematische predikers**. Wat betreft LRE dient echter in het achterhoofd te worden gehouden dat het uitgangspunt is in hoeverre links- en rechtsextremisme daadwerkelijk in de gemeente Den Haag aanwezig zijn en wat nu de signalen van deze vormen van extremisme zijn. Hier wordt invulling aan gegeven door te overleggen met analisten van andere gemeenten over mogelijke signalen van links- en rechtsextremisme en op basis hiervan samen te werken aan een potentiële signaleringsstructuur. Daarnaast wordt binnen de werkgroep links- en rechtsextremisme van het Veiligheidshuis Haaglanden pilotcasuïstiek uitgewisseld, waardoor een helderder beeld ontstaat van signalen en mogelijke interventies voor dit soort casussen. Ten slotte staat de gemeente Den Haag in contact met andere gemeenten om na te denken over de netwerkmogelijkheden binnen rechts- en linksextremisme.

In de voorbije jaren is er steeds meer aandacht besteed aan het fenomeen **problematisch gedrag**. In 2020 heeft de parlementaire enquête naar ongewenste buitenlandse invloeden in Nederlandse geloofsgemeenschappen plaatsgevonden, welke nogmaals verduidelijkte dat het begrip problematisch gedrag lastig te definiëren is. Met het oog op onder andere het aankomende wetsvoorstel van minister Dekker, is 2020 een sleuteljaar voor het IPPR-cluster om te concretiseren wat zij verstaat onder problematisch gedrag om dit probleem tastbaar en bespreekbaar te maken.

Uit de lopende casuïstiek in Den Haag blijkt dat in het afgelopen jaar vaker overlap bestaat tussen personen waarbij sprake is of lijkt van radicalisering en

tegelijk van **verward gedrag**. Dit laatste kan inhouden dat iemand is gediagnosticeerd met psychische of psychiatrische problemen maar het kan ook betekenen dat (nog) onduidelijk is wat de verdere of achterliggende problematiek is die speelt bij een casus terwijl eerstelijnspartners wel aangeven dat zij de persoon in kwestie zien als iemand die verward gedrag vertoont. Voor de persoonsgerichte aanpak is het zowel essentieel goed zicht te hebben op die achterliggende problematiek als een helder beeld te hebben van de consequenties van mogelijke overlap van CTER-subjecten met de persoonsgerichte aanpak op personen met verward gedrag. Daarom zal in 2020 aandacht worden besteedt aan dit thema.

Een laatste thema waarop IPPR de informatiepositie verder wil uitbreiden is het thema **problematische aanjagers**. Dit thema hangt deels samen met het thema problematisch gedrag maar heeft specifiek betrekking op predikers wiens opvattingen haaks staan op de in Nederland geldende normen en waarden en/of ondermijnend zijn voor de democratische rechtsstaat. Zeker als de directe achterban of aanhangers van deze predikers hun religieuze adviezen opvolgen als enig gezaghebbend advies kan dat leiden tot polarisatie of onwenselijke gedrag.

Voor deze vier thema's zal in 2020 een **startnotitie** worden opgesteld waarin wordt beschreven wat de aanleiding en probleemdefinitie is, hoe de fenomenen gedefinieerd (kunnen) worden, wat de huidige aanpak is van het fenomeen en – met name – wat daarop mogelijk ontwikkeld of verbeterd kan worden voor de komende jaren. Hierin hoeft IPPR niet helemaal zelf het wiel uit te vinden, maar kan het zich gedeeltelijk baseren op documenten op dit onderwerp die in het verleden geschreven zijn door het cluster zelf en haar partners. Om (beter) inzicht te krijgen in deze thema's is het van belang om hierover nauw contact te onderhouden en waar mogelijk versterken met andere (G4) gemeenten, partners op rijksniveau en andere kennispartners zoals de wetenschap en uitvoerende organisaties.

1.2 Duiding en ideologische versterking van de PGA

Door of door tussenkomst van het IPPR-cluster kan expertise beschikbaar worden gesteld voor de duiding van casuïstiek. Dit gebeurt aan de hand van signalen of meldingen die worden doorgegeven aan het IPPR via ketenpartners of individuele melders.

Aan de hand van de duidingsmethodiek welke op het moment van schrijven wordt ontwikkeld door een externe partner dient het oppakken van meldingen en het duiden van casussen gesystematiseerd te worden. Dit kan o.a. door gerichte vragen te ontwikkelen welke meegegeven kunnen worden aan melders. Het uiteindelijk doel is dat het initiële verwerken van een melding, hoewel dit in principe bij KeK ligt, in essentie door elk IPPR-teamlid gedaan zou kunnen worden zonder dat er sterke onderlinge verschillen zijn. Hoewel het verwerken van de melding en het opstellen van verdiepingsvragen IPPR-breed kan worden opgepakt, valt het onder het speerpunt kennis en kunde om waar nodig in gesprek te gaan met de persoon waarvan melding wordt gemaakt en om de casus te voorzien van duiding. Deze manier van meldingen en signalen duiden geldt voor alle vormen van extremisme, zo ook rechts-, links- en islamitisch extremisme.

Naast het systematiseren van de duidingsmethodiek welke gehanteerd wordt tijdens het beoordelen van meldingen en signalen, heeft het team ook de ambitie om **de PGA te versterken** als het gaat om de **ideologische duiding**. Dit gebeurt onder meer door aan te sluiten bij casusoverleggen dan wel overleg met de PGA-regisseur voorafgaand aan casus of door op het verzoek van het casusoverleg in gesprek te gaan met subjecten waar ideologische duiding noodzakelijk is.

1.3 Versterken kennis en kunde intern en extern

De **training en voorlichting** voor eerstelijnsprofessionals die door IPPR zelf wordt gegeven wordt in 2020 zoveel mogelijk voortgezet. Het doel is om eerstelijnsprofessionals die in direct contact kunnen komen met mogelijk radicaliserende personen in staat te stellen om signalen van radicalisering te herkennen. Daarnaast worden er handelingsperspectieven aangereikt en worden professionals bekend gemaakt met de aanpak radicalisering en polarisatie zoals deze in Den Haag is opgesteld. Aangezien radicalisering een dynamisch onderwerp is welke continu aan verandering onderhevig is, is het van belang dat KeK de presentaties die zij levert blijft updaten en aanpassen naar de meest recente ontwikkelingen.

Inmiddels hebben al meer dan 5000 eerstelijnsprofessionals deze training en voorlichting gehad. Dan gaat het om medewerkers van organisaties en instellingen zoals politie, scholen, sociale diensten, Centrum Jeugd en Gezin

(CJG), corporaties, en welzijnsinstellingen. Aan deze voorlichting blijft behoefte bestaan vanwege het grote aantal eerstelijns professionals en de doorstroming binnen die groep. De **Behr-training** zal ook in 2020 onderdeel uitmaken van het trainingsaanbod. Deze training is bedoeld voor professionals die betrokken zijn bij de PGA. De training bestaat uit een onderdeel multicultureel vakmanschap en een verdieping radicalisering. Het aanreiken van handelingsperspectieven en het trainen van praktische vaardigheden zijn belangrijke onderdelen van deze training. Daarnaast zijn er via de versterkingsgelden 10 **ROR-trainingen** ingekocht.

Om trainingen, presentaties en bijeenkomsten zo doelgericht mogelijk in te zetten zal in 2020 een helder **trainingsoverzicht** worden gecreëerd. Dit houdt in dat verschillende professionals worden gecategoriseerd waarbij aandacht is voor de kennisbehoefte bij partners, zodat het aanbod vanuit de gemeente aansluit op de wensen en behoeftes vanuit het werkveld. Zo is het bijvoorbeeld de ambitie om de professionals die onderdeel uitmaken van het expertteam, dat veelvuldig geconfronteerd wordt met CTER-casuïstiek, mee te nemen in een langdurige leerlijn, terwijl voor professionals wiens werk raketings te maken heeft met het onderwerp een enkele presentatie of bijeenkomst voldoende kan zijn.

2. Netwerken

Het is belangrijk dat de aanpak van polarisatie en radicalisering stevig verankerd is in de stad. Signaleringsnetwerken van eerstelijnsprofessionals en kaders van vrijwilligersorganisaties houden in de wijken de vinger aan de pols, door vroegtijdig zorgwekkende ontwikkelingen en mogelijk radicaliserende personen onder de aandacht te brengen. Deze netwerken hebben geen formeel karakter. Ze bestaan uit mensen die korte lijnen naar elkaar hebben en die weten waar ze op moeten letten en wanneer ze elkaar en het bestuur moeten informeren. De netwerken richten zich niet alleen op radicalisering maar ook op maatschappelijke spanningen in bredere zin. Ze hebben de afgelopen jaren al diverse malen hun waarde bewezen.

Een ander belangrijk netwerk is dat tussen de gemeente en de diverse islamitische organisaties in de stad. Via dit overleg houden gemeente en organisaties elkaar op de hoogte van relevante ontwikkelingen.

Naast netwerken die ons helpen om ons beleid uit te voeren zijn er ook op een andere manier netwerken in beeld, nl. netwerken van extremisten. Het beleid is gericht op het in kaart brengen en aanpakken (frustreren) van deze netwerken. Daarbij gaat de komende periode de aandacht vooral uit naar vrouwennetwerken.

2.1 Onderhoud van bestaande netwerken

Netwerken hebben onderhoud nodig. Dat is nodig om elkaar in rust, dus zonder dat sprake is van een crisis die meteen moet worden aangepakt, te kunnen informeren over trends en ontwikkelingen. IPPR organiseert jaarlijks een aantal bijeenkomsten waarvoor het netwerk, of een deel daarvan, wordt uitgenodigd. In die bijeenkomsten staat steeds een thema centraal, zoals de samenwerking binnen de PGA, de mogelijkheden en beperkingen van een bepaalde partnerorganisatie of het versterken/verdiepen van kennis over specifieke onderwerpen die gerelateerd zijn aan radicalisering.

Islamitische organisaties kunnen belangrijke samenwerkingspartners voor de gemeente zijn bij de preventie en de aanpak van polarisatie en radicalisering. Er is een periodiek overleg tussen de Burgemeester en de moskeeën in Den Haag.

In dit overleg worden concrete plannen en problemen besproken maar is ook ruimte voor het brainstormen over trends en ontwikkelingen

2.2 Verkenning nieuwe netwerken

In 2020 zal er geïnvesteerd worden in het **in kaart brengen** van stakeholders en relevante **nieuwe netwerken**, gericht op samenwerking en vergroting van de weerbaarheid van de stad op het vlak van polarisatie en radicalisering. Daartoe zal worden gekeken naar het (verder) uitbouwen van de netwerken in stadsdelen en wijken, die veelal bestaan uit eerstelijnsprofessionals en kaderleden van migrantenorganisaties. Door deze netwerken heeft de gemeente contacten tot in de haarvaten van de wijk en weet de gemeente als geen ander wat daar speelt. Het najaar 2020 zal gebruikt worden om de huidige en potentiële netwerken in kaart te brengen, in samenwerking met de accounthouders van de verschillende stadsdelen en andere diensten binnen de gemeente. Eind 2020 zal een startnotitie worden opgeleverd waarin een plak van aanpak wordt gepresenteerd om in de jaren 2021-2022 structureel te investeren in nieuwe netwerken.

3. Versterken maatschappelijke weerbaarheid

Bij dit speerpunt draait het om vroegsignalering en –interventie gericht op Haagse inwoners die mogelijk (extra) gevoelig zijn voor extremistisch gedachtengoed en om het scheppen van een klimaat waarin ruimte is voor tegengeluid. Onder dit speerpunt vallen de activiteiten gericht op:

- Het vergroten van de weerbaarheid van specifieke groepen Hagenaars tegen polarisatie en radicalisering (trainingen, lespakketten, overige activiteiten)
- Het verder verbeteren van de veiligheid van religieuze instellingen, met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid van deze instellingen
- Het (voor zover dit binnen het Nederlandse rechtssysteem mogelijk is) beschermen van de Haagse samenleving tegen extremistische propaganda.

In 2020 zal binnen dit speerpunt (1) een deel van het bestaande aanbod worden voortgezet als het gaat om preventiegerichte programma's, (2) een pilot worden ontwikkeld op het vlak van digitale weerbaarheid, (3) twee nieuwe preventieve programma's worden opgestart en (4) een aantal evaluaties worden uitgevoerd van het bestaande aanbod.

Naast de uitvoer van deze projecten wordt in 2020 ook gewerkt aan verdere versterking van de samenwerking met OCW waarin de focus ligt op mogelijke overname van nu door IPPR aangestuurde preventieve programma's door OCW. Ook wordt kritisch gekeken naar de structurele inbedding van preventie projecten met externe partners vanuit het oogpunt van de risico's en mogelijkheden van langetermijnfinanciering.

3.1 Voortzetting preventieprogramma's

In 2020 draait een deel van het speerpunt versterken maatschappelijke weerbaarheid om **de voortzetting van succesvolle preventieprogramma's** van de afgelopen jaren. Hierbij gaat het om programma's uitgevoerd door externe partners die hun waarde hebben bewezen en/of die dit jaar worden geevalueerd. Het gaat daarbij om de volgende programma's:

- De training *Oumnia Works* is gericht op (islamitische) moeders. Doel van de training is moeders in staat te stellen om de signalen van (beginnende) radicalisering te herkennen en hierover (en over andere complexe en gevoelige onderwerpen) met hun kinderen in discussie te gaan en te blijven. In 2020 worden 6 groepen getraind. Elk training bestaat uit 7 bijeenkomsten. Hiermee worden ongeveer 100 moeders bereikt.
- De lesprogramma's *Mij en Mij Junior* behandelen op een laagdrempelige wijze het thema identiteit: wat bepaalt mijn identiteit en hoe verhoudt deze zich tot die van anderen. Het programma is beschikbaar voor verschillende leeftijdsgroepen, van de hoogste klas basisonderwijs tot het mbo. In 2020 worden 40 klassen Mij en Mij jr verzorgd. Hiermee worden 1000 leerlingen bereikt.
- De programma's *HIP en VIP* (een gericht op scholieren en een op docenten) hebben als doel om controversiële onderwerpen in de klas bespreekbaar te maken. Grondrechten (zoals de vrijheid van meningsuiting) en burgerschap zijn de rode draden door deze programma's. De programma's worden ingezet in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en MBO. In 2020 worden 90 VIP/HIP gastlessen verzorgd. Hiermee worden ruim 1200 jongeren bereikt.
- Ook in 2020 wordt er gebruik gemaakt van theater als een instrument om radicalisering bespreekbaar te maken. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de voorstelling 'Rebel with a cause'. Dit is een voorstelling voor MBO-studenten en VMBO leerlingen die laat zien wat oorzaken en drijfveren van radicalisering bij jongeren kunnen zijn. De voorstelling is gekoppeld aan een lespakket en een voor,- en nagesprek met de acteurs en ontwikkelaars. Met de 20 voorstellingen worden 1500 jongeren bereikt.

3.2 Pilot project digitale weerbaarheid

In 2020 wordt gestart met een **pilottraject 'Under Pressure'**. Dit traject beoogt het kritisch denken en mediawijsheid onder jongeren te versterken om 1) de weerbaarheid tegen desinformatie te versterken en 2) de democratische waarden te stimuleren en verstevigen. Het project bestaat uit drie lessen gegeven door peer educators die met behulp van een serious game desinformatie en propaganda bespreekbaar maken. Na het programma hebben

jongeren inzicht in de manier waarop media werkt en niet werkt, en hoe zij desinformatie herkennen en de verspreiding hiervan kunnen tegengaan.

3.3 Nieuwe preventieve programma's gericht op vaders en religieuze instellingen

De externe partner Oumnia Works wordt al enkele jaren ingezet om complexe onderwerpen, zoals radicalisering, bespreekbaar te maken bij moeders. Echter, er was nog geen aanbod bij vaders, terwijl vaders een belangrijke rol hebben in de opvoeding als eerste autoriteit en rolmodel. In 2020 is gestart met een pilot voor opvoeddebatten voor vaders die wordt uitgevoerd door Trias Pedagogica. In 2020 zal gedurende een 7-tal bijeenkomsten de **rol van de vader in de opvoeding en signalering** van ontsporing zoals radicalisering worden besproken.

Ook zal in 2020 worden gestart met een **pilotprogramma voor religieuze instellingen**. Het doel is om de maatschappelijke weerbaarheid binnen religieuze organisaties tegen problematisch gedrag/radicaal geluid te versterken. Hiervoor worden religieuze organisaties uit verschillende denominaties getraind over maatschappelijke en organisatorische thema's. De pilot bestaat uit 2 groepen met elk 4 verschillende religieuze organisaties. In de zomer wordt de pilot geëvalueerd.

3.4 Evaluaties preventieprogramma's

De afgelopen jaren is onder dit speerpunt gewerkt om radicalisering te voorkomen. In 2020 is er de ambitie om te onderzoeken wat de projecten in dit kader hebben opgeleverd. Daarom worden de volgende **evaluaties** in 2020 uitgevoerd:

1. Evaluatie van Mij, Mij jr en VIP: De projecten Mij (jr) en VIP. Dit betreft een plan, proces en effectevaluatie. Hiervoor worden vragenlijsten afgenomen, jongeren en docenten geïnterviewd en de methodiek geëvalueerd. In november worden de uitkomsten verwacht.
2. Evaluatie van het handboek religieuze instellingen. Dit handboek is in 2019 aan de religieuze instellingen aangeboden, om de veiligheid te versterken. In het najaar wordt gestart met de evaluatie om te kijken hoe deze nog kan worden aangescherpt. In het voorjaar van 2021 worden de eerste resultaten verwacht.

4. Persoonsgerichte Aanpak Contra Terrorisme Extremisme en Radicalisering (PGA CTER)

IPPR heeft een regierol voor de persoonsgerichte aanpak (PGA) van de CTER subjecten. Daarnaast heeft IPPR een kaderstellende taak ten aanzien van de PGA CTER en houdt zich uit dien hoofde onder meer bezig met het (door)ontwikkelen van instrumentarium (o.a. ontwikkeling duidingsinstrumenten, afschalingscriteria). Onder radicalisering verstaan we het proces waarbij een groeiende bereidheid ontstaat om diepingrijpende veranderingen in de samenleving na te streven en/of te ondersteunen, eventueel met gebruik van ondemocratische methodes (maar nog niet van geweld). Als geweld wel wordt goedgekeurd en toegepast om die veranderingen af te dwingen spreken we van “gewelddadig extremisme”.

Onder “extremisten” verstaan we in dit verband:

- tegengehouden, teruggekeerde en potentiële uitreizigers die hebben deelgenomen, of hebben willen deelnemen, aan de strijd van Daesh voor het vestigen van een islamitische staat in Syrië en/of Irak
- personen die het uitreizen naar buitenlandse strijdgebieden faciliteren en/of daarvoor ronselen
- personen met een extremistische ideologie die mogelijk een veiligheidsrisico vormen voor de Nederlandse samenleving.

Niet al deze personen hebben zich schuldig gemaakt aan een strafbaar feit. De gemeente Den Haag houdt zich bezig met de inhoudelijke bijsturing op dit speerpunt. De gemeente Den Haag werkt hierin samen met vaste ketenpartners zoals: Politie, Openbaar Ministerie, Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en diverse zorginstellingen.

Binnen het speerpunt PGA CTER bestaat een groot deel van de activiteiten uit lopende casuïstiek, waarbij het zwaartepunt ligt bij de (voorbereiding en uitvoering van de) casusoverleggen en de daaraan gerelateerde bilaterale en multilaterale overleggen. Dit zal uiteraard ook in 2020 doorlopen. Naast de lopende casuïstiek zal binnen dit speerpunt in 2020 de focus liggen op (1) het ontwikkelen van een plan van aanpak per subject, (2) de (verdere) ontwikkeling

van een duidingsinstrument, (3) het verder versterken en uitbouwen van de familie-ondersteuning, (4) het opstellen van een Terugkeerplan en (5) het ontwikkelen van een online aanpak

4.1 Lopende casuïstiek PGA CTER

De caseload PGA CTER bestaat gemiddeld uit circa 25 tot 45 personen. Casuïstiek die vraagt om een intensieve samenwerking wordt eens per zes weken besproken. Casuïstiek waarbij het risico lager wordt ingeschat wordt eens per twee maanden besproken, tenzij een ketenpartner het verzoek doet om eerder bijeen te komen. Het merendeel van het speerpunt PGA CTER bestaat uit het **voeren van casusoverleggen**. Tijdens deze casusoverleggen worden zorg- en veiligheidsinterventies op elkaar afgestemd. Doorlopend wordt er in overleg met ketenpartners gekeken of casussen op – of afgeschaald moeten worden. De gemeente Den Haag is verantwoordelijk voor een plan van aanpak op casusniveau en ziet erop toe dat interventies op het gebied van de-radicalisering, dis-engagement en re-integratie worden uitgevoerd. Daarnaast betreft de regievoerder externe deskundigen als dit nodig blijkt.

De gemeente Den Haag wordt in het kader van het **Multidimensionaal afstemmingsoverleg resocialisatie** (MAR) doorlopend uitgenodigd door DJI (Ta Vught / PI Alphen aan den Rijn) om tijdig aangehaakt en geïnformeerd te blijven over een casussubject die zich na detentie in Den Haag wil vestigen. In samenwerking met de Terroristen Afdeling (TA) en Reclassering Nederland wordt er een plan van aanpak opgesteld. Daarnaast zijn er diverse professionals actief in de Haagse casuïstiek. De gemeente Den Haag voert eens per maand **bilaterale gesprekken** met deze professionals om de voortgang van deze casuïstiek te bespreken.

Voor de lopende casuïstiek is de ambitie om in 2020 voor ieder subject een **plan van aanpak** op te stellen. Dit zal worden gedaan voor zowel de actieve als de niet-actieve cases (die de status 'monitoring' hebben).

4.2 Ontwikkeling duidingsinstrument

In 2020 zal door een bestaande externe partner (Nuance door Training en Advies) een **duidingsinstrument** worden ontwikkeld met input van het IPPR team. Dit instrument wordt ontwikkeld ten behoeve van een verbeterde

inschatting van de duiding op (met name) de ideologie van een casus en daarmee ook een beter afgestemd plan van aanpak voor de betreffende persoon. Het duidingsinstrument beoogt een meer gestructureerde manier van werken door de ontwikkeling van heldere indicatoren die betrekking hebben op de ideologie en het handelen van een individu. In 2020 zal het instrument worden ontwikkeld, zal (een deel van het) IPPR team worden getraind in het gebruik van het instrument en zal worden gestart met het ingebruik nemen van het instrument in een testfase om te kijken in hoeverre het instrument bijdraagt aan de PGA CTER.

4.3 Intensivering familieondersteuning

IPPR is ook verantwoordelijk voor de familieondersteuning voor in Nederland achtergebleven gezinsleden van uitreizigers. Bij de familieondersteuning wordt nauw samengewerkt met de politie, RvdK, OM en de NCTV. Een verdere **intensivering van de familieondersteuning** is nodig met het oog op de mogelijke terugkeer van uitreizigers en hun kinderen uit Syrië en Irak. Daarom is in 2017 het project Familiecontact gestart. Inmiddels bestaat inzicht in de lopende contacten met familieleden van uitreizigers. Met het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE) zijn werkafspraken gemaakt, onder meer over het opnemen van familieleden van Haagse uitreizigers in lotgenotengroepen van het LSE en over ondersteuning aan familieleden door het LSE.

De afgelopen periode is geïnventariseerd welke partijen en personen contacten hebben met familieleden van uitreizigers. Familieleden van Haagse uitreizigers wonen soms in een andere gemeente. In dat geval, en ook als er tussentijds wordt verhuisd, wordt intensief samengewerkt met de woongemeente. In een aantal gevallen onderhoudt vooral de politie contacten met familieleden. Van geval tot geval wordt dan bekeken of ondersteuning vanuit IPPR en/of LSE nuttig en wenselijk is. Als familieleden nog met niemand contact hebben spreken IPPR, LSE en politie onderling af wie dit gaat oppakken.

In 2020 wordt er getracht om de huidige contacten met de achterblijvers te versterken. Op het moment zijn er 26 families van de 53 uitreizigers benaderd en dit zal uitgebreid worden aan de hand van de prioriteiten die er zijn ontwikkelend. Ook zal er per maand geïnvesteerd worden om 3 nieuwe gezinnen te benaderen. Dit zal gebeuren met behulp van IPPR's hulpbronnen zoals het expertteam (SZW, JMO, WMO, CJ etc.) en de politie.

4.4 Terugkeerplan

Ook zal er in 2020 een **terugkeerplan** voor volwassen en minderjarige terugkeerders klaar liggen. Den Haag heeft naar verhouding een hoog aantal uitreizigers. We bereiden ons met onze partners voor op een mogelijke terugkeer van uitreizigers naar Nederland. Geharde strijders, meegereisde partners, minderjarige kinderen of een combinatie daarvan zullen op termijn, al dan niet na het uitzitten van een straf, weer een plek moeten krijgen in de samenleving. Gemeente Den Haag heeft de verantwoordelijkheid voor het re-integratie-traject (nazorg (ex-)gedetineerden) van de volwassen terugkeerder en de verantwoordelijkheid voor de minderjarige terugkeerders. Dit betekent dat de gemeente telkens de spil vormt van de samenwerking van professionals rondom het gezinssysteem. Met het terugkeerplan wil de gemeente Den Haag voorbereid zijn op eventuele terugkeer. In het plan zal verder worden ingegaan op de gemeentelijke verantwoordelijkheden ten aanzien van terugkeer van uitreizigers.

4.5 Pilot online aanpak

In augustus en september 2019 heeft een tijdelijke kracht de huidige beschikbare data van de PGA CTER geanalyseerd teneinde de aanpak (nog) beter te kunnen afstemmen op de persoon. Ter ondersteuning van het huidige PGA CTER zal in 2020 een **pilot online aanpak** worden opgestart, waarbij met gebruik van openbare bronnen, gekeken worden naar gedragen/uitingen van personen die onderdeel uitmaken van de PGA CTER casusistiek. Voor deze pilot zal onder andere een protocol worden opgesteld ten behoeve van de bescherming van en de omgang met persoonsgegevens zal alvorens de pilot te starten een privacy impact assessment worden uitgevoerd en advies van de Functionaris Persoonsgegevens worden gevraagd.

4.6 Werkgroep handelingsperspectief na justitieel kader

In samenwerking met de NCTV zal in 2020 een werkgroep worden opgericht die zich richt op het **handelingsperspectief na** het aflopen van een **justitieel kader**. In de werkgroep (waarbij IPPR een trekkersrol op zich zal nemen) zal in kaart worden gebracht wat de knelpunten zijn na het strafrechtelijk kader, wat de huidige aanpak is bij diverse partners en wat aanbevelingen zijn voor de toekomst.

Financiering

De kosten verbonden aan de uitvoering van de (bestaande en nieuwe) activiteiten die in jaarplan zijn beschreven bedragen € XXX per jaar. Zij komen ten laste van het programma openbare orde en veiligheid. Hierin zijn zowel de middelen die via het Coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld (€ 313.000,00 per jaar gedurende vier jaar), alsook de door het rijk toegekende versterkingsgelden (€ XXX) verdisconteerd.

Planning

Mede vanwege de uitbraak van het coronavirus zijn een aantal belangrijke projecten en lopende zaken stil komen te liggen in de maand maart en april. Zo zijn vrijwel alle trainingen en fysieke bijeenkomsten afgelast, is een groot deel van de maatschappelijke weerbaarheidsprojecten stil komen te liggen en zijn ook een deel van de staande overleggen tot nader order uitgesteld. Een concrete planning en schatting van de daadwerkelijke uitvoering van de IPPR doelstellingen voor 2020 is dan ook niet mogelijk.

In de tabel hieronder zijn alle doelstelling van het team IPPR per speerpunt opgenomen met daarbij zoveel mogelijk inzichtelijk gemaakt wat de specifieke producten en deadlines zijn, alsook waar mogelijk vertraging wordt opgelopen door de effecten van de corona-crisis.

Tabel 1 – IPPR Jaarplan 2020 overzicht

	Project	Planning	Product	Impact corona-crisis
1. Kennis en Kunde				
Trends en ontwikkelingen	Volgen/analyseren van trends en ontwikkelingen mbt polarisatie en extremisme / radicalisering en extremisme	Doorlopend	1x per 6 weken trendanalyse	
Versterken informatiepositie	Verkennen thematiek links – en rechts extremisme	December 2020	Notitie Deelname werkgroep LR	
	Verkennen thematiek problematisch gedrag	September 2020	Notitie	
	Verkennen thematiek verwarde personen	September 2020	Notitie	
	Verkennen thematiek problematische aanjagers	December 2020	Notitie	
Duiding en ideologische versterking PGA	Meedenken bij huidige casussen met nadruk op ideologie	Doorlopend	Op verzoek van PGA CTER	
	Waar nodig in gesprek met subject ter versterking PGA / versterkte rol duiding bij nieuwe casussen	Doorlopend	Op verzoek van PGA CTER	

Versterken kennis en kunde intern en extern	Training en voorlichting eerstelijnsprofessionals	Doorlopend	2 bijeenkomsten	1 bijeenkomst gepland voor juli 2020 is uitgesteld; ambitie is om in het najaar alsnog 2 bijeenkomsten te organiseren
	Behr-training	Najaar 2020	2 bijeenkomsten	IPPR is in overleg met BEHR om te inventariseren wat de mogelijkheden zijn voor het aanbieden van digitale trainingen; indien niet mogelijk wordt geprobeerd in het najaar 2 trainingen te organiseren
	ROR-training	Zomer/ najaar 2020	10 bijeenkomsten	IPPR is in overleg met het ROR om te inventariseren wat de mogelijkheden zijn voor het aanbieden van digitale trainingen; indien niet mogelijk wordt geprobeerd in het najaar in ieder geval enkele trainingen te organiseren
	Opzetten trainingsoverzicht	Juni 2020	Overzicht trainingsaanbod en categorisering professionals	
2. Netwerken				
Bestaande netwerk	Onderhouden bestaande netwerken	Doorlopend	Regelmatig contact – al dan niet gerelateerd aan specifieke gebeurtenissen (bijv. Ramadan)	
	Kennisbijeenkomsten voor netwerk	2 x per jaar	Bijeenkomst in najaar 2020	Door corona nu naar 1x per jaar
Verkenning nieuwe netwerken	Startnotitie bestaande en potentiële netwerken	December 2020	Notitie	Het plan is in het najaar in afstemming met de accounthouders van de stadsdelen hiermee een start te maken maar de voortgang zal afhangen van de mogelijkheid op bezoek te gaan in de diverse stadsdelen en in gesprek te gaan met stakeholders

3. Versterken maatschappelijke weerbaarheid				
Voortzetting preventie programma's	Oumnia works	Doorlopend	6 trainingen van 7 bijeenkomsten voor ca 100 moeders	De trainingen zijn vooralsnog stopgezet.
	MIJ en MIJ junior	Doorlopend	40 klassen georganiseerd voor ca 1000 leerlingen	De trainingen zijn vooralsnog stopgezet. Mij jr. wordt weer opgestart na de meivakantie. Mij na de zomer.
	HIP en VIP	Doorlopend	90 gastlessen voor ca 1200 jongeren	De trainingen zijn vooralsnog stopgezet. Verwachting dat deze pas na de zomer weer worden voortgezet.
	Theater Rebel with a cause	Eerste helft 2020	20 voorstellingen voor ca 1500 jongeren	De voorstellingen zijn geannuleerd. De kosten zijn al wel gemaakt. Theater Drang heeft de helft van de kosten nu betaald gekeken. Er wordt gekeken of in het najaar de voorstelling op andere manier kan worden georganiseerd.
Pilot projecten	Pilot-traject Under Pressure	Maart 2020	1 klas, 4 lessen	Afgerond
	Project voor vaders	voorjaar	2 groepen, elk 7 bijeenkomsten met tenminste 15 vaders	De trainingen zijn alsnog stopgezet.
	Pilot religieuze instellingen	Voor de zomer	2 groepen met 3-4 instellingen, X bijeenkomsten	Project nog niet gestart, ivm moeilijkheden werving
Evaluaties	Evaluatie MIJ en MIJ jr en VIP	Oplevering november 2020	Plan, proces en effectevaluatie	Planevaluatie is afgerond. De proces,- en effectevaluatie zijn nu niet mogelijk omdat de scholen gesloten zijn en de trainingen niet worden gegeven. Verwachting: uitstel tot

				voorjaar 2021
	Evaluatie handboek religieuze instellingen	Najaar 2020		Nvt
4. Persoonsgerichte aanpak (PGA) CTER				
Lopende casuïstiek	Casusoverleggen	Doorlopend		
	Lopende overleggen: Multidimensionaal Afstemmingsoverleg Resocialisatie (MAR) en bilaterale overleggen	Doorlopend		
	Ontwikkeling plan van aanpak per subject	September 2020	Plan van aanpak per actieve casus	
	Ontwikkeling plan van aanpak monitoring cases	Oktober 2020	Plan van aanpak per monitoring casus	Voor de monitoring cases geldt dat overleg met ketenpartners nodig is om een plan van aanpak te ontwikkelen; de fysieke mogelijkheden hiertoe zijn momenteel beperkt; in de zomer zal worden gekeken wat de langetermijn impact is van de corona-crisis op afronding van dit project
Doorontwikkeling instrumentarium en aanpak PGA	Ontwikkeling duidingsinstrument	December 2020	Duidings-instrument	
	Intensivering familieondersteuning; o.a. nieuwe gezinnen benaderen, afspraken maken met ketenpartners	December 2020		Deels kan de familieondersteuning blijven doorlopen alleen zal dit met name digitaal gebeuren van maart in ieder geval juli 2020; in het najaar zal moeten worden gekeken naar de mogelijkheden rondom het benaderen van nieuwe gezinnen
	Terugkeerplan volwassen en minderjarige uitreizigers	Oktober 2020	Terugkeerplan	
	Pilot online analyse subjecten	December	Analyse	De voortgang van dit project is met name afhankelijk van

		2020		de uitkomst van de privacy impact assessment en het advies van de FG; daarnaast kan het zijn dat de coronacrisis een online analyse bemoeilijkt aangezien subjecten zich afwijkend kunnen gedragen in die periode (zowel online als offline); na de zomer zal worden gekeken wat de effectieve impact is van bovenstaande op dit project
	Handelingsperspectief na justitieel kader – NCTV werkgroep Langetermijn Reintegratie	December 2020	Memo	

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 29 5.1.2.e 2021 07:29:03 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com>
Subject: FW: Onderzoek problematisch gedrag in bijlage
Attachments: Beleidsadvies problematisch gedrag en levensbeschouwelijke organisaties.pdf

Niet direct relevant voor jou nu maar wel een thema dat speelt dus mocht je tijd over hebben lees vooral, er komt ook van dit stuk nog een tweede versie.

//L

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Verzonden: dinsdag 15 juni 2021 17:02

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: Onderzoek problematisch gedrag in bijlage

Dag allemaal,

Bij deze stuur ik jullie mijn onderzoek en beleidsadvies naar problematisch gedrag en levensbeschouwelijke organisaties.
Ik wil jullie allemaal bedanken voor het meedenken de afgelopen tijd! Als je nog vragen-en/ of opmerkingen hebt, let me know 😊

Fijne avond!

Groetjes,

5.1.2.e

Beleidsadvies:

Het betrekken van
*levensbeschouwelijke
organisaties in de Haagse
aanpak van problematisch
gedrag*

Samen staan we sterker

5.1.2.e

Gemeente Den Haag/ Radboud University

11-6-21

Inhoudsopgave

1. Abstract	2
2. Inleiding	3
2.1 Aanleiding en probleemstelling (projectkader).....	3
2.2 Centrale vraag	5
2.3 Doelstelling en beleidsproces.....	5
2.4 Methoden	5
2.5 Opbouw	6
3. Theoretisch kader	7
3.1 Definitie problematisch gedrag	7
3.2 Levensbeschouwelijke organisaties	9
3.3 Conclusie	12
4. Beoordeling van het probleem.....	13
5. Doelstelling en randvoorwaarden	15
6. Mogelijke Maatregelen	16
7. conclusie en operationalisering.....	20
7.1 Advies	20
7.2 Discussie	21
8. Aanbevelingen.....	22
9. Bibliografie.....	23
10. Bijlagen	26
10.1 Moeilijkheden binnen partnerschap	26
10.2 Moeilijkheden rondom problematisch gedrag.....	28
10.3 verslagen interviews.....	32
Interview guide.....	41

1. Abstract

Dit beleidsadvies beantwoordt de vraag hoe levensbeschouwelijke organisaties beter betrokken kunnen worden binnen de Haagse aanpak van problematisch gedrag, door een inzage te geven in de obstakels en mogelijke oplossingen. Het advies is in opdracht van het Informatiepunt Preventie Polarisation en Radicalisering, onderdeel van de Directie Veiligheid van de gemeente Den Haag, uitgevoerd. Zij hebben een toenemende aandacht voor gedrag dat in beginsel niet strafbaar hoeft te zijn, maar wel onwenselijke gevolgen kan hebben voor de samenleving. In sommige gevallen kent dit gedrag een levensbeschouwelijk karakter. Wegens de zowel positieve als negatieve rol die levensbeschouwelijke organisaties kunnen spelen binnen dit thema, ziet de gemeente Den Haag een groot belang bij een betrokkenheid van deze organisaties binnen de aanpak. Echter dit is niet altijd makkelijk te bewerkstelligen.

In dit advies is er onderzoek gedaan naar de moeilijkheden en mogelijkheden voor het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties binnen beleid rondom problematisch gedrag. Hiervoor is er een veldonderzoek uitgevoerd bij verschillende gemeentes in Nederland en levensbeschouwelijke organisaties in Den Haag. Aan de hand van deze uitkomsten en een aanvullende literatuurstudie, ziet dit onderzoek dat door moeilijkheden binnen de dialoog, wederzijds wantrouwen en de verschillen in structuren tussen organisaties, het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties wordt bemoeilijkt. Ook de gevoeligheid van het thema en het politiek-bestuurlijke veld spelen hierin een negatieve rol. Daarbij zien we binnen de literatuur dat de gemeente zich dient te houden aan enkele voorwaarden zoals de scheiding van kerk en staat waar niet altijd een duidelijke uitwerking voor is.

Dit beleidsadvies stelt een aantal maatregelen voor die bovengenoemde obstakels kunnen doen verminderen. Dit onderzoek adviseert het uitbreiden van expertise op het thema bij betrokken ambtenaren, het contact zoeken met andere afdelingen binnen de gemeente om krachten te bundelen, het investeren in het leren kennen van levensbeschouwelijke organisaties en de verbetering van de signaleringsstructuur door levensbeschouwelijke organisaties hierin meer te betrekken. Deze maatregelen hebben invloed op verschillende obstakels en zullen integraal ingezet kunnen worden ter bevordering van contact met levensbeschouwelijke organisaties.

Met bovengenoemde maatregelen hoopt dit advies handvatten te ontwikkelen die kunnen bijdragen aan de Haagse aanpak van problematisch gedrag waarbij levensbeschouwelijke organisaties op een positieve manier een bijdrage kunnen leveren en een effectief partnerschap kan worden opgezet.

2. Inleiding

Dit hoofdstuk presenteert de kaders van het uitgevoerde onderzoek naar problematisch gedrag en levensbeschouwelijke organisaties. Achtereenvolgend zal de aanleiding van het onderzoek, de centrale vraag, de doelstelling en methodes worden uiteengezet.

2.1 Aanleiding en probleemstelling (projectkader)

Het Informatiepunt Preventie Polarisatie en Radicalisering (IPPR) kent een aantal speerpunten die polarisatie en radicalisering in de gemeente Den Haag moeten doen tegengaan. Eén van de thema's waar het IPPR momenteel aandacht aan besteedt, zijn gedragingen die weliswaar niet direct strafbaar hoeven te zijn, maar die wel negatieve effecten met zich mee kunnen brengen voor de samenleving en de structuren die hier bij horen.¹ Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het ondermijnen van de democratische processen of het niet in acht nemen van bestaande instituten. In sommige gevallen kennen deze vormen van problematisch gedrag een religieus of levensbeschouwelijk karakter en kunnen levensbeschouwelijke organisaties betrokken zijn bij deze gedragingen.² Tegelijkertijd ziet de gemeente een meerwaarde in een mogelijk partnerschap met levensbeschouwelijke organisaties binnen haar beleidsopgaven. Ze spelen namelijk een belangrijke rol in de samenleving en het maatschappelijk middenveld. Ook binnen beleid rondom problematisch gedrag wordt de betrokkenheid van levensbeschouwelijke organisaties van belang geacht.³ Zo kunnen zij als schakel dienen tussen overheid en burgers en kan dialoog bijdragen aan een afname in de impact van problematisch gedrag. Een partnerschap tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisaties binnen dit thema is echter lastig te bewerkstelligen vanwege verschillende redenen; zoals wederzijds wantrouwen en grondrechtelijke principes. Wegens bovenstaande, worden er door de gemeente nog moeilijkheden ervaren met het toepassen van beleid in de praktijk waarbij levensbeschouwelijke organisaties betrokken zijn.⁴

Organisatorisch kader

Dit onderzoek is in opdracht geschreven voor de gemeente Den Haag. Zij werkt stads breed aan het voorkomen en verminderen van polarisatie en radicalisering. Hiervoor heeft zij contact met inwoners, maatschappelijke organisaties en andere overheidsinstellingen. Het IPPR realiseert deze aanpak in Den Haag. Zij signaleert ontwikkelingen zoals:

- Rechts extremisme en radicalisering.
- Links extremisme en anti-globalisme.
- Dierenrechtenactivisme.
- Moslimradicalisering en islamisering.

De organisatie geeft advies en organiseert expertmeetings en trainingen voor verschillende betrokken partijen. Ze vergroot de kennis en vaardigheden om signalen snel te herkennen en om op de juiste manier te reageren.

¹ Koolmees, Wouter. Integrale aanpak Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering van maatschappelijke en religieuze instellingen, 11-2-19.

² Koolmees, Wouter. Integrale aanpak Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering van maatschappelijke en religieuze instellingen, p4.

³ Intern document gemeente Den Haag.

⁴ Zie bijlage: verslag nr. 8 .

Beleidskader

Het huidige beleid van de gemeente Den Haag over problematisch gedrag is in verschillende nota's opgenomen. Binnen deze nota's benadert de gemeente problematisch gedrag vanuit het vertrekpunt van de democratische rechtsorde en de vrijheden die hierbij horen.⁵ Er is sprake van problematisch gedrag als deze vrijheden en bijbehorende principes worden ondermijnd door bepaalde gedragingen. Omdat de gemeente een doel ziet in het beschermen van de democratische rechtsorde en de bijbehorende belangen en principes, probeert de gemeente Den Haag problematisch gedrag te verminderen door in te zetten op dialoog, het weerbaar maken van relevante groepen en kennis te vergroten bij professionals. Naast deze maatregelen die gericht zijn op preventie, maakt de gemeente in het geval van mogelijk problematisch gedrag gebruik van het door de rijksoverheid opgestelde afwegingskader, waarbij het gedrag in de context wordt geplaatst.⁶ Het afwegingskader dient ertoe om te bepalen of- en met welk problematisch gedrag we te maken hebben, en in welke context het gedrag geplaatst kan worden. Vervolgens kan de gemeente gebruik maken van de drie-sporenaanpak die problematisch gedrag op de juiste wijze moet doen aanpakken.⁷ Deze aanpak reikt drie handelingssporen aan om problematisch gedrag tegen te gaan. Te weten;

1. Interactie en dialoog
2. Aanspreken en confronteren
3. Verstoren en handhaven

Binnen alle drie de sporen, maar met name binnen spoor 1 en 2, is het contact onderhouden met levensbeschouwelijke gemeenschappen van essentieel belang.⁸ Aan de hand van een goede en solide basis tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisaties is het mogelijk de dialoog bij problematisch gedrag gaande te houden. Ook kunnen levensbeschouwelijke organisaties op deze manier bijdragen aan het signaleren van problematisch gedrag binnen de samenleving. Toch ervaart de gemeente nog moeilijkheden met het opzetten van een goed partnerschap binnen dit dossier gezien de gevoeligheid van het thema, en de voorwaarden waar beide partners aan moeten voldoen.⁹

Sinds enkele jaren heeft het dossier problematisch gedrag binnen de gemeente Den Haag daarbij extra aandacht gekregen; onder andere vanwege nationaal onderzoek naar buitenlandse financiering en de reactie van het kabinet hierop.¹⁰

Opdracht

Dit advies is opgesteld in opdracht van Gemeente Den Haag als gevolg van bovengenoemd beleidskader. Binnen dit kader wordt het belang van contact met levensbeschouwelijke organisaties aangehaald, maar kent het nog geen verdere specificering. Dit advies dient ertoe om hier meer duidelijkheid in te verschaffen, waarbij vervolgstappen voor een beleidsnota gezet kunnen worden. Hierbij heeft gemeente Den Haag aangegeven de behoefte te hebben om meer achtergrond informatie te krijgen over problematisch gedrag en de rol van levensbeschouwelijke organisaties in gemeentelijk beleid. Dit heeft ertoe geleid dat dit advies niet alleen maatregelen presenteert, maar ook meer inzichten geeft in de context van het dossier.

⁵ Intern document gemeente Den Haag.

⁶ ministerie BZK. afwegingskader problematisch gedrag.

⁷ Intern document Rijksoverheid.

⁸ Intern document Rijksoverheid.

⁹ Zie bijlage: verslag nr. 8.

¹⁰ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Beleidsreactie op Parlementaire Ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen.

2.2 Centrale vraag

Om bovenstaande probleem aan te pakken zal dit onderzoek een advies uitbrengen om de gemeente levensbeschouwelijke organisaties beter te kunnen laten betrekken bij beleid rondom problematisch gedrag door de vraag te beantwoorden:

“Hoe kan de gemeente Den Haag levensbeschouwelijke organisaties beter betrekken in beleid rondom problematisch gedrag in Den Haag?”

Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van de volgende deelvragen die de structuur van dit advies vormgeven:

1. Hoe wordt problematisch gedrag met betrekking tot religie omschreven binnen de literatuur?
2. Welke rol kunnen religieuze organisaties spelen in beleid dat zich richt op problematisch gedrag binnen de literatuur?
3. Hoe gaan andere gemeenten of overheidsinstellingen binnen Nederland met problematisch gedrag en religieuze instellingen om?
4. Wat is de visie van levensbeschouwelijke organisaties binnen de gemeente Den Haag op de beleidsinzichten die voortvloeien uit de bovenstaande deelvragen en hoe zien zij hun eigen rol binnen het dossier van problematisch gedrag?
5. Hoe passen de geformuleerde kaders van deelvraag 1,2 en 3 in het huidige veiligheidsbeleid van de gemeente Den Haag?

De deelvragen dienden als leidraad voor het onderzoek dat is uitgevoerd. Aangezien dit onderzoek in de vorm van een beleidsadvies tot stand is gekomen, zijn de deelvragen niet direct terug te leiden in dit verslag.

2.3 Doelstelling en beleidsproces

Dit advies heeft als doel om handvatten te creëren die de gemeente kan inzetten om beschreven partnerschap met levensbeschouwelijke organisaties binnen de aanpak van problematisch gedrag te bewerkstelligen en/of uit te breiden. De handvatten kunnen worden toegepast in het huidige beleid rondom problematisch gedrag (beleidsimplementatie) en dienen ter voorbereiding op het verder formuleren van beleid rondom problematisch gedrag (beleidsvoorbereiding). Hierbij zal het onderzoek rekening houden met de voorwaarden en issues die binnen de literatuur en de praktijk naar voren zijn gekomen. Verder kan de ontwikkelde informatie bijdragen aan de academische discussie rondom partnerschap tussen (gemeentelijke) overheden en levensbeschouwelijke organisaties.

2.4 Methoden

Om bovenstaand doel te bewerkstelligen is er een veldonderzoek uitgevoerd binnen de gemeente Den Haag.¹¹ Deze vorm van onderzoek is namelijk uitermate geschikt om nieuwe informatie te verzamelen en te interpreteren. Vanuit een theoretische verkenning naar problematisch gedrag en partnerschap tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisaties is er een analyse van de praktijk gemaakt dat rekening hield met het theoretisch kader. Op deze manier is er een combinatie van een deductieve-

¹¹ Verschuren, Piet, en Hans Doorewaard. Het ontwerpen van een onderzoek. P,163.

en inductieve aanpak toegepast. Dit betekent dat er gebruik gemaakt is van de volgende onderzoeksmethoden:

Literatuurstudie

Een belangrijk vertrekpunt is het in kaart brengen van de bestaande theorieën over partnerschap tussen levensbeschouwelijke organisaties en gemeenten en het begrip problematisch gedrag. De belangrijkste theorieën die bijdragen aan de analyse van het probleem zijn in dit onderzoek onder elkaar gezet.

Analyse beleidsdocumenten.

Tevens is er een analyse uitgevoerd naar verschillende beleidsdocumenten waar problematisch gedrag centraal stond binnen de gemeente Den Haag. Aan de hand van deze analyse was het mogelijk in kaart te brengen hoe de gemeente Den Haag momenteel handelt als het gaat om problematisch gedrag. Daarbij zijn er beleidsdocumenten van andere gemeentes meegenomen waar mogelijk, ter vergelijking.

Kwalitatieve interviews

Met de informatie die uit de literatuurstudie is gevonden, zijn er gesprekken opgezet met andere overheidsinstellingen en gemeenten om de literatuur te toetsen aan de praktijk. Hierbij zijn er drie interviews met ambtenaren van de gemeente Den Haag afgenomen, drie interviews met andere gemeentes binnen Nederland en één interview met een instelling binnen de rijksoverheid. Daarnaast hebben er twee interviews plaatsgevonden met overkoepelende levensbeschouwelijke organisaties van de twee grootste levensbeschouwelijke stromingen in de gemeente. Er is gekozen voor overkoepelende organisaties om een zo groot mogelijke groep te vertegenwoordigen zonder dat er groepen worden uitgesloten.

Observatie

Naast de literatuurstudie en de kwalitatieve interviews heeft dit onderzoek tevens gebruik gemaakt van verschillende observaties. Door het bijwonen van verschillende vergaderingen waar het thema problematisch gedrag centraal stond, was het mogelijk verschillende issues uit de praktijk te destilleren die aansloten op het onderzoek.

Aan de hand van bovenstaande onderzoeksmethoden zijn verschillende moeilijkheden, theorieën en oplossingen verzameld die vervolgens weer gekoppeld zijn aan nieuwe literatuur. Met de informatie die hierbij naar voren is gekomen, zijn aanbevelingen en maatregelen geformuleerd die bijdragen aan bovenstaand kader.

2.5 Opbouw

Dit onderzoek is als volgt opgebouwd. Om meer inzicht te geven in de aard van het beschreven probleem, zal erin hoofdstuk 3 binnen het theoretisch kader de definitie en context van problematisch gedrag worden gepresenteerd. Vervolgens zal er kort worden ingegaan op enkele voorwaarden waar een mogelijk partnerschap tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisatie aan moet voldoen en zullen enkele visies over levensbeschouwelijke organisaties in de samenleving worden gepresenteerd. In hoofdstuk 4 zal het probleem van dit advies worden beoordeeld door de resultaten van de interviews te presenteren. In de daaropvolgende paragraaf zal het centrale doel van dit onderzoek worden besproken met de daarbij horende randvoorwaarden. Daarna zullen verschillende maatregelen worden beschreven en beoordeeld. In de conclusie zullen de best passende maatregelen in deze situatie worden gepresenteerd.

3. Theoretisch kader

Om inzicht te vergaren in het beschreven probleem is het van belang duidelijk voor ogen te hebben wat er bedoeld wordt met de begrippen die centraal staan en in welke context deze begrippen begrepen moeten worden. Vanwege deze redenen zal er achtereenvolgend een definitie worden geformuleerd voor problematisch gedrag in relatie tot religie en zal er ingegaan worden op levensbeschouwelijke organisaties en de rol die zij kunnen spelen in gemeentelijk beleid waarbij er wordt ingezoomd op de voorwaarden voor een effectieve samenwerking.

3.1 Definitie problematisch gedrag.

Hoewel problematisch gedrag heden ten dage veel teruggevonden kan worden binnen politieke- en publieke discussies, is er binnen de literatuur nog weinig eenduidigheid over de definitie van het begrip. In plaats daarvan zien we problematisch gedrag in verschillende vormen en op verschillende plaatsen terug binnen de academische discussie.¹² Ondanks dat de invulling van dit begrip op verschillende manieren wordt gedaan, zien we dat veel definities voor problematisch gedrag neerkomen op gedrag dat een ondermijnend effect heeft. Met deze ondermijnende gedragingen (of problematisch gedrag met ondermijnende effecten) worden gedragingen bedoeld, die de structuur van de maatschappij kunnen verzwakken of misbruiken. Het mogelijke gevolg van deze gedragingen ligt in de aantasting van de fundamenteën en/ of de legitimiteit van de democratische rechtsorde doordat bepaalde principes, procedures en instituties van de democratische rechtsstaat, die de Nederlandse democratische rechtsorde vormgeeft, worden ondermijnd. Anders gesteld heeft problematisch gedrag een ondermijnend effect op de continuïteit van de maatschappij.¹³

Binnen deze definitie kan een scala aan verschillende gedragingen en gevolgen van gedragingen worden benoemd. Hierbij is het van belang om een onderscheid te maken in strafbaar en niet-strafbaar problematisch gedrag.¹⁴ Bij deze laatste vorm gaat het om gedrag dat weliswaar binnen de grenzen van de wet valt, maar dat wel negatieve effecten *kan* hebben op de samenlevingsstructuren. Deze verdeling zien we tevens terug in het onderscheid tussen doelbewust problematisch gedrag en niet-doelbewust problematisch gedrag. De eerste vorm van problematisch gedrag wordt in sommige gevallen gedefinieerd als extremistisch gedrag.¹⁵ Deze gedragingen zijn veelal intentioneel en kennen in sommige gevallen een handelingsperspectief binnen het straf- en/of bestuursrecht. Daar tegenover staan problematische gedragingen die niet als doel hebben om de democratische rechtsstaat te ondermijnen. Toch kunnen ook deze gedragingen mogelijk tot een ondermijning van de samenlevingsstructuren leiden. Deze vorm van problematisch gedrag is impliciet en kent in veel gevallen geen handelingsperspectief binnen het straf-en/of bestuursrecht.¹⁶

¹² Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'.

¹³ Politie Amsterdam-Amstelland. 'Over Ondermijning'. Zie ook: Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'.

¹⁴ Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'. Zie ook: Boutellier, Hans. 'De ondermijnsing van veiligheid.'

¹⁵ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. "Extremisme." AIVD.

¹⁶ Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'. Zie ook: Integrale aanpak Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering van maatschappelijke en religieuze instellingen.

Bovenstaande laat zien dat problematische gedragingen als een container begrip gezien kunnen worden. Uiteenlopende gedragingen van strafbaar tot niet strafbaar gedrag en van intentioneel tot impliciet gedrag, vallen allemaal onder deze noemer. Hans Boutellier geeft deze veelvuldigheid weer door problematisch gedrag te kaderen binnen motief, gedrag en beoordelingen.¹⁷ Deze verdeling laat zien dat problematisch gedrag niet alleen te maken heeft met het gedrag zelf; in plaats daarvan speelt de context met zijn verschillende componenten ook een rol.

Wanneer we kijken naar motieven die kunnen leiden tot problematisch gedrag dan kunnen de volgende drie thema's worden onderscheiden¹⁸:

- Economisch gewin: verschillende vormen van fraude.
- Ideële motieven: zoals politiek of cultureel onbehagen. Denk bijvoorbeeld aan onrust stoken tijdens protesten tegen de overheid.
- Isolationisme: hierbij zijn principes van de democratische rechtsstaat niet meer te verenigen met uitgangspunten van een individu of groep.

Problematische gedragingen met een levensbeschouwelijk karakter hebben voornamelijk een ideëel of isolationistisch perspectief. Zo zijn er verschillende voorbeelden te noemen waarbij religieuze gemeenschappen zich afzonderen en zich terugtrekken uit de maatschappij en kunnen bepaalde uitspraken die tegen de democratische rechtsstaat ingaan, vanuit ideëel motief worden uitgesproken. De drie motieven hoeven echter niet altijd direct uit te monden in een vorm van problematisch gedrag zoals deze eerder is gedefinieerd. De motieven kunnen enkel een omgeving creëren waar ondermijnende gedragingen in kunnen ontstaan en gedijen.

Vanuit benoemde motieven onderscheidt Boutellier de soorten ondermijnende gedragingen die zeer met elkaar kunnen verschillen in ernst, doel en gevolg. Dit zien we terug in de laatste verdeling die Boutellier maakt om problematisch gedrag te beoordelen. Hierbij gaat het om de vraag hoe de Nederlandse democratische rechtsstaat het problematisch gedrag beoordeelt en behandelt. Hiertoe zijn drie verschillende beoordelingen mogelijk die afhangen van bovenstaand motief en het soort gedrag:

- Onwenselijk gedrag: dit gedrag is moreel verwerpelijk, maar dit is niet in de wet geregeld.
- Onwettelijk gedrag: gedrag dat wordt geregeld in andere rechtsgebieden.
- Strafbbaar gedrag: gedrag dat in de strafwet geregeld is.¹⁹

De drie verdelingen tezamen geven weer hoe uiteenlopend en divers problematisch gedrag kan zijn: elk gedrag kent een motief, een uitwerking en een beoordeling. Hierbij variëren problematische gedragingen aanzienlijk van elkaar. Het is daarom van belang in het oog te houden dat niet elke vorm van problematisch gedrag op eenzelfde manier aangepakt kan- en moet worden.²⁰ Omdat veel gedragingen met een ondermijnend effect zich in een grijs gebied van onwenselijkheid bevinden, wordt deze aanpak nog een extra uitdaging. Veel problematische gedragingen bevinden zich namelijk

¹⁷ Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'. Volgens mij nog een artikel → even checken.

¹⁸ Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'.

¹⁹ Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut . 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'.

²⁰ Ezinga, M.A.J, Lianne Drost, M.W.A Odekerken, Hans Boutellier, Verwey-Jonker Instituut (Utrecht), en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. 'Het bestuurlijk instrumentarium voor een weerbaar bestuur: een inventarisatie van de bruikbaarheid en effectiviteit van bestuursrechtelijke maatregelen) Zie ook: Koning, Martijn de. 'Ondermijning ondergraft vooral ons gezonde verstand'.

op de snede van een discussie waarbij essentiële dilemma's (godsdienstvrijheid en verbod op discriminatie bijvoorbeeld) samenkomen maar waarbij er geen duidelijk handelingskader voor handen ligt.²¹

Nu de verschillende kanten van problematisch gedrag met een ondermijnend effect zijn besproken, zal er in de volgende paragraaf kort worden ingegaan op de structuren van de maatschappij waarin levensbeschouwelijke organisaties een rol spelen.

3.2 Levensbeschouwelijke organisaties

Naast het begrip problematisch gedrag, is het ook van belang om helder te krijgen wat er verstaan kan worden onder levensbeschouwelijke organisaties. Volgens het Verwey-jonker instituut kunnen levensbeschouwelijke organisaties gedefinieerd worden als organisaties die direct of indirect verwijzen naar een levensbeschouwing of levensbeschouwelijke waarden in hun missie, activiteiten, werkwijze, personeel, doelgroep, en/ of financiële banden.²² Binnen het publieke domein en de publieke discussies wordt er veelal gesproken over religieuze organisaties. Echter, omdat Nederland religieuze en seculiere visies aan elkaar gelijkschakelt, wordt er in correcte zin gesproken van levensbeschouwingen.

Om de vraag te beantwoorden hoe levensbeschouwelijke organisaties betrokken kunnen worden bij beleid rondom problematisch gedrag, is het verstandig om eerst te kijken naar de rol die levensbeschouwelijke organisaties in zijn geheel kunnen spelen binnen gemeentelijk en overheidsbeleid. Hiervoor kunnen een aantal voorwaarden worden geformuleerd waar beide partijen rekening mee moeten houden.

De scheiding tussen kerk en staat

Nederland kent een model van religieus pluralisme binnen de samenleving. Dit betekent dat religie in welke vorm dan ook, gelijk is aan elkaar en daarbij is het vrij om tot uiting te komen binnen het publieke domein, mits zij zich houden aan de Nederlandse wetten.²³ Hierbij faciliteert de overheid diversiteit en vrijheid onder levensbeschouwelijke gemeenschappen en onttrekt deze zich dus niet volledig van religie. In plaats daarvan zijn beide partijen met elkaar verbonden waarbij religie en staat zich op een bepaalde manier tot elkaar verhouden.²⁴ Deze verhouding kan verder uiteengezet worden wanneer we kijken naar het beginsel van scheiding tussen kerk en staat. Hoewel dit idee vrijwel direct wordt aangehaald binnen discussies over de verhouding tussen overheid en godsdienst, bestaat er eveneens veel onduidelijkheid over dit beginsel. Eén van de redenen hiervoor is het feit dat dit beginsel in 1796 is afgeroepen, maar daarna nooit op schrift is vastgesteld.²⁵ Hierdoor kent het begrip geen duidelijke afbakening. Gezien de historische ontwikkeling, is het beginsel aan interpretatie onderhevig. Als we bovenstaande meenemen dan kunnen we de scheiding tussen kerk en staat zoals we hem nu kunnen toepassen, als volgt definiëren:

²¹ Schinkel, Willem, en Friso Van Houdt. 'The Double Helix of Cultural Assimilationism and Neo-Liberalism. Zie ook: Maarten van Rossem en Beatrice de graaf. 'Kies uw grondrecht: religie, meningsuiting of veiligheid'.

²² Davelaar, Maarten, Andrea Damacena Martins, en Ingrid Doude van Troostwijk. 'Naar een hoger plan'. Verwey-Jonker instituut.

²³ Kortmann, Matthias. 'Religious Governance and Integration Policies in Germany and the Netherlands: The Impact on the Self-Portrayal and Strategies of Muslim Organizations'.

²⁴ Donk, Wim van de, red. Geloven in het publieke domein: verkenningen van een dubbele transformatie. 227-272.

²⁵ Bijsterveld, Sophie van. Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie.

*“De scheiding tussen kerk en staat is een regel die stelt dat er geen institutionele zeggenschap mag zijn tussen overheid en religie en daarbij ook geen rechtstreekse inhoudelijke zeggenschap tussen beide partijen”.*²⁶

Sophie van Bijsterveld ea. beargumenteren dat levensbeschouwelijke organisaties in deze context geen *formele* zeggenschap uitoefenen in de publieke besluitvorming van de overheid en de staat tegelijkertijd de vrijheid van richting, inrichting en stichting van religieuze organisaties respecteert.²⁷ Dit betekent niet dat levensbeschouwingen en overheid zich niet op een bepaalde manier tot elkaar mogen verhouden of dat zij geen binding met elkaar mogen hebben. Hoewel levensbeschouwelijke organisaties dus een fundamentele rol spelen in het publieke middenveld, wordt de scheiding tussen kerk en staat echter veelal gebruikt als een *‘conversation stopper’*: om ons niet te branden aan de lastige discussie van religie en staat, wordt het beginsel vaak aangehaald zodat men hier geen weg in hoeft te vinden.²⁸ Toch is een absolute scheiding tussen kerk en staat waarbij religie zich enkel in het privé domein bevindt en de staat in het publieke domein, niet op zijn plek. Van Bijsterveld pleit voor een verhouding tussen overheid en religie die gekenmerkt wordt door een gepaste distantie (handelen vanuit de eigen verantwoordelijkheid) gecombineerd met een intrinsieke betrokkenheid naar elkaar. Het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties binnen beleid is hierbij mogelijk: beide partijen kunnen eenzelfde doel voor ogen hebben terwijl de motieven van beide partijen anders mogen zijn. Een voorbeeld van deze gepaste distantie gecombineerd met een intrinsieke betrokkenheid naar elkaar, kan gevonden worden als wij dit plaatsen binnen het thema problematisch gedrag. Er zou bijvoorbeeld een samenwerking kunnen plaatsvinden tussen de gemeente en een protestante kerk. Het doel van beide partijen kan hierin zijn om problematisch gedrag binnen een wijk te verminderen. Het motief van de gemeente zal hiervoor zijn om sociale cohesie binnen de wijk te verhogen waardoor de veiligheid van burgers meer kan worden bewerkstelligd. Het motief van de kerk zal kunnen zijn dat zij handelen vanuit het idee van naastenliefde waarbij ze het belangrijk vinden om vanuit christelijk perspectief anderen te helpen. De verschillende motieven kunnen in dit geval naast elkaar functioneren waarbij eenzelfde doel kan worden bewerkstelligd.

Neutraliteit

Een tweede voorwaarde waar de gemeente zich aan moet houden in het kader van partnerschap is het principe van neutraliteit van de overheid. Van Bijsterveld beschrijft deze neutraliteit als het principe dat ten eerste elk individu gelijk behandelt ongeacht onder andere godsdienst, (dat is vastgesteld in grondwet artikel 1 onder het gelijkheidsbeginsel)²⁹ en ten tweede staat de overheid tevens in beginsel altijd open voor contact met levensbeschouwelijke groepen mits laatstgenoemde een basisloyaliteit aan de democratische rechtsstaat hebben. Hiermee sluit de staat geen levensbeschouwelijke groepen uit op grond van religie of levensovertuiging.³⁰ Wanneer we dit beginsel toepassen op het thema problematisch gedrag, dan kunnen we stellen dat de overheid verplicht is een open houding te hebben naar alle levensbeschouwelijke organisaties en geen organisatie uit te sluiten voor gesprek op grond van hun levensovertuiging (mits zij een basisloyaliteit kennen aan de democratische rechtsstaat). Dit betekent echter niet dat de overheid elke organisatie gelijk moet

²⁶ Bijsterveld, Sophie van. Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie.

²⁷ Bijsterveld, Sophie van. Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie. Zie ook: Maussen, Marcel. ‘Scheiding van kerk en staat en de islam op gemeentelijk niveau.

²⁸ Bijsterveld, Sophie van. Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie. Zie ook : Maussen, Marcel. ‘Scheiding van kerk en staat en de islam op gemeentelijk niveau.

²⁹ Artikel 1: gelijke behandeling en discriminatieverbod. Nederlandse grondwet, 2008.

³⁰ Bijsterveld, Sophie van. Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie.

behandelen.³¹ Gezien het feit dat levensbeschouwingen op veel verschillende vlakken van elkaar verschillen, kan (en moet) de overheid deze verschillen ook differentiërend behandelen.

We kunnen met bovenstaande concluderen dat de neutraliteit van de overheid niet moet worden verward met een blindheid van de overheid: de overheid kan levensbeschouwelijke organisaties en religie benaderen waarbij er openheid moet zijn in deze benadering. Dit betekent dat iedereen de kans moet krijgen om worden meegenomen met de overheid waardoor deze zich niet volledig onttrekt aan de levensbeschouwelijke organisaties maar op een juiste manier levensbeschouwelijke organisaties benadert.

Levensbeschouwelijke organisaties binnen de samenleving

Met deze voorwaarden en nuances in het achterhoofd is het mogelijk om een partnerschap tussen overheid en levensbeschouwelijke organisaties in theorie te bewerkstelligen. In de praktijk zien we echter veelal dat religie ofwel als irrelevant wordt bestempeld, of het komt in het kader te staan van discussies rondom conflict.³² Met de gebeurtenissen rondom 9/11 is voornamelijk het laatste perspectief sterker naar voren gekomen. Toch vinden we steeds meer tegengeluiden die pleiten voor een alternatief perspectief. Zo beargumenteert Jorge Castillo de Guerra dat de effecten van levensbeschouwelijke organisaties op de maatschappij geuit kunnen worden in de mate van sociale cohesie die organisaties kunnen creëren.³³ Deze mate van sociale cohesie kan worden gezien in positieve en negatieve zin en hangt af van veel verschillende factoren. Een relevant voorbeeld is de rol die levensbeschouwelijke organisaties spelen in het thema problematisch gedrag. Enerzijds zien we dat diverse organisaties voorbeelden van problematisch gedrag vertonen (bijvoorbeeld het terugtrekken uit de samenleving of het verspreiden van haat naar andersdenkenden).³⁴ Anderzijds zien we dat levensbeschouwelijke organisaties binnen dit thema juist de link kunnen vormen tussen gemeente en overheid door hun netwerken en zijn er veel voorbeelden te noemen van werk dat bijvoorbeeld helpt in de weerbaarheid van kwetsbare burgers.³⁵

Levensbeschouwelijke organisaties spelen op deze manier zowel een organisatorische rol betreft de aanpak van problematisch gedrag maar kent tevens een inhoudelijke kant van problematisch gedrag. Het is belangrijk om deze beide perspectieven mee te nemen. Deze vermenging laat immers zien dat levensbeschouwelijke organisaties een fundamentele rol spelen in de aanpak van problematisch gedrag. Zo kan er gesteld worden dat levensbeschouwelijke organisaties dichter in de maatschappij staan en zo beter problematische gedragingen kunnen signaleren door middel van hun netwerken.³⁶ Op dit vlak kunnen zij het een uitvoerende rol vervullen binnen de aanpak van problematisch gedrag. Ook moet het sociale belang van levensbeschouwelijke organisaties niet achterwege worden gelaten.³⁷ Toch kunnen levensbeschouwelijke organisaties ook de oorzaak zijn van problematisch gedrag. In dit geval is een goed contact tussen overheid en organisatie ook van groot belang.

³¹ ³¹ Bijsterveld, Sophie van. Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie. Donk, Wim van de, red. Geloven in het publieke domein: verkenningen van een dubbele transformatie. 227-272.

³² Graaf, Beatrice de. 'Religion bites: religieuze orthodoxie op de nationale veiligheidsagenda' ook: Rijkschroeff, Rally, en Jan Willem Duyvendak. 'De Omstreden Betekenis van Zelforganisaties'.

³³ . Sterkens, Carl, en Paul Vermeer, red. Religion, migration and conflict.

³⁴ Redactie Trouw. 'Wie is de haatprediker die een gebiedsverbod in Den Haag heeft gekregen?'.

³⁵ Zie bijvoorbeeld: 'Kennisatelier Religie in het publieke domein Samenwerking gemeenten en religieuze organisaties bij aanpakken van maatschappelijke problemen'.

³⁶ Davelaar, Maarten, Andrea Damacena Martins, en Ingrid Doude van Troostwijk. 'Naar een hoger plan'.

³⁷ Castillo Guerra, Jorge, Marjolein Glashouwer, en Joris Kregting. Tel je zegeningen: het maatschappelijk rendement van christelijke kerken in Rotterdam en hun bijdrage aan sociale cohesie.

3.3 Conclusie

Bovenstaande paragrafen laten zien dat problematisch gedrag een breed begrip is met verschillende aspecten. Belangrijke kenmerken zijn hierbij het mogelijke ondermijnende effect van de gedragingen op maatschappelijke structuren en het feit dat de gedragingen niet altijd strafbaar en intentioneel van aard hoeven te zijn. Ook is er gekeken hoe levensbeschouwelijke organisaties betrokken kunnen worden in de aanpak van problematisch gedrag door allereerst enkele principes van de democratische rechtsstaat uiteen te zetten waar overheid en levensbeschouwelijke organisaties rekening mee dienen te houden. Daarnaast is gekeken hoe levensbeschouwelijke organisaties in de praktijk gelinkt kunnen worden aan de aanpak van problematisch gedrag. Hierbij is ingegaan op de verschillende visies op het effect van levensbeschouwelijke organisaties in de maatschappij en is er gekeken op welke manieren momenteel levensbeschouwelijke organisaties een rol spelen in beleid.

De paragrafen laten zien dat er wel het een en ander is gezegd over problematisch gedrag en daarbij is er veel literatuur te vinden over levensbeschouwelijke organisaties in beleid. Echter, de rol van levensbeschouwelijke organisaties in beleid rondom problematisch gedrag is een nieuw terrein. We zien hierbij dat levensbeschouwelijke organisaties enerzijds een inhoudelijke link hebben met problematisch gedrag dat terug gevonden kan worden in het sociale aspect van de organisaties, anderzijds kent het ook organisatorische aspecten die kunnen bijdragen aan de aanpak van problematisch gedrag. Hierbij kan gedacht worden aan de manier waarop levensbeschouwelijke organisaties in de maatschappij staan en hoe zij zich verhouden tot problematisch gedrag. In het praktijk gedeelte van dit onderzoek zal er geprobeerd worden om deze twee aspecten van levensbeschouwelijke organisaties en problematisch gedrag bij elkaar te brengen.

4. Beoordeling van het probleem.

Dit hoofdstuk presenteert enkele bevindingen die een verklaring kunnen geven voor de moeizame betrokkenheid van levensbeschouwelijke organisaties binnen het dossier problematisch gedrag. Deze bevindingen zijn aan de hand van verschillende interviews naar voren gekomen. De gedetailleerde weergave van de resultaten zijn in de bijlage opgenomen. Er zijn 5 hoofdoorzaken te vinden binnen de interviews die een grote invloed hebben op het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties in beleid rondom problematisch gedrag. Wanneer we deze moeilijkheden schematisch onder elkaar zetten, dan zien we dat enkele obstakels met elkaar in verbinding staan en zo samen leiden tot enkele oorzaken van problematisch gedrag. In de bijlage kunnen deze obstakels in schema worden teruggevonden. De oorzaken kunnen als volgt worden omschreven:

1. Moeilijkheden binnen dialoog:

Een factor die een partnerschap met levensbeschouwelijke organisaties bemoeilijkt, is het gegeven dat het aangaan van dialoog met deze organisaties niet altijd even makkelijk is. Hiervoor zijn drie redenen te vinden. Allereerst is het aanspreken van levensbeschouwelijke organisaties bij sprake van problematisch gedrag niet altijd even makkelijk omdat problematisch gedrag geen eenduidige definitie kent en in verschillende gradaties voorkomt.³⁸ Overheidsmedewerkers zijn daarom zoekende hoe zo'n gesprek kan worden opgezet. Daarbij is problematisch gedrag een gevoelig thema voor zowel gemeente als levensbeschouwelijke organisaties.³⁹ Laatstgenoemde kan namelijk betrokken zijn bij problematisch gedrag waardoor het aanspreken hierop niet altijd makkelijk is voor de gemeente. Daarbij spelen een lastige afbakening van het begrip zelf en de impact van de media⁴⁰ een rol in de gevoeligheid van het thema. De kans bestaat dat beleid, gesprekken en incidenten van problematisch gedrag kunnen uitmonden in polarisatie. Een goed partnerschap tussen gemeente en organisatie is hier van essentieel belang omdat je op deze manier veel beter met elkaar kan praten over lastige onderwerpen. Door wederzijds wantrouwen naar elkaar toe, is dit partnerschap echter niet altijd mogelijk. Ook heeft het gevoel van levensbeschouwelijke organisaties niet altijd erkend te worden,⁴¹ een negatieve werking op het aangaan van dialoog.

2. Wederzijds wantrouwen:

De tweede oorzaak die het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties lastig maakt is het wederzijdse wantrouwen tussen beide partijen.⁴² Zoals hierboven beschreven leidt dit tot moeilijkheden binnen de dialoog maar heeft het ook direct invloed op het probleem. Gezien de geschiedenis van de partnerschappen tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisaties, waarbij religie veelal gesecuritiseerd werd, is er niet altijd sprake van vertrouwen tussen de twee partners. Dit speelt voornamelijk een rol bij islamitische organisaties.⁴³ Het wederzijdse wantrouwen zorgt ervoor dat overheidsmedewerkers en levensbeschouwelijke organisaties elkaar minder makkelijk opzoeken en niet altijd goed weten hoe er moet worden omgegaan met elkaar. Een lastige betrokkenheid in het algemeen is hiervan het gevolg.

³⁸ Zie bijlage verslag 2,3,4,8

³⁹ Zie bijlage verslag 2,3,4,8,9

⁴⁰ Zie bijlage verslag 3,4

⁴¹ Zie bijlage verslag 6,7

⁴² Zie bijlage verslag 2,3,4,6,6,7,8

⁴³ Zie bijlage verslag 2,3,7,8

3. Verschillen in structuren en gebrek aan signalen

Daarnaast leiden de verschillende structuren van beide partijen volgens overheidsmedewerkers tot een bemoeilijking van het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties bij beleid rondom problematisch gedrag.⁴⁴ Zo kent niet elke levensbeschouwelijke organisatie een duidelijke visie voor bepaalde belangrijke thema's en hebben zij niet altijd een aanspreekpunt waardoor het voor overheidsmedewerkers moeilijk is om deze gemeenschappen te benaderen. Tevens zien we anderzijds dat levensbeschouwelijke organisaties niet altijd signalen naar de gemeente brengen.⁴⁵ Dit kan komen doordat de structuren van de gemeente niet altijd duidelijk zijn, maar ook schaamte en het wereldbeeld van levensbeschouwelijke organisaties kunnen hierin een rol spelen.

4. Politiek-bestuurlijk veld:

Het politiek- bestuurlijke veld speelt voor beleidsmedewerkers een grote rol bij het beleid rondom problematisch gedrag.⁴⁶ In het verleden heeft dit nog wel eens voor moeilijkheden gezorgd binnen contact met levensbeschouwelijke organisaties. Nu zijn de wisselingen die plaatsvinden waardoor er eens in de zoveel jaar een nieuwe koers gevaren moet worden voornamelijk een lastig punt voor gemeentes. Daarbij wordt er enige terughoudendheid ervaren van bovenaf wanneer het om problematisch gedrag gaat. Dit maakt het verwachttingsmanagement voor organisaties lastig. Tenslotte heeft de gemeente niet altijd de capaciteit om vol in te steken op problematisch gedrag.

5. Moeilijkheden binnen erkenning en elkaar kennen:

Tenslotte hebben levensbeschouwelijke organisaties niet altijd het gevoel dat de gemeente in alle gevallen doorheeft welke vitale functies de levensbeschouwelijke organisaties vervullen.⁴⁷ Organisaties zijn binnen meer velden betrokken dan wellicht gedacht kan worden door de gemeente. Hierdoor hebben organisaties het gevoel niet altijd meegenomen te worden in thema's die voor hen wel van belang zijn. Daarbij zien we signalen dat de twee partijen elkaar niet goed kennen (wegens een moeizame constructieve relatie) wat ertoe kan leiden dat er een gat ontstaat tussen de wereld van de gemeente en de wereld van de burgers. Enerzijds zien ze dit in een gebrek aan vertaalslag door de gemeente en anderzijds doordat burgers niet altijd de gemeente weten te bereiken door gebrek aan kennis van de structuren. Dit leidt ertoe dat er nog weinig kennis over beide partijen is.

⁴⁴ Zie bijlage verslag 3,6,7.

⁴⁵ Zie bijlage verslag 3, 6,7,9.

⁴⁶ Zie bijlage verslag 3,5,9.

⁴⁷ Zie bijlage verslag 6,7,8.

5. Doelstelling en randvoorwaarden

Het doel van dit advies is om een betere betrokkenheid van Haagse levensbeschouwelijke organisaties binnen het dossier problematisch gedrag in 2 jaar te hebben bewerkstelligd in de gemeente Den Haag. De beschreven maatregelen kunnen geëvalueerd worden door middel van gesprekken met de gemeente en levensbeschouwelijke organisaties, en een toename in signalen van levensbeschouwelijke organisaties naar de gemeente toe. Om dit doel te bereiken kunnen er een aantal tussendoelen worden geformuleerd. Deze tussendoelen zijn af te leiden aan de verschillende obstakels die eerder zijn genoemd en kunnen als volgt worden geformuleerd:

- Verbeteren van dialogen over problematisch gedrag met levensbeschouwelijke organisaties.
- Een lichte afname in wederzijds wantrouwen.
- Verbetering van signaleringsstructuur binnen de Gemeente.
- Verbetering in contact tussen IPPR en levensbeschouwelijke organisaties.

De maatregelen die deze doelstellingen kunnen bereiken, moeten daarbij voldoen aan enkele randvoorwaarden, te weten:

- Maatregelen moeten de band met religieuze organisaties niet verzwakken.
- Grondrechtelijke voorwaarden zoals scheiding van kerk en staat moeten in acht worden genomen.
- Maatregelen moeten passen bij de visie van het IPPR en de visie van burgermeester.
- Maatregelen moeten uit te voeren zijn door het IPPR zelf.

Bovengenoemde tussendoelen en hoofddoel zullen aan de hand van de verschillende maatregelen kunnen worden bereikt. In het volgende hoofdstuk zullen deze maatregelen worden uiteengezet en beoordeeld.

6. Mogelijke Maatregelen

Om levensbeschouwelijke organisaties beter te betrekken binnen beleid rondom problematisch gedrag en zo beschreven doelstellingen te bereiken, kunnen er verschillende maatregelen worden ingezet die dit doel op verschillende manieren en in verschillende mate kunnen bereiken. Er is gekozen om in te steken op vier obstakels die hierboven benoemd zijn. Het andere beschreven obstakel is goed om in het achterhoofd te houden, maar is weinig beïnvloedbaar vanuit het IPPR. Een aantal van de maatregelen die hieronder worden benoemd, kunnen daarbij positieve neveneffecten hebben op de andere obstakels. Ze hebben allen betrekking op één of meerdere obstakels die in bovenstaande paragraaf zijn beschreven. Daarbij wordt bij elke maatregel de voor-en nadelen besproken en wordt er aangegeven waarom deze maatregel de doelstelling van dit onderzoek in bepaalde mate kan helpen bereiken.

Obstakel 1: moeilijkheden binnen dialoog

De dialoog aangaan is voor de aanpak van problematisch gedrag zeer van belang. Dit obstakel zorgt ervoor dat deze dialoog minder makkelijk kan worden aangegaan met levensbeschouwelijke organisaties waardoor betrokkenheid van laatstgenoemde in het geding komt. De volgende maatregelen kunnen hier een positieve invloed op hebben:

<i>Maatregel</i>	<i>Voordelen</i>	<i>Nadelen</i>	<i>Vergroot betrokkenheid LBO's omdat:</i>
1. Verbetering van expertise onder betrokken ambtenaren: ⁴⁸ expliciteren van begrippen zoals PG en scheiding K&S	Er kan worden aangehaakt op de cursussen die momenteel worden opgezet door ESS, daarbij kunnen duidelijke definities binnen andere velden ook een positieve werking hebben.	Deze maatregel vergt tijd en capaciteit waar niet altijd ruimte voor is.	Door expertise te vergroten kan een lastig gesprek met een LBO in goede banen worden geleid. Ambtenaren zijn door expertise te vergroten goed op te hoogte hoe een gesprek kan worden opgezet en welke insteek deze moet hebben. Lastige discussies kunnen op deze manier op een juiste manier gevoerd worden.
2. Het begrip PG niet meer gebruiken ⁴⁹ binnen het dossier	Je voorkomt discussies over de uitwerkingen en de definitie van het begrip. Dit kan tijd en moeite schelen.	Het bemoeilijkt de kaders waarin momenteel wordt gewerkt, de term kan dan niet meer pragmatisch worden ingezet. De vraag is daarbij of dit daadwerkelijk leidt tot een minder gevoelig dialoog.	Door niet meer over het begrip PG te spreken, voorkom je moeilijkheden binnen dialogen die worden vormgegeven door de gevoeligheid van het thema.
3. Meer inzetten op contact en samenwerking met andere	Het stigma rondom PG kan verkleind worden als er niet meer enkel vanuit	Capaciteit probleem: is er tijd voor? Daarbij kunnen er verschillen bestaan in	Door binnen dit dossier nauwer samen te werken met afdelingen die ook contact hebben met LBO's kan een holistische aanpak

⁴⁸ Zie bijlage verslag 2,3.

⁴⁹ Zie bijlage verslag 4.

afdelingen zoals integratie en OCW.	veiligheid contact wordt opgenomen met LBO's. Het wantrouwen kan zo verkleind worden en transparantie wordt vergroot. In plaats van het dossier door te geven aan een andere afdeling zoals OCW, kan expertise met elkaar worden gebundeld.	expertise/prioriteiten bij de afdelingen.	worden bewerkstelligd. IPPR kan worden meegenomen in dit contact. Op deze manier is PG een onderdeel van een grotere samenwerking waardoor het stigma en wantrouwen verkleind kunnen worden.
4. Het dossier onderbrengen bij een andere afdeling ⁵⁰	Scheelt capaciteit en tijd. Het wordt makkelijker om het gesprek aan te gaan vanuit een andere invalshoek dan veiligheid. Daarbij kan het als positief neveneffectief ook helpen bij het wederzijdse wantrouwen.	Er gaat expertise verloren die wij hebben; daarbij is het de vraag of dit dossier wordt opgepakt door een andere afdeling. De kans bestaat dat er in het vervolg niet meer iets mee wordt gedaan.	Gezien het preventieve element van het thema kan het dossier ook worden ondergebracht bij OCW of SZW. Binnen deze afdelingen kunnen gesprekken en banden met LBO's makkelijker worden aangegaan en aangehaald omdat zij niet vanuit een veiligheidsperspectief benaderden wat een gesprek minder beladen kan maken.

Obstakel 2 &3: wederzijds wantrouwen & Moeilijkheden binnen erkenning en elkaar kennen:

Het wederzijdse wantrouwen tussen levensbeschouwelijke organisaties en de gemeente leidt allereerst tot een moeilijker dialoog tussen beide partijen. Gezien de omvang van dit obstakel en de tevens directe invloed dat het kan hebben op de betrokkenheid van levensbeschouwelijke organisaties binnen het thema problematisch gedrag, is dit obstakel los beschreven en heeft het daarbij verschillende maatregelen die dit obstakel kunnen doen verminderen. Deze maatregelen kunnen tevens worden toegepast op het obstakel van erkenning en elkaar leren kennen. Vanwege deze reden zijn de obstakels samengevoegd.

<i>Maatregel</i>	<i>Voordelen</i>	<i>Nadelen</i>	<i>Vergroot betrokkenheid LBO's omdat:</i>
5. Expliciet inzetten op contact met alle denominaties: ⁵¹ PG niet enkel benaderen vanuit een bepaalde religie	Focus op islam verklein je hiermee, vertrouwen kan groeien. Daarbij is het makkelijk om duidelijk te hebben wat er bedoeld wordt met PG als alle	Capaciteitsprobleem: is hier tijd voor? Binnen de afdeling kan hier anders over gedacht worden. Signaleringsprobleem: Lastig is om contact te hebben met deze groepen vooral als we niet te	Door ons niet enkel te richten op één religie kan het vertrouwen naar de gemeente onder deze groepen groeien. Daarbij zorgt het richten op alle denominaties ervoor dat een geheel beeld ontstaat van de situatie in de stad waarbij PG op gelijke wijze

⁵⁰ Zie bijlage verslag 3,7

⁵¹ Zie bijlage verslag 3

	denominaties hierin worden meegenomen.	maken hebben met een organisatie.	door de gemeente benaderd kan worden.
6. Grotere investering in contact met LBO's ⁵² waarbij inzetten op transparantie en het formuleren van gezamenlijke doelen met LBO's kan worden opgenomen in de doelstellingen van het IPPR.	Vertrouwen kan groeien als men elkaar beter kent. LBO's kunnen ook zo makkelijker betrokken worden bij andere thema's	Vergt veel tijd en capaciteit. Daarbij speelt verwachtingsmanagement een rol: gemeentes kunnen niet altijd aan de verwachtingen voldoen.	Door te investeren in het ontmoeten en leren kennen van LBO's, met duidelijke afspraken, kunnen moeilijke gesprekken rondom PG makkelijker worden gevoerd. Daarbij kun je concreet ergens naartoe werken. Ook zorgt het leren kennen ervoor dat de gemeente goed op de hoogte is van de situatie in de stad en kunnen gevallen van PG makkelijker worden gesignaleerd.

Obstakel 4: verschillen in structuren en gebrek aan signalering

Dit obstakel leidt ertoe dat de gemeenten en levensbeschouwelijke organisaties elkaar niet altijd begrijpen of op een effectieve manier kunnen betrekken. De volgende maatregelen kunnen worden ingezet om met deze verschillen in structuur om te kunnen gaan:

<i>Maatregel</i>	<i>Voordelen</i>	<i>Nadelen</i>	<i>Vergroot betrokkenheid LBO's omdat:</i>
7. Inzetten op verbetering meldingsstructuur ⁵³ door het makkelijker te maken voor LBO's om de gemeente te bereiken.	Kan positieve neveneffecten hebben binnen andere thema's. LBO's kunnen hiervoor worden betrokken wat helpt bij het vertrouwen onder LBO's.	Lastig te bewerkstelligen omdat de gemeente een groot orgaan is met veel verschillende afdelingen.	Als LBO's makkelijker weten hoe zij bij de gemeente terecht kunnen signalen van PG makkelijker worden gevonden. Ook kunnen organisaties waar de gemeente voorheen moeilijk contact mee kreeg op deze manier makkelijker worden meegenomen binnen het dossier.
8. Koepelorganisaties van religieuze denominaties inzetten en betrekken als tussenpersoon tussen gemeente en levensbeschouwingen	Koepelorganisaties zijn goed georganiseerd wat partnerschap makkelijk maakt. Daarbij staan zij wat dichterbij de praktijk in de stad wat kan helpen bij het signaleren van issues en het leveren van	Niet elke denominatie wordt vertegenwoordigd door een koepelorganisatie. Daarbij kan capaciteit een probleem zijn.	Door koepelorganisaties te betrekken en te leren kennen, kan de gemeente deze organisaties als tussenpersoon zien tussen de gemeente en de stad. Zij kennen de burgers en organisaties goed en weten wat er speelt. Op deze manier kan de gemeente makkelijker contact

⁵² ⁵² Zie bijlage verslag 6,7.

⁵³ Zie bijlage verslag 3,9.

	input bij het bereiken van burgers.		onderhouden met LBO's door input te vragen van de koepels.
9. Meer inzetten op het faciliteren van interreligieus contact ⁵⁴	Er kan worden ingehaakt op de ervaringen van Utrecht, Daarbij kunnen LBO's elkaar helpen.	Capaciteitsprobleem. Enorme tijdsinvestering. Daarbij is de vraag of dit de taak is van het IPPR: hoever moeten we hierin gaan gezien de scheiding tussen kerk en staat?	Door LBO's met elkaar makkelijker in contact te laten brengen kunnen zij hun input met elkaar bundelen en makkelijker doorgeven aan de gemeente. Daarbij zorgt interreligieus contact voor het delen van ervaringen en kennis dat kan helpen rondom verschillende thema's van PG zoals weerbaarheid.

In de volgende tabel zien we de maatregelen die getoetst worden aan de gestelde randvoorwaarden:

	Band met LBO's behouden	Rekening houdend met grondrechtelijke principes	Passend binnen visies van IPPR en Burgermeester	Uit te voeren door het IPPR
1. Verbetering expertise				
2. PG niet meer gebruiken				
3. Samenwerking afdelingen				
4. Dossier overdragen				
5. Contact zoeken met alle denominaties				
6. Investeren in contact				
7. Verbetering meldingsstructuur				
8. Koepelorganisaties betrekken				
9. Faciliteren interreligieus contact				

Voldoet aan de voorwaarde voldoet niet aan de voorwaarde voldoet misschien aan de voorwaarde

Zoals de tabel uitwijst kennen alle maatregelen voorwaarden waar goed aan wordt voldaan en maatregelen waar minder goed aan wordt voldaan. In de conclusie zal er verder worden ingaan op welke maatregelen het beste kunnen worden toegepast en hoe er met de randvoorwaarden omgegaan kan worden.

⁵⁴ Zie bijlage verslag 6,7.

7. Conclusie en operationalisering

In dit hoofdstuk zal het concluderende advies worden gepresenteerd en toegelicht. Tevens wordt er in de conclusie kort ingegaan op enkele discussiepunten binnen het onderzoek.

7.1 Advies

In bovenstaande paragrafen zijn enkele maatregelen genoemd en gewogen die het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties binnen beleid rondom problematisch gedrag moet doen verbeteren. Elke maatregel heeft zijn invloed op een ander obstakel en kent zijn eigen voor- en nadelen. Dit advies raadt een aantal van deze maatregelen aan. In deze paragraaf zullen deze punten verder worden uiteengezet en zal worden uitgelegd waarom er voor deze maatregel is gekozen. Dezen hebben invloed op verschillende obstakels en sluiten elkaar niet uit. Met onderstaande paragraaf zal de hoofdvraag *“hoe kan de gemeente Den Haag levensbeschouwelijke organisaties beter betrekken in beleid rondom problematisch gedrag in Den Haag?”* worden beantwoord.

Om het aanspreken van levensbeschouwelijke organisaties op problematisch gedrag en om beter contact met deze organisaties te bewerkstelligen, is het aan te raden om enerzijds de kennis van ambtenaren die in contact staan met levensbeschouwelijke organisaties, uit te breiden door als organisatie goed voor ogen te hebben wat er bedoeld wordt met begrippen als problematisch gedrag, de scheiding van kerk en staat en grondwettelijke vrijheden (maatregel 1). Hierbij is het van belang zowel de definities mee te nemen die te vinden zijn binnen de literatuur, als ook in te gaan op praktijkervaringen en implementatie. Op deze manier worden de begrippen geen abstracte concepten, maar hebben ze binding met de realiteit. Het kan een positieve uitwerking hebben om deze begrippen voor de organisatie op papier te hebben. Maatregel 1 voldoet goed aan de randvoorwaarden waarbij het IPPR een coördinerende rol kan spelen. Dit advies raadt daarbij niet aan om het begrip problematisch gedrag uit het dossier te halen (maatregel 2). Hoewel problematisch gedrag een negatieve lading kan hebben, kan de term tevens, mits goed gebruikt, voor duidelijke kaders zorgen en de discussie vormgeven. Dit betekent niet dat er altijd over problematisch gedrag gesproken hoeft te worden; we kunnen het meer als een werktitel zien. Daarbij is het verwijderen van de term problematisch gedrag uit het dossier aansluit bij de visie van het IPPR en de burgemeester. Zo zijn de uitwassen van problematisch gedrag volgens de afdeling wel zeker een veiligheidsprobleem. Maatregel 1 kan een effectieve bijdrage leveren aan de juiste manier van het gebruik van de term. Daarnaast kan deze expertise worden uitgebreid door contact te zoeken met andere gemeentes en hier de begrippen uiteen te zetten.

Tevens raadt dit onderzoek aan om de dialoog tussen levensbeschouwelijke organisaties en de gemeente te verbeteren door meer de samenwerking en het contact te zoeken met andere afdelingen binnen de gemeente die in contact staan met levensbeschouwelijke organisaties (maatregel 3). Met een betere samenwerking voorkom je dat je enkel vanuit het veiligheidsperspectief organisaties benadert, is het mogelijk expertise en kennis uit te delen met elkaar en kan er op een efficiënte manier contact worden onderhouden met levensbeschouwelijke organisaties. Naast het feit dat er op gelet moet worden dat het IPPR een coördinerende rol behoudt, voldoet deze maatregel verder goed aan alle randvoorwaarden. Dit betekent dat het aan te raden is om het dossier niet bij een andere afdeling onder te brengen (maatregel 4) gezien de mogelijke negatieve gevolgen van het gedrag op de maatschappij (de uitwassen) en de expertise binnen het IPPR die hiermee verloren kan gaan. Op deze manier voldoet deze maatregel niet voldoende aan de randvoorwaarden.

Een tweede punt dat het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties binnen beleid rondom problematisch gedrag bemoeilijkt, is het wederzijdse wantrouwen dat bestaat tussen beide partijen. Dit onderzoek raadt aan om het investeren in contact met levensbeschouwelijke organisaties hoog op

de prioriteiten agenda te zetten waarbij er goed gekeken moet worden welke doelstellingen er samen behaald kunnen worden en hoe de gemeente zo transparant mogelijk kan zijn naar de organisaties. Het verminderen van wantrouwen tussen partijen is enkel mogelijk door elkaar beter te leren kennen. Hiervoor is tijd en capaciteit nodig. Gezien het belang van levensbeschouwelijke organisaties binnen dit thema is het aan te raden hierin te investeren. Om te voldoen aan de randvoorwaarden, moet hierbij rekening worden gehouden met de scheiding van kerk en staat. Ook is het aan te raden om goed voor ogen te hebben waarom dit contact belangrijk is voor het IPPR zodat deze visie draagvlak kan krijgen binnen de gemeente. Op deze manier kunnen de randvoorwaarden in acht worden genomen. Dit zal niet enkel een positief effect met zich meebrengen binnen dit dossier, maar kan helpen bij een algeheel effectief partnerschap tussen het IPPR en levensbeschouwelijke organisaties. Daarbij kan het expliciet inzetten op contact met alle denominaties ervoor zorgen dat de focus niet enkel gelegd wordt op één groep maar op een scala aan groepen. Dit moet bijdragen aan een afname in focus op de islam, hetgeen op haar beurt kan leiden tot het verminderen van het wantrouwen vanuit deze organisaties.

Tenslotte zien we dat verschillen in structuren tussen de gemeente en de levensbeschouwelijke organisaties; als ook de praktijk in de stad, ertoe kan leiden dat levensbeschouwelijke organisaties niet altijd even makkelijk betrokken kunnen worden binnen het thema problematisch gedrag. Daarom raadt dit onderzoek aan om als IPPR in te zetten op het verbeteren van de meldingsstructuur in gevallen van problematisch gedrag. Dit kan onder andere gedaan worden door levensbeschouwelijke organisaties te betrekken en input te vragen op dit thema. Op deze manier kunnen meldingen makkelijker worden gedaan en gevonden. Ook hier is het van belang om de scheiding van kerk en staat en neutraliteit van de overheid in acht te nemen. Op deze manier kan er worden voldaan aan de geformuleerde randvoorwaarden. Een speciale rol kan hier zijn weggelegd voor koepelorganisaties. Deze organisaties zijn over het algemeen goed georganiseerd, weten de gemeente makkelijker te bereiken en kennen tegelijkertijd te stad in de praktijk.

Door bovenstaande maatregelen integraal toe te passen binnen het IPPR zullen een aantal grote obstakels die het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties binnen het dossier problematisch gedrag bemoeilijken, kunnen worden aangepakt en worden verminderd.

7.2 Discussie

Dit advies heeft enkele maatregelen beschreven die het doel bereiken en zo de beleidsvraag: *“hoe kan de gemeente Den Haag levensbeschouwelijke organisaties beter betrekken in beleid rondom problematisch gedrag in Den Haag?”* kunnen beantwoorden. Het is hierbij van belang om bewust te zijn van het feit dat dit onderzoek niet de kans heeft gehad om met meer dan twee overkoepelende levensbeschouwelijke organisaties te praten. De representativiteit van het onderzoek moet hierbij in het achterhoofd worden gehouden. Wanneer er meer stappen binnen dit dossier worden gezet, raadt dit onderzoek aan om hier ook de visie van andere levensbeschouwelijke organisaties in mee te nemen.

Daarbij staat het buiten kijf dat problematisch gedrag een relatief nieuw fenomeen binnen de literatuur is. Dit betekent dat hier nog weinig over is gemeld. Wanneer we kijken naar het begrip problematisch gedrag dan is het goed om zowel de literatuur als ook de veldtheorieën mee te nemen bij het vergroten van expertise. Het combineren van wetenschap als praktijk is van groot belang binnen dit thema.

8. Aanbevelingen

Bij het overnemen van voorgestelde maatregelen doet dit advies nog een aantal aanbevelingen die het implementeren van deze maatregelen mogelijk en concreet kunnen maken.

Maatregel 1: uitbreiden van expertise

	Uitvoerders	Wanneer
Aansluiten bij leerlijn voor ambtenaren.	Samenwerking ESS/IPPR	Najaar 2021
Opzetten van presentaties binnen het team over grondwettelijke vrijheden en PG.	Samenwerking IPPR, speerpunt kennis en kunde en academici: (Hans Boutellier, Sophie van Bijsterveld, Beatrice de Graaf).	Voorjaar 2022
Intervisie momenten met betrokken gemeentes oppakken.	Samenwerking IPPR (overnemen van Ingrid) en gemeente Utrecht, Eindhoven en Gouda.	Najaar 2021

Maatregel 3: samenwerking en het contact te zoeken met andere afdelingen binnen de gemeente die in contact staan met levensbeschouwelijke organisaties

Verkennde gesprekken opzetten met afdelingen SZW en OCW over PG.	Samenwerking IPPR en SZW OCW	najaar 2021
Inventariseren waar de overeenkomsten en verschillen liggen tussen betrokken afdelingen.	Samenwerking IPPR en SZW/OCW	Voorjaar 2022

Maatregel 5: het investeren in contact met levensbeschouwelijke organisaties

Investeren in contact met LBO's opnemen in de doelstellingen van het team.	IPPR	Voorjaar 2022
Opzetten van structurele bijeenkomsten voor LBO's.	IPPR speerpunt netwerken en LBO's	Najaar 2021 – najaar 2022
Inventarisering en discussie opstarten over transparantie naar contact LBO's.	IPPR speerpunt netwerken en LBO's	voorjaar 2022 – voorjaar 2023

Maatregel 6: verbetering van de meldingsstructuur in gevallen van problematisch gedrag

Opzetten van structurele bijeenkomsten voor LBO's (zie maatregel 5) voor input.	Samenwerking IPPR en LBO's	Najaar 2022
---	----------------------------	-------------

9. Bibliografie

Berkenbosch, Rinke, en Willem Koetsenruijter. 2008. *Schrijven van beleidsnotities*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Bestrijding georganiseerde criminaliteit. z.d. 14-2-17. Vol. 2016–2017. Geraadpleegd 1 maart 2021.

Bijsterveld, S. C. van, en Richard Steenvoorde, red. 2013. *200 jaar Koninkrijk: religie, staat en samenleving*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers.

Bijsterveld, Sophie van. 2018. *Overheid en godsdienst: herijking van een onderlinge relatie*. Den Haag: Boom juridisch.

Boutellier, Hans. 2018. 'De ondermijning van veiligheid.' *Gemeente.nu*. 22 mei 2018. De ondermijning van veiligheid.

Boutellier, Hans, Verwey-Jonker Instituut (Utrecht), en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. 2019. 'Zicht en greep: overkoepelende analyse BZK-project Lokale ondermijning en weerbaar bestuur'. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Brouwer, Jan. 2018. 'Ondermijning' is een loos begrip', 1 oktober 2018.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/10/01/ondermijning-is-loos-begrip-a2040596>.

Buruma, Ybo. 2019. 'Ondermijning en de veerkracht van de rechtsstaat'. *Nederlands Juristenblad*. 2019. <https://www.njb.nl/blogs/ondermijning-en-de-veerkracht-van-de-rechtsstaat/>.

Castillo Guerra, Jorge, Marjolein Glashouwer, en Joris Kregting. 2008. *Tel je zegeningen: het maatschappelijk rendement van christelijke kerken in Rotterdam en hun bijdrage aan sociale cohesie*. Nijmegen: Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen.

Davelaar, Maarten, Andrea Damacena Martins, en Ingrid Doude van Troostwijk. 2012. 'Naar een hoger plan'. Verwey-Jonker instituut. https://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/3899_Naar-een-hoger-plan.pdf.

Davelaar, Maarten, en Jessica van den Toorn. 2010. 'Geloof aan het werk: de rol van levensbeschouwelijke organisaties bij het bestrijden van sociale uitsluiting in Rotterdam'. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

De Zwart, Frank, en Caelesta Poppelaars. 2007. 'Redistribution and Ethnic Diversity in the Netherlands: Accommodation, Denial and Replacement'. *Acta Sociologica* 50 (4): 387–99.
<https://doi.org/10.1177/0001699307083980>.

Donk, Wim van de, red. 2006. *Geloven in het publieke domein: verkenningen van een dubbele transformatie*. WRR verkenningen 13. Amsterdam: Amsterdam Univ. Press.

Ezinga, M.A.J, Lisanne Drost, M.W.A Odekerken, Hans Boutellier, Verwey-Jonker Instituut (Utrecht), en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. 2019a. 'Het bestuurlijk instrumentarium voor een weerbaar bestuur: een inventarisatie van de bruikbaarheid en effectiviteit van bestuursrechtelijke maatregelen'. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Fermin, Alfons. 2009. 'Burgerschap en Multiculturaliteit in het Nederlandse Integratiebeleid'.

- Gemeente Den Haag. z.d. Coalitieakkoord: vertrouwen op Haagse Kracht. 2014. Geraadpleegd 1 maart 2021. <https://www.kansenvoorwest2.nl/files/coalitieakkoord-vertrouwen-op-haagse-kracht.pdf>.
- Graaf, Beatrice de. 2011. 'Religion bites: religieuze orthodoxie op de nationale veiligheidsagenda', Tijdschrift voor Religie, Recht en Beleid, 2: 62–80.
- Hamdi, Ahmed. 2019. 'Verslag KIS Jaarbijeenkomst'. KIS. <https://www.verwey-jonker.nl/artikel/verslag-kis-jaarbijeenkomst-2019-geloven-in-een-seculiere-samenleving/>.
- Hoogenboom, Bob. 2018. 'Ondermijning is heus niet alleen iets voor drugscriminelen', 2018. <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/07/26/ondermijning-is-heus-niet-alleen-iets-voor-drugscriminelen-a1611259>.
- Hoogerwerf, A, en M Herweijer. 2014. Overheidsbeleid: een inleiding in de beleidswetenschap.
- Houdt, Friso van, en Willem Schinkel. 2014. 'Crime, Citizenship and Community: Neoliberal Communitarian Images of Governmentality'. The Sociological Review 62 (1): 47–67. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12115>.
- Houdt, Friso van, Semin Suvarierol, en Willem Schinkel. 2011. 'Neoliberal Communitarian Citizenship: Current Trends towards "Earned Citizenship" in the United Kingdom, France and the Netherlands'. International Sociology 26 (3): 408–32. <https://doi.org/10.1177/0268580910393041>.
- Jensma, Folkert. 2018. 'Wie nog weet wat ondermijning precies is, mag het zeggen.', 15 februari 2018. <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/02/15/wie-nog-weet-wat-ondermijning-precies-is-mag-het-zeggen-a1592372>.
- Kennisplatform Integratie en Samenleving. 2018. 'Kennisatelier Religie in het publieke domein Samenwerking gemeenten en religieuze organisaties bij aanpakken van maatschappelijke problemen'. KIS. <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Verslagen/kennisatelier-religie-in-het-publieke-domein.pdf>.
- Koning, Martijn de. 2018. 'Ondermijning ondergraaft vooral ons gezonde verstand'. Follow the Money. 2018. <https://www.ftm.nl/artikelen/ondermijning-ondergraaft-vooral-ons-gezonde-verstand>.
- Koolmees, Wouter. z.d. Grondrechten in een pluriforme samenleving. 11-2-19. Geraadpleegd 1 maart 2021a. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29614-108.html>.
- Koolmees, Wouter. z.d. Integrale aanpak Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering van maatschappelijke en religieuze instellingen. 11-2-19. Geraadpleegd 1 februari 2021b. [file:///C:/Users/marie/Downloads/kamerbrief-integrale-aanpak-problematisch-gedrag-en-ongewenste-buitenlandse-financiering-van-maatschappelijke-en-religieuze-instellingen%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/marie/Downloads/kamerbrief-integrale-aanpak-problematisch-gedrag-en-ongewenste-buitenlandse-financiering-van-maatschappelijke-en-religieuze-instellingen%20(3).pdf).
- Kortmann, Matthias. 2012. 'Religious Governance and Integration Policies in Germany and the Netherlands: The Impact on the Self-Portrayal and Strategies of Muslim Organizations'. Journal of Immigrant & Refugee Studies 10 (3): 299–318. <https://doi.org/10.1080/15562948.2012.693038>.
- Maussen, Marcel. 2007. 'Scheiding van kerk en staat en de islam op gemeentelijk niveau', justitionele verkenningen, 33 (1): 20–36.

- Maussen, Marcel. 2012. 'Pillarization and Islam: Church-State Traditions and Muslim Claims for Recognition in the Netherlands'. *Comparative European Politics* 10 (3): 337–53. <https://doi.org/10.1057/cep.2012.11>.
- Ministerie Binnenlandse Zaken. 2018. afweginskader problematisch gedrag. Vol. 2018.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. 2020. Beleidsreactie op Parlementaire Ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen.
- Politie Amsterdam-Amstelland. 2009. 'Over Ondernijning'. 2. https://respubca.home.xs4all.nl/pdf/Over%20Ondernijning_2edruk_bew.%20Amsterdam%20Chiu%20Man.%20pdf.pdf.
- redactie Trouw. 2017. 'Wie is de haatprediker die een gebiedsverbod in Den Haag heeft gekregen?' Trouw, 2017. <https://www.trouw.nl/nieuws/wie-is-de-haatprediker-die-een-gebiedsverbod-in-den-haag-heeft-gekregen~bf7be6e8/>.
- Rijkschroeff, Rally, en Jan Willem Duyvendak. 2004. 'De Omstreden Betekenis van Zelforganisaties'. *Sociologie* 51 (1): 18–35. <https://doi.org/10.1347/sogi.51.1.18.30374>.
- Rossem, Maarten van en Beatrice de graaf. z.d. 'Kies uw grondrecht: religie, meningsuiting of veiligheid'. Maartenonline.nl. Geraadpleegd 9 juni 2021. <https://www.maartenonline.nl/kies-uw-grondrecht-religie-meningsuiting-of-veiligheid/>.
- Schinkel, Willem, en Friso Van Houdt. 2010. 'The Double Helix of Cultural Assimilationism and Neo-Liberalism: Citizenship in Contemporary Governmentality: The Double Helix of Cultural Assimilationism and Neo-Liberalism'. *The British Journal of Sociology* 61 (4): 696–715. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2010.01337.x>.
- Sterkens, Carl, en Paul Vermeer, red. 2015. Religion, migration and conflict. Nijmegen studies in development and cultural change, volume 51. Zürich: Lit.
- Tops, P.W, en Jan Tromp. 2017. De achterkant van Nederland: hoe onder- en bovenwereld verstrengeld raken. Amsterdam: Balans.
- Vellenga, Sipco, en Gerard Wiegers. 2013. 'Polarization or Bridging? Responses of Muslim and Non-Muslim Organizations to Criticism of Islam in the Netherlands'. *Islam and Christian–Muslim Relations* 24 (1): 111–28. <https://doi.org/10.1080/09596410.2013.742220>.
- Verschuren, Piet, en Hans Doorewaard. 2010. Het ontwerpen van een onderzoek. Den Haag: Boom Lemma.
- Wijsen, Frans, en Hubert Hermans. 2019. 'Extremisme gezien vanuit de Dialogical Self Theory'. *Tijdschrift voor Religie, Recht en Beleid* 10 (1): 116–24. <https://doi.org/10.5553/TvRRB/187977842019010001007>.

10. Bijlagen

10.1 Gedetailleerde weergave van de resultaten

Om deze inzichten duidelijk weer te geven, is er gekozen voor een gedetailleerde weergave van de resultaten die naar voren zijn gekomen tijdens de interviews met levensbeschouwelijke organisaties en ambtenaren van gemeentes. Aan de hand van drie interviews met betrokkenen binnen de gemeente Den Haag heeft dit onderzoek verschillende obstakels gedestilleerd die verdeeld kunnen worden in verschillende thema's. Deze thema's zijn aan de hand van vier interviews met andere gemeentes en overheidsinstellingen en twee interviews met levensbeschouwelijke organisaties verder uitgebreid en getoetst. In de conclusie zullen deze resultaten met elkaar in verband worden gebracht en in perspectief worden gebracht.

Moeilijkheden binnen partnerschap

Gemeente Den Haag ziet een grote meerwaarde in het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties binnen de aanpak van problematisch gedrag, omdat een goed partnerschap met deze organisaties kan helpen bij het aangaan van een productieve dialoog. Daarbij kunnen ze als tussenstap of link fungeren voor burgers. Wel kwamen er in de interviews met respondenten van zowel gemeentes als van levensbeschouwelijke enkele obstakels naar voren die dit partnerschap bemoeilijken.

Binnen de gemeente:

Allereerst gaven drie respondenten van gemeentes aan dat de kaders van de scheiding tussen kerk en staat, een randvoorwaarde waar zowel de gemeente als de levensbeschouwelijke organisaties zich aan dienen te houden, niet altijd duidelijk zijn. Twee respondenten lieten weten dat er sprake is van een zekere terughoudendheid van de overheid ten opzichte van het benaderen van levensbeschouwelijke organisaties wegens deze onduidelijke kaders. Dit betekent volgens hen dat er sneller gekozen wordt om levensbeschouwelijke organisaties niet mee te nemen in beleidsthema's aangezien dit in hun ogen voor veel haken en ogen kan zorgen. Tevens leidt het principe van scheiding kerk en staat volgens vier respondenten tot het idee dat er geen sprake kan- en mag zijn van een samenwerking met levensbeschouwelijke organisaties. De term samenwerking wordt daarom in veel gevallen niet genoemd, maar de implicaties van een samenwerking, bijvoorbeeld levensbeschouwelijke organisaties vragen om dialoog, vinden we volgens deze respondenten wel terug in het werk dat de gemeente uitvoert. Enkele respondenten gaven aan dat dit verwarrend kan zijn.

Een tweede moeilijkheid ligt volgens drie respondenten in de verschillen in structuur van de gemeente en levensbeschouwelijke organisaties. Eén van deze respondenten gaf aan dat het karakter van laatstgenoemde vaak semiprofessioneel is waardoor het bij deze partijen soms aan een visie of een doelstelling ontbreekt. Voor gemeentes kan het daarom lastig zijn om samen op te trekken aangezien de twee partijen op een andere manier omgaan met vragen die relevant zijn voor de stad.

Een derde obstakel dat door vier respondenten werd aangehaald, is het wederzijds wantrouwen tussen de gemeente en levensbeschouwelijke organisaties. Beide partijen kijken volgens respondenten met enige terughoudendheid naar elkaar. Twee respondenten gaven als oorzaak de recente geschiedenis aan waarbij de focus binnen het thema veiligheid voornamelijk lag op de islam. Andere respondenten lieten weten dat dit wantrouwen voort is gekomen uit een diversiteit aan oorzaken. Alle vier respondenten vermoeden dat het herstellen van dit wantrouwen een lang en intensief proces zal zijn. Belangrijk hierbij is te noemen dat het wantrouwen niet bij elke

levensbeschouwelijke organisaties gelijk is volgens deze respondenten maar afhangt van de situatie, context en geschiedenis waarbinnen de gemeente en levensbeschouwelijke organisatie zich bevinden.

Tenslotte gaven alle respondenten aan obstakels te ondervinden die voortkomen uit het politieke- en bestuurlijke veld waarin de gemeente zich binnen dit thema moet bewegen. Zo lieten twee respondenten weten dat het soms moeilijk is om aan de verwachtingen te voldoen van levensbeschouwelijke organisaties omdat zij in opdracht werken van de burgemeester die er soms anders over kan denken. Daarbij gaven drie respondenten aan dat de media aandacht bij incidenten van problematisch gedrag in sommige gevallen de koers kan bepalen van hoe de gemeente moet handelen. Dit maakt het volgens deze respondenten soms lastig om effectief met de situatie om te gaan.

Binnen levensbeschouwelijke organisaties:

Tevens vinden we binnen de interviews met levensbeschouwelijke organisaties een aantal obstakels rondom het partnerschap met de gemeente. Zo werd er in beide interviews aangegeven dat levensbeschouwelijke organisaties essentieel voor de samenleving zijn, maar dit belang wordt volgens de respondenten nog niet op elk vlak gezien door de gemeente. Hoewel de organisaties wel het gevoel hebben dat ze serieus worden genomen door de gemeente, kan er volgens hen meer erkenning plaatsvinden voor het werk dat wordt verricht vanuit verschillende levensbeschouwelijke organisaties. Zo gaf een respondent aan dat deze organisaties gaten opvullen in de stad waar de gemeente zelf niet altijd doorheeft dat deze bestaan. Dit kan volgens hen ertoe leiden dat levensbeschouwelijke organisaties niet altijd gevraagd worden als gesprekspartner voor bepaalde thema's terwijl zij hier wel een rol in spelen. Tevens gaf één van de respondenten aan dat bij uitnodigingen van de gemeente om input te leveren, er niet altijd terugkoppelingen plaatsvinden aan de levensbeschouwelijke organisaties. Dit kan volgens de respondent leiden tot frustratie.

Naast bovengenoemd obstakel, gaven beide respondenten aan dat partnerschap tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisaties niet altijd makkelijk is vanwege het stigma dat religie en levensbeschouwelijke organisaties met zich meedragen. Eén van de respondenten liet weten dat het principe van scheiding van kerk en staat binnen gesprekken met de gemeente af en toe wordt aangehaald. Volgens deze respondent is dit in sommige gevallen niet nodig maar kunnen beide partijen in de eigen verantwoordelijkheid samen optrekken. Dat de toepassing van dit principe afhangt van het bestuurlijke- en politieke veld, maakt het partnerschap volgens deze respondent ook niet makkelijker.

Een derde moeilijkheid die wordt ondervonden door levensbeschouwelijke organisaties voor een goed partnerschap, is het zogenoemde gat tussen de twee partijen. Beide respondenten gaven aan dat er twee werelden bestaan die elkaar vaak niet goed kunnen bereiken omdat ze elkaar niet goed kennen. Zo gaven beide respondenten aan dat de burgers die zij binnen hun organisatie vertegenwoordigen, niet altijd weten hoe het gemeentelijke systeem werkt. De paden naar hulp van de gemeente zijn voor deze burgers moeilijk te bewandelen waardoor sommige gemeenschappen die minder goed georganiseerd zijn, sneller beroep doen op elkaar. Dit komt volgens beide respondenten veel voor bij migrantenorganisaties. Anderzijds gaf één van de respondenten aan dat zij merken dat de gemeente niet altijd een juiste 'vertaalslag' weet te maken van beleid of wetgeving naar de praktische situatie in de stad. Een voorbeeld hiervan was volgens deze respondent de vaccinatie campagne die volgens hem voor veel burgers met een migratie achtergrond niet aansluit bij hun leefwereld. In beide interviews kwam naar voren dat levensbeschouwelijke organisaties in soortgelijke situaties niet als middel ingezet dienen te worden door de gemeente, maar als gesprekspartner moeten worden uitgenodigd. Op deze manier kunnen blinde vlekken makkelijker gedetecteerd en aangepakt worden. Hierin zou volgens beide respondenten nog wat terrein gewonnen kunnen worden.

Tenslotte werd er binnen beide interviews aangegeven dat interreligieus contact binnen de stad van grote waarde is voor levensbeschouwelijke organisaties. Binnen het thema veiligheid kunnen verschillende levensbeschouwelijke organisaties samen optrekken en elkaar zo veerkrachtiger maken. Zo gaf één van de respondenten aan dat bij incidenten waar levensbeschouwelijke organisaties mee te maken hebben, het goed zou zijn om als 'collega' elkaar bij te kunnen staan en elkaar te kunnen helpen. Beide respondenten zien hierin een taak van de gemeente weggelegd door dit interreligieuze contact meer te faciliteren.

Moeilijkheden rondom problematisch gedrag

Naast moeilijkheden die worden ondervonden voor een mogelijk partnerschap, kwamen er tijdens de interviews ook enkele moeilijkheden naar voren die betrekking hebben op het thema problematisch gedrag.

Binnen de gemeente

Alle respondenten van de geïnterviewde gemeentes gaven aan dat er nog veel verwarring bestaat over de toepassing en definitie van het begrip problematisch gedrag binnen gemeentes. Hierbij lieten zij weten dat het veelal onduidelijk is wanneer we spreken van problematisch gedrag en hoe hier vervolgens mee om moet worden gegaan. Er is volgens de respondenten behoefte aan een verbreding in deskundigheid binnen dit thema onder ambtenaren en professionals die hiermee te maken zouden kunnen krijgen. Hierbij is niet alleen een afgebakende definitie gewenst, maar ook een goed verhaal met een antwoord op de vraag waarom het aanspreken op problematisch gedrag van belang is; zelfs als er geen sprake is van strafbaar gedrag. De respondenten gaven aan dat je momenteel de kans loopt om vast te komen in een discussie met levensbeschouwelijke organisaties over het wel of niet aanpakken van dit gedrag aangezien de wet niet toereikend is. Om vervolgens toch een constructief gesprek buiten de strafbaarheid van het gedrag op te zetten, is een uitdaging. Eén van de respondenten voegde hieraan toe dat je als ambtenaar snel in een vicieuze cirkel terecht komt waar dezelfde discussie wordt gevoerd en waar je als gemeente weinig tegen kunt doen. Daarbij gaven drie respondenten aan dat het tevens de vraag is of- en hoe ongewenst niet doelbewust problematisch gedrag is. Het is voor een gemeente daarbij moeilijk in te schatten wanneer zij moet handelen en wanneer niet. Het idee dat de term problematisch gedrag zowel binnen de gemeente als onder levensbeschouwelijke organisaties zeer verschillend wordt ingevuld (of zelfs onbekend is), maakt dit handelen er niet makkelijker op. Tenslotte gaven vier respondenten aan dat ook andere begrippen binnen dit thema niet altijd even duidelijk zijn, zoals begrippen als de democratische rechtsstaat en grondwettelijke vrijheden. Omdat deze begrippen evenwel van belang zijn om het dialoog aan te gaan, zou er volgens deze respondenten ook hier meer expertise in kunnen komen binnen de gemeente.

Naast de definities van begrippen ontbreekt het voor drie respondenten momenteel nog aan een duidelijke signaleringsstructuur van problematisch gedrag. Dit heeft te maken met het feit dat voor professionals het niet altijd duidelijk is wanneer iets wel of niet problematisch gedrag is. In sommige gevallen is er tevens een gebrek aan capaciteit om alles te kunnen signaleren. Daarbij gaf één van de respondenten aan dat er binnen levensbeschouwingen niet altijd meldingen worden gemaakt van gevallen van problematisch gedrag. Dit kan volgens deze respondent te maken hebben met het wereldbeeld van slachtoffers, de druk van de gemeenschap of door schaamte. Een andere respondent gaf aan dat er niet altijd een aanspreekpunt is binnen gemeenschappen waardoor het melden of signaleren van problematisch gedrag moeilijk is.

Tenslotte gaven alle respondenten aan dat levensbeschouwelijke organisaties betrekken binnen veiligheidsthema's lastig kan zijn vanwege het stigma dat op zowel religie als op problematisch gedrag kan liggen. Dit maakt problematisch gedrag tot een gevoelig thema waarin verschillende

respondenten aangaven dat men moet voorkomen binnen dit beleid een wij-zij beeld te creëren dat kan leiden tot polarisatie. Eén van de respondenten gaf hierbij aan dat een gebrek aan begrip van sommige denominaties of stromingen deze situatie kan versterken.

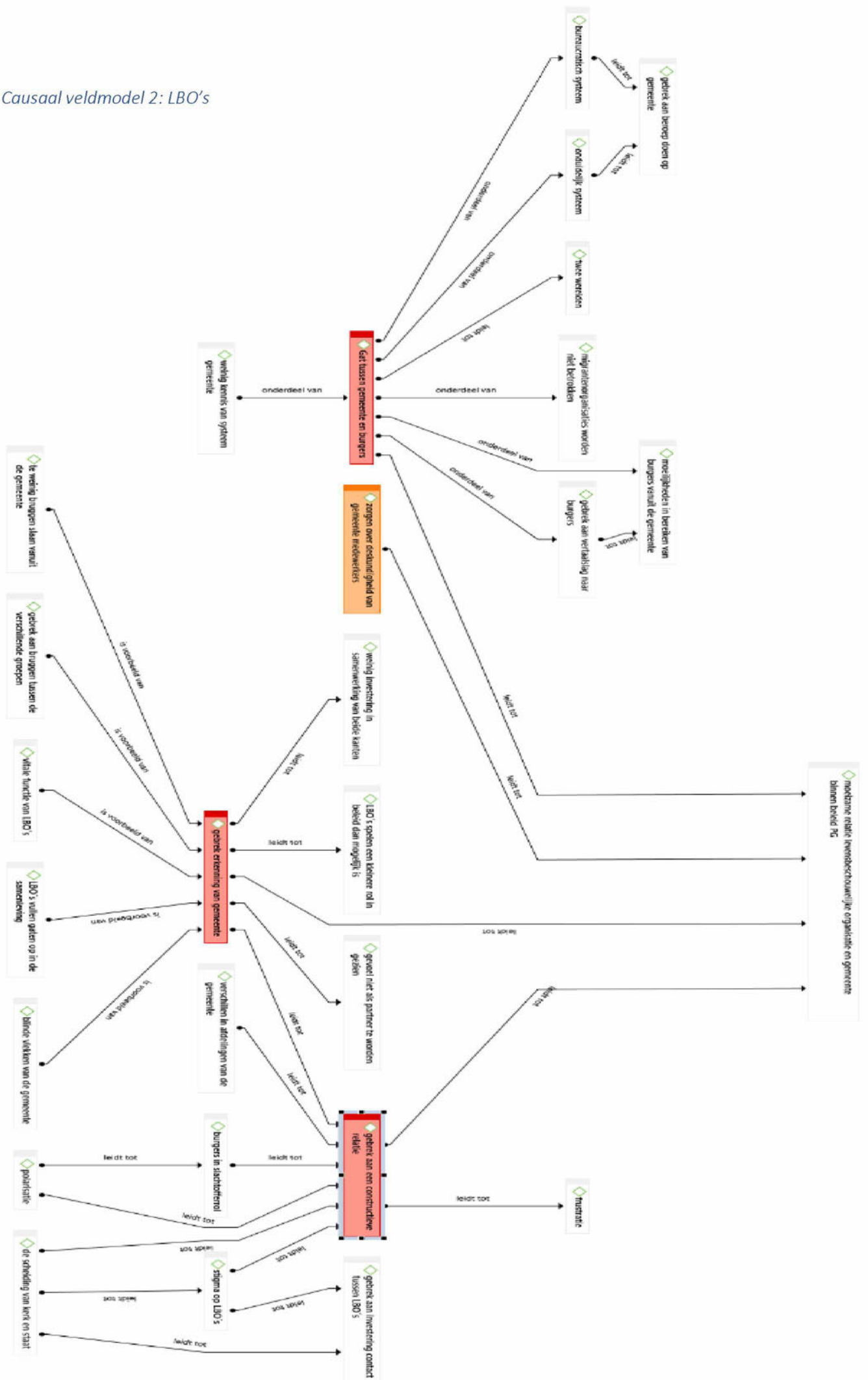
Binnen levensbeschouwelijke organisaties:

Binnen de interviews met levensbeschouwelijke organisaties werd het duidelijk dat het begrip problematisch gedrag zeer beladen is en niet zomaar binnen gesprekken met levensbeschouwelijke organisaties aangehaald kan- en moet worden. Daarbij kent problematisch gedrag ook niet een duidelijke definitie waardoor gesprekken hierover voor een levensbeschouwelijke organisatie lastig zijn. Wel gaf één van de respondenten aan dat bij gesprekken rondom maatschappelijke spanningen tussen de gemeente en levensbeschouwelijke organisaties vaak vanuit wantrouwen met elkaar wordt omgegaan. Deze respondent gaf aan dat dit verbeterd zou moeten worden door meer te investeren in de dialoog tussen de partijen.

Tenslotte gaven beide respondenten aan dat segregatie in de stad een zorgelijk thema is voor de organisaties. Deze segregatie kan als onderdeel worden gezien van problematisch gedrag omdat het een isolationistisch karakter met zich mee kan brengen. Beide respondenten gaven aan dat burgers steeds meer naar de eigen groep toe trekken waarbij er geen bruggen meer geslagen worden tussen anderen. De gemeente zou volgens de respondenten kunnen faciliteren in het bouwen van deze bruggen. Levensbeschouwelijke organisaties kunnen bijvoorbeeld meer met elkaar in contact worden gebracht door in te zetten op interreligieus partnerschap door de gemeente.

10.2 Causale veldmodellen

Causaal veldmodel 2: LBO's

10.3 verslagen interviews

wegens privacy redenen en gevoelige content is er voor gekozen om de transcripten van de interviews niet op te nemen in dit advies maar de uittreksels van de gesprekken in te voegen.

Verslag 1

- Respondent heeft als doel om burgers en gemeenschappen binnen de samenleving met elkaar in contact te brengen. Een partnerschap tussen (de gemeentelijke) overheid en levensbeschouwelijk organisaties zijn volgens de respondent zeker mogelijk. Ze kunnen met elkaar overleggen en voor elkaar een bijdrage leveren aan maatschappelijke vraagstukken mits zij de scheiding tussen kerk en staat in acht nemen. Dit betekent dat binnen de overleggen het niet gaat over de religie, maar over de maatschappelijke bijdrage in de samenleving van de partijen. Religie valt zo in het privé domein van de organisaties terwijl de maatschappelijke activiteiten in het publieke domein vallen. Hierbij willen levensbeschouwelijke organisaties onderling samenwerken: hierbij gaat het om het stimuleren van samenwerking LBO's. ze zijn bereidwillig en zoeken elkaar ook op. Of het om een samenwerking of partnerschap gaat tussen overheid en levensbeschouwelijke organisatie is niet heel belangrijk: hier wordt pragmatisch mee omgegaan. Zolang men rekening houdt met de scheiding tussen kerk en staat is dit mogelijk. Zo zijn de twee partijen in wezen partners van elkaar.
- Daarbij kunnen levensbeschouwelijke organisaties iets betekenen in de samenleving. De nadruk ligt hierbij op het samenleven in dezelfde stad, je hebt elkaar daarom ook nodig. Zo heeft een levensbeschouwelijke organisatie een gemeente nodig omdat zij zorgen voor de inhoud van een verhaal, terwijl een gemeente de levensbeschouwelijke organisatie nodig heeft om een verhaal over te brengen op de burgers.
- Levensbeschouwelijke organisaties kunnen volgens de respondent een bijdrage leveren aan verschillende thema's zoals onrust in de samenleving, harmonie en cohesiebeleid, het ontmoeten van elkaar, de dialoog met elkaar aangaan zoals het WMO. (eenzaamheid, welzijn) ze doen heel veel voor elkaar in de samenleving terwijl de gemeente dit niet altijd ziet, ze doen een hoop werk waar vrijwilligers bij betrokken zijn. → een positieve insteek wat betreft partnerschap. Levensbeschouwelijke organisaties doen erg veel voor de samenleving terwijl de gemeente dit niet altijd ziet. Ze doen een hoop werk waarbij veel vrijwilligers betrokken zijn.
- De insteek van de respondent is het verbinden van elkaar; de focus ligt hierbij op het ontmoeten. Hoewel dit het uitgangspunt is, is elk onderwerp weer anders waardoor er vaak pragmatisch omgegaan wordt met het partnerschap tussen gemeentelijke overheid en levensbeschouwelijke organisaties.
- Problematisch gedrag van jongeren: dit thema wordt wel samengewerkt met de relevante afdelingen, zoals jeugd en onderwijs, IPPR. De nadruk ligt in samenwerken en partijen met elkaar in contact brengen. → coronacommunicatie.

Verslag 2

- Respondent geeft aan dat de term samenwerking wellicht niet gebruikt wordt binnen overheidsinstellingen en gemeentes, maar dat de implicaties van samenwerking in de praktijk toch wel veel terug te vinden zijn. samenwerking of een partnerschap is mogelijk en noodzakelijk binnen de gemeente omdat levensbeschouwelijke organisaties ruimte innemen in het publieke domein waar niet omheen kan worden gegaan als gemeente.

- Wel kunnen er een aantal obstakels gevonden worden voor dit partnerschap.
 - 1. Er wordt gewerkt met semiprofessionele organisaties waarbij in sommige gevallen een visie of doelstelling ontbreekt; hier zijn zij niet zo mee bezig. Als zij zich niet richten op vragen die voor de gemeente wel van belang zijn, is een partnerschap lastig.
 - 2. We praten als partners niet altijd over hetzelfde. PG is hier een goed voorbeeld van: elk individu geeft hier een eigen invulling aan. Dit kan voor verwarring zorgen.
 - Wederzijds wantrouwen tussen beide partijen.
- Respondent legt PG uit door de gedragingen in twee delen te verdelen: doelbewuste ondermijning van de democratische rechtsstaat (extremisme), hier is wetgeving voor; en gedragingen die niet doelbewust gericht zijn op ondermijning van de democratische rechtsstaat. deze kunnen mogelijk op termijn condities creëren die ondermijnend kunnen werken.
- Er bestaat volgens respondent nog wel verwarring wat betreft het begrip PG, ook binnen gemeenten en overheden. Het is niet makkelijk om de definitie zuiver toe te passen in verschillende situaties. Hier zou nog wel meer op in gezet kunnen worden.
- Een partnerschap/ dialoog met levensbeschouwelijke thema's op dit thema is van groot belang om dit wantrouwen tussen beide partijen te verkleinen.
- Het is belangrijk om als ambtenaar goed voor ogen te hebben wat je onder PG verstaat en waarom bepaald gedrag niet wenselijk is. Veel gedrag is namelijk niet strafbaar; de insteek moet dan ook niet zijn om iemand op de vingers te tikken maar moet als doel hebben het uitwisselen van elkaars perspectief. Hierbij kan er worden uitgelegd waarom iets zorgelijk is. Het kan zijn dat de organisatie het dan alsnog niet eens is met deze zorgen, maar het kan wel zorgen voor het beter begrijpen van elkaar.
- Men denkt vaak bij PG over extremisme of doelbewuste PG. Dit deel komt echter minder vaak voor dan niet-doelbewuste PG. Het is van belang om deze scheiding voor ogen te hebben. Daarbij zijn er verschillende gradaties van PG waardoor je niet elke vorm van PG op dezelfde manier kan benaderen.
- Het is onduidelijk of en hoe ongewenst niet-doelbewuste PG is. Wat moeten we daarmee als organisatie? Volgens respondent kan deze vorm van PG veel worden benaderd door het gesprek met elkaar aan te gaan waarbij perspectief met elkaar wordt uitgewisseld.
- Dit gesprek is lastig; je moet goed voor ogen waarom iets onwenselijks is, hoe dit in verhouding staat met de democratische rechtsstaat en of het daadwerkelijk PG is of dat het gaat om een ander waarde systeem.
- Dat de focus voornamelijk of het salafisme ligt is volgens respondent wel te verklaren, maar momenteel wellicht niet nodig. Het zou goed zijn om dit wat breder te trekken.
- De sleutel bij niet doelbewust PG ligt volgens respondent veelal in het gesprek aan gaan. Daar moet je als gemeente niet bang voor zijn, deze gesprekken zijn mogelijk en juist in deze gevallen erg belangrijk. Wanneer we het hebben over doelbewuste PG zijn er andere handelingen nodig.

Verslag 3

Samenwerking / partnerschap

- Respondent geeft aan dat een samenwerking tussen gemeente en levensbeschouwelijke organisatie zeker mogelijk is; hierbij is het aan te raden om dit partnerschap breed op te zetten waarbij er bijvoorbeeld een overleg kan plaatsvinden om allerlei maatschappelijke vraagstukken te bespreken. Om een negatieve focus te voorkomen moet er niet enkel worden uitgegaan van problematisch gedrag binnen dit overleg, maar de insteek moet breder zijn. Op deze manier betrek je ook organisaties die anders niet in beeld zouden komen en die het beste voor hebben met de stad.

- De rol van de gemeente ligt in deze brede insteek op faciliteren en ondersteunen. Zo kan er worden ingezet op weerbaarheid en veerkracht onder organisaties dat een positief effect heeft op de samenleving en PG kan doen verminderen. Ook is een ondersteuningsaanbod een manier om organisaties steviger in het zadel te krijgen. Hierbij wordt er dus niet enkel op PG ingezet, maar op een breder veld. De gemeente vervult hierbij niet een inhoudelijke rol maar faciliteert om de scheiding tussen kerk en staat te waarborgen.
- Een belangrijke insteek en vertrekpunt is het idee dat religieuze organisaties voornamelijk de beste bedoelingen hebben voor de samenleving en dat er een gezamenlijke inspanning bestaat om de stad beter of mooier te maken. Als gemeente kan dit vertrekpunt als basis dienen om samen op te trekken. Een onderdeel daarvan is de vraag hoe we gezamenlijk en ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid anderen kunnen beschermen voor vormen van problematisch gedrag. De insteek is hiermee positief waarbij de focus ligt op het idee van 'samen staan we sterker'.
- Een ander idee is om in te zetten op interreligieuze samenwerking waarbij organisaties van elkaar kunnen leren.

Problematisch gedrag

- PG heeft volgens de respondent een feitelijke betekenis en een subjectief deel aangezien de keuze van handelen en focus onderhevig is aan hoe dit wordt beoordeeld. Problematisch gedrag valt immers niet in de categorie strafrechtelijk gedrag, maar wordt beschouwd als onwenselijk gedrag. In sommige gevallen wordt een geloofsleer als problematisch bestempeld. Als gemeente wordt er gekeken naar alleen de gedragingen en niet de geloofsleer. Toch zien we momenteel nog een focus die voornamelijk ligt bij islamitische organisaties. De wens om dit breder te trekken is er wel, maar lukt nog niet in alle gevallen.
- De keuze om als gemeente wel of niet te handelen bij problematisch gedrag hangt af van verschillende factoren en vormen zo een totaalpakket. Hierbij wordt er o.a. gelet op invloed van de persoon of organisatie en impact van het gedrag op de samenleving. Bij langdurig en stelselmatige invloed en effecten zal er sneller worden gehandeld.
- De drie-sporenaanpak is een goed werkend middel volgens de respondent. Hierbij is het aan te raden om bij voorbaat en bij niet bewuste PG voornamelijk in te zetten op het dialoog. Een randvoorwaarde voor de toepassing van spoor 2 is vaak een goede relatie tussen organisatie en gemeente.
- Spoor X werkt preventief en is belangrijk om problematische gedragingen te voorkomen. Door in te zetten op weerbaarheid en veerkracht kunnen deze gedragingen worden verminderd. Daarbij is de medewerking van gemeenschappen van groot belang.
- Lastig in de aanpak is dat het ontbreekt aan meldingen of aangiftes van PG. Die zijn wel nodig om bijvoorbeeld spoor 3 toe te passen. De reden hiervoor is het problematische en in sommige gevallen sektarische kenmerken van bepaalde organisaties die PG vertonen. Individuen kunnen hier niet zomaar uit stappen, dit kan grote persoonlijke gevolgen hebben. In sommige gevallen speelt schaamte ook een rol. Het is momenteel nog lastig om hier een oplossing voor te vinden.
- Respondent geeft aan dat er nog niet een vaststaande signaleringsstructuur is. Daar is nog weinig capaciteit op. Politiek en media kunnen in sommige gevallen richtgevend zijn voor de aanpak.
- Daarbij is er behoefte aan een verbreding in deskundigheid wat betreft problematisch gedrag. Hiervoor is een eenduidige definitie nodig en een goed verhaal wat daarbij hoort. Er is momenteel nog wel eens discussie over wat we verstaan onder PG. Daarbij zijn er andere termen die niet voor iedereen duidelijk zijn zoals de democratische rechtsstaat en grondwettelijke vrijheden. Dit totale

plaatje moet voor ambtenaren goed in beeld zijn voordat er een duidelijk beleid op kan worden geformuleerd.

- Respondent geeft aan dat het van belang is om niet een wij-zij beeld te creëren door alleen de focus te leggen op islamitische organisaties. Momenteel is dit wel een risico waardoor er met het beleid rondom problematisch gedrag polarisatie wordt versterkt. Een goed verhaal en een stevige basis moeten dit risico doen verkleinen.
- Respondent geeft aan dat PG kan worden benaderd vanuit de bescherming van de democratische rechtsorde en daarbij ligt de focus op het waarborgen van de vrijheid van individuen en groepen.

Verslag 4

Samenwerking in algemene zin

- Levensbeschouwelijke organisaties zijn noodzakelijk binnen het maatschappelijk middenveld; als gemeente heb je ze nodig. Het betrekken van deze organisaties binnen beleid is echter moeilijker te bewerkstelligen; je begeeft je namelijk als gemeente in een bestuurlijk/politiek veld. Niet alles kan daarom worden waargemaakt. Hier moet voorzichtig mee om worden gegaan.
- Naast verwachtingsmanagement kunnen er obstakels bestaan op het gebied van scheiding kerk en staat en de mate van professionaliteit van een organisatie. Deze kunnen een mogelijke samenwerking of contact moeilijker maken.
- Gemeente en levensbeschouwelijke organisaties zijn gelijkwaardige partners aan elkaar met elk hun eigen issues.

Problematisch gedrag

- Respondent geeft aan dat problematisch gedrag een normatieve term is die vaak zorgt voor een frame waaruit gehandeld wordt. Deze kijkt voornamelijk naar de vraag of gedrag wel of niet strafbaar is. Omdat problematisch gedrag vaak binnen de grenzen van de wet valt, kom je in een loep terecht die zorgt dat je weinig handelingsperspectief hebt.
- In plaats van dit frame kan er ook worden gekeken naar welke belangen beschermd moet worden (zoals sociale cohesie en de democratische rechtsstaat.) Je kijkt dan niet of gedrag wel of niet strafbaar is, maar juist waar en hoe dit gedrag raakt aan een bepaald belang van de gemeente. Hiermee kun- en hoeft je geen maatregelen te nemen, maar kan je als gemeente wel stelling nemen tegen bepaalde gedragingen door te zeggen dat het tegen bepaalde waarden of belangen van de gemeente ingaat.
- Door dit vaker te doen bouw je een bepaalde visie op die vervolgens in nieuwe casussen weer toegepast kan worden. Dit moet het interpreteren en redereneren van problematisch gedrag doen verduidelijken. Daarbij spreek je je als gemeente uit wat zorgt voor duidelijkheid.
- Omdat je vanuit de belangen van de gemeente kijkt, stap je tevens uit de discussie van de focus op één religieuze groep.
- Een gedachtegang hoeft niet direct problematisch te zijn, maar dit wordt het zodra het bijvoorbeeld wordt opgelegd aan een ander. Een belangrijke graadmeter voor problematisch gedrag is dan ook het wel of niet inperken van andermans vrijheden.
- Daarbij moet elke vorm van problematisch gedrag in de eigen context worden geplaatst, eenzelfde gedraging kan in verschillende contexten verschillend benaderd worden.

Levensbeschouwelijke organisaties en problematisch gedrag

- Een band met religieuze organisaties moet niet eenzijdig worden ingekleurd. Omdat deze organisaties veel verschillende functies vervullen in de samenleving, moet er ook breed naar de

organisaties worden gekeken. Organisaties benaderen vanuit een veiligheidsperspectief kan voor een beperkte blik zorgen. Veiligheid kan misschien meer als onderdeel van het geheel worden gezien. Voor een goede verstandhouding moet het tegengaan van radicalisering niet een eerste uitgangspunt zijn. In plaats daarvan moet de gemeente als doel hebben om zo benaderbaar mogelijk te zijn voor organisaties.

- Het betrekken van organisaties op thema's vanuit radicalisering is erg lastig vanwege het stigma dat er op zit
- Vanuit het thema problematisch gedrag moet er niet contact worden onderhouden met organisaties. Daarbij zou het doel van contact met religieuze organisaties ook niet het voorkomen van problematisch gedrag moeten zijn. Het zou onderdeel van- moeten zijn.

Verslag 5

Samenwerking in het algemeen

- Contact met religieuze organisaties is volgens respondent van belang. Het is belangrijk om te weten wat er speelt. Dit contact helpt bij het stimuleren van organisaties om deel te nemen aan de Nijmeegse samenleving maar ook helpt het om te zien waar de organisaties behoefte aan hebben.
- Enkele obstakels voor dit contact is momenteel corona maar ook de structuur van organisaties maakt samenwerken soms moeilijk.
- In sommige gevallen kan wantrouwen naar de gemeente een rol spelen.
- Contact vindt voornamelijk plaats met islamitische- en migranten organisaties. Hier heeft de nadruk veelal op gelegen
- Respondent vindt het van belang dat religieuze organisaties betrokken worden bij thema's die besproken worden. Dialoog is daarom erg belangrijk tussen de gemeente en organisaties.

Problematisch gedrag

- Problematisch gedrag moet volgens respondent niet in negatieve zin worden aangekaart bij organisaties maar meer als onderdeel van een breder geheel.
- Het benadrukken van het positieve is hierbij van belang. Het benadrukken van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties is een voorbeeld van een positieve insteek.
- Hoewel de nadruk vaak ligt op problematisch gedrag met een islamitisch karakter, vindt respondent dat er wel meer gekeken zou moeten worden naar links -en rechts extremisme en anti-overheids denken. Dit is momenteel veel aan de orde, maar aan beleid ontbreekt het nog.
- Het is van belang een goede relatie te hebben met organisaties om moeilijke thema's aan te kunnen kaarten; haar staat of valt het bij.

Verslag 6

Karakter/ inhoud van de organisatie:

- Respondent is zowel binnen de organisatie als daarbuiten lang betrokken bij gemeentelijke thema's als gesprekspartner. Veiligheid is hier één van de thema's.
- De organisatie kenmerkt zich door de diversiteit aan entiteiten.
- De organisatie houdt zich niet bezig met inhoudelijke, theologische vraagstukken. In plaats daarvan zetten zij in op het aankaarten van maatschappelijk problemen in de stad waarbij het uitgangspunt is om met elkaar te zorgen voor een gezonde en veilige samenleving. Dit is een zaak van wederkerigheid: zowel burger als gemeente speelt hierin een prominente rol.

- De kracht van levensbeschouwelijke organisaties is volgens respondent dat deze organisaties te vinden zijn: ze zijn bereikbaar en kunnen zo snel signalen opvangen uit de samenleving. Ze staan daarmee midden in de maatschappij en dragen zo een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Toch worden deze organisaties momenteel nog niet genoeg erkend door de gemeente: ze kunnen een grotere rol spelen in gemeentelijk beleid dan dat zij momenteel doen.
- Beide partijen moeten volgens respondent meer gaan investeren in deze samenwerking. Een gemeente kan niet alleen zeggen dat ze burgers niet bereiken; maar moeten hier ook wat mee doen. Burgers moeten niet meteen in de slachtofferrol gaan zitten.

Moeilijkheden partnerschap gemeente en levensbeschouwelijke organisaties

- Respondent geeft aan dat het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties niet altijd even goed gebeurt. Zo worden bijvoorbeeld migrantenorganisaties niet altijd betrokken in belangrijke thema's.
- Veel burgers weten volgens respondent niet aan hoe het systeem (zoals de gemeente) in elkaar steekt.
- Het investeren van de gemeente in integratie projecten zijn niet altijd effectief. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van laaggeletterdheid. De gemeente weet de burgers niet op de juiste manier te bereiken. Respondent geeft aan dat er hiervoor meer ingezet moet worden op vertrouwenspersonen en sleutelfiguren en het veerkrachtiger maken van moskeeën. Hier bereik je sneller de burgers mee. Dit is ook de kracht van de levensbeschouwelijke organisaties.
- Het principe van scheiding van kerk en staat is een idee dat partnerschap moeilijker maakt. Het principe wordt namelijk niet altijd op de juiste manier toegepast, maar fungeert vaak als 'conversation stopper'.
- Respondent ervaart racisme en hatelijke discussies in de stad. De middenstem komt niet meer naar voren.
- Levensbeschouwelijke organisaties kunnen door de gemeente meer gezien worden als partner. Zo ervaart respondent dat ze niet altijd worden meegenomen in resultaten van onderzoeken. Dit leidt tot frustratie.
- Er zijn volgens respondent twee werelden van gemeente en maatschappij die moeilijk met elkaar vermengen. De wet, regelgeving en gemeente maakt niet altijd de vertaalslag naar wat er in de praktijk speelt.
- Respondent vindt dat er momenteel te veel 'eilanden' bestaan die geen bruggen meer met elkaar hebben waardoor er geen verbindingen meer gevonden worden.
- Respondent ervaart grote segregatie in de stad: men ontmoet elkaar niet meer.

Partnerschap gemeente en levensbeschouwelijke organisaties, enkele oplossingen en ideeën:

- Respondent geeft aan dat het belangrijk is om samen te werken vanuit verschillende denominaties. Dit betekent dat hij inzet op interreligieuze samenwerking.
- Het betrekken van levensbeschouwelijke organisaties en burgers binnen maatschappelijk werk is volgens respondent effectief. Iedereen kan zo zijn eigen taak hebben, elkaar versterken en elkaar niet in de weg zitten. Vertrouwenspersonen zijn een aanvulling op het huidige systeem. Een samenwerking is belangrijk om de juiste personen op een goede manier te bereiken. Iedereen heeft hier expertise in die hiervoor nodig is.
- Respondent geeft aan dat gemeente en levensbeschouwelijke organisaties elkaar nodig hebben; meer dan de gemeenten op dit moment erkent.

- Respondent geeft aan dat er meer ingezet moet worden op vertrouwenspersonen en sleutelfiguren en het veerkrachtiger maken van moskeeën. Hier bereik je sneller de burgers mee. Dit is ook de kracht van de levensbeschouwelijke organisaties
- Respondent ziet een meerwaarde in het samen optrekken met de gemeente om maatschappelijke spanningen te bespreken en aan te kaarten.
- Binnen krachtwijken is het aan te raden om burgers betrokken te maken door middel van bijvoorbeeld tafelgesprekken. Hierdoor kan de gemeente het DNA van de gebieden beter leren kennen. Hiervoor is gesprek nodig.
- Dialoog is essentieel waarbij de ander ruimte moet krijgen. Een constructieve relatie tussen burgers en gemeente is hierbij wel nodig: men moet niet na een aantal keer geen contact meer zoeken.

Verslag 7

Karakter organisatie

- De organisatie werkt in een uitvoerende vorm aan maatschappelijke thema's vanuit de eigen levensbeschouwing en ziet hierin een belang in het stimuleren van anderen om elkaar te helpen.
- De organisatie werkt tevens op interreligieus vlak; zij zien hier een grote meerwaarde in.
- De organisatie is de plek die veel gaten in de maatschappij opvult. Dit wordt niet altijd erkend door de gemeente. op beleidsniveau is het moeilijk om dat een plek te geven.
- Respondent ziet de levensbeschouwelijke organisaties als het cement van de samenleving; ze zijn onmisbaar voor een werkende samenleving.

Partnerschap gemeente en levensbeschouwelijk organisatie

- Respondent geeft aan dat het contact met de gemeente wisselend wordt ervaren en af hangt van de stadsdelen en de afdeling binnen de gemeente. Er zijn in sommige gevallen zorgen over de deskundigheid van ambtenaren en de wisselingen die plaatsvinden binnen de organisatie. Tevens wordt het systeem af en toe ervaren als bureaucratisch. Het is namelijk niet altijd duidelijk hoe de gemeente in elkaar steekt.
- Respondent ziet een meerwaarde in betrokkenheid van levensbeschouwelijke organisaties in gemeentelijk beleid. Deze organisaties staan dicht op de maatschappij en kunnen blinde vlekken invullen die de gemeente in sommige gevallen kan hebben.
- De gemeente kan volgens respondent meer investeren in het contact met levensbeschouwelijke organisaties en tussen levensbeschouwelijke organisaties. Het slaan van bruggen is voor een gemeente belangrijk en levert veerkracht op.
- Het is belangrijk om als gemeente duidelijk voor ogen te hebben wat je van een levensbeschouwelijke organisatie kunt verwachten. Deze organisaties zijn niet enkel maatschappelijke organisaties. Deze kennis zou nog verder uitgebreid kunnen worden.
- Respondent geeft aan dat veel migrantenkerken (en andere levensbeschouwelijke organisaties) uit de gemeente niet altijd de wegen weten te vinden naar de gemeente. Dit terrein zou door de gemeente beter bekend moeten worden gemaakt. Momenteel wordt er veelal een beroep op elkaar gedaan.
- Er bestaat een ruimte/ gat tussen de gemeente en wat er momenteel speelt in de gemeente.
- Momenteel is het aangaan van gesprekken met levensbeschouwelijke organisaties door de gemeente lastig volgens de respondent. Hierdoor wordt er in het thema niet altijd geïnvesteerd zoals het zou moeten en kunnen.

- Respondent ervaart moeilijkheden met de toenemende segregatie in de stad. Dit kan voornamelijk terug worden gevonden in de woningproblematiek van de stad. Maar ook binnen gesprekken tussen burgers vindt er meer segregatie plaats. De organisatie gaat hiermee om door in te zetten op het slaan van bruggen aan de hand van vrijwilligers.
- Een oplossing voor polarisatie en verhitte discussies kan bij de gemeente het inzetten op een moreel beraad zijn en gezichtsbepalend leiderschap.
- Levensbeschouwelijke organisaties en de gemeente kunnen in hun eigen verantwoordelijkheid samen optrekken binnen deze maatschappelijke thema's.

Verslag 8

- Respondent meldt dat je al snel verbonden bent aan regels als het gaat om het ondermijnen van de democratische rechtsstaat. Er is weinig handelingsperspectief.
- Grondrechtelijke principes kennen al snel een aantal grijze gebieden en dilemma's die in deze thema's tot uiting komen.
- De focus ligt nog vooral op bepaalde vormen van problematisch gedrag. Hoewel je de focus graag zou willen verleggen, heb je ook te maken met capaciteit.
- Kennis en kunde zou nog verder uitgebreid kunnen worden.
- Het dialoog aangaan is in veel gevallen mogelijk. Als het gaat om Salafistische groeperingen heb je echter te maken met politieke gevoeligheden. Dit wordt veel ook van bovenaf bepaald. Toch zijn dit niet altijd de groepen waar de problemen liggen.
- De link tussen de kennis en de praktijk kan meer worden gelegd.
- De focus op transparantie naar levensbeschouwelijke organisaties mag groter worden. dit is belangrijk voor het vertrouwen.
- Er is behoefte om het dossier helderder te krijgen. Momenteel is het nog niet duidelijk waar we het nu precies over hebben. Hierover moet meer worden gesproken.
- Het uitgangspunt kan zijn de normen en waarden die we hebben en de belangrijkste uitgangspunten die we samen creëren. De focus zou niet moeten liggen op problematisch gedrag maar op sociale cohesie. Dit moet een gedeelde waarde zijn.
- Het perspectief vanuit veiligheid benaderen is misschien niet altijd een goed idee. Het thema heeft veel kapstokken buiten de afdeling. Als het bij veiligheid blijft dan zou je ook meer kunnen focussen op het verenigen van het thema: wanneer wordt het een veiligheidsissue?

Verslag 9

- Er is nog niet helemaal duidelijk hoeveel impact problematisch gedrag in de stad heeft. Vaak gaat het om gedragingen die potentieel gevaarlijk kunnen zijn.
- Er is voor sommige gemeenschappen niet altijd een duidelijk aanspreekpunt wat dialoog moeilijker maakt.
- Binnen de drie-sporenaanpak is spoor 1, dialoog, het belangrijkste. Het contact met elkaar is de basis.
- Het voordeel om het dossier bij de afdeling te houden is omdat er direct contact kan zijn met de burgermeester.
- Het gaat bij problematisch gedrag vaak ook om individuen en niet om organisaties. Een dialoog aangaan met een individu is alleen lastiger te bewerkstelligen.
- Uitgaan van positieve waarden is een goede aanpak maar het werkt in de praktijk niet altijd.
- Wie is verantwoordelijk voor de signalen? Moeten we deze zelf ophalen of moeten we wachten totdat er signalen binnenkomen?

- PG is daarbij zeer divers waardoor concrete stappen binnen beleid lastig te zetten zijn.

10.4 Interviewstukken

Interview guide levensbeschouwelijke organisaties

Momenteel ben ik als onderzoek student bezig met een onderzoek in opdracht van de gemeente den haag. En hierbij kijk ik naar de vraag hoe de gemeente levensbeschouwelijke organisaties mogelijk zou kunnen betrekken in beleid rondom bepaalde thema's die spelen binnen de samenleving zoals sociale cohesie, maatschappelijke spanningen en veiligheid. Ik kijk daarbij bijvoorbeeld naar hoe de gemeente met het beginsel scheiding kerk en staat om kan gaan, maar ik hoop ook de behoeftes en obstakels van zowel de gemeente als levensbeschouwelijke organisaties hierbij in kaart te brengen. En voor dit onderzoek wil ik hier ook graag de visie van levensbeschouwelijke organisaties meenemen, dus vandaar dat ik uw organisatie heb benaderd en ik ben heel blij dat u graag wil meewerken. Dus allereerst hartelijk dank daarvoor.

Alles wat u hier zegt is uiteraard vertrouwelijk en de gesprekken zullen volledig anoniem worden verwerkt. Dan heb ik nog de vraag of ik dit gesprek mogelijk zou mogen opnemen zodat ik mij tijdens het gesprek niet hoeft bezig te houden met het schrijven. Heeft u voordat we beginnen zelf nog vragen?

1. *Introducerende vragen*

- Kunt u wat vertellen over uw organisatie.
- Wat doet de organisatie aan activiteiten?
- Heeft de organisatie contact met andere levensbeschouwelijke organisaties? Hoe ziet dit contact eruit?
- Is er in het verleden een band geweest tussen de levensbeschouwelijke organisatie en de Gemeente Den Haag? Zo ja, hoe?

2. *Visie van de levensbeschouwelijke organisatie op een samenwerking met gemeente Den Haag:*

- Ervaart uw organisatie een behoefte aan contact of samenwerking met de gemeente; waarom?
- Denkt de levensbeschouwelijke organisatie dat er obstakels zijn voor een samenwerking tussen de organisatie en de gemeente? Zo ja, welke; zo nee waarom niet?
- Denkt u dat uw organisatie kan bijdragen aan gemeentelijk beleid, waarom en hoe?
- Wat gaat er volgens u goed en wat kan er beter binnen de samenwerking tussen gemeente en uw organisatie?

3. *Visie van de levensbeschouwelijke organisatie op (de aanpak van) problematisch gedrag :*

- Ervaart u als organisatie moeilijkheden binnen de samenleving? Hoe gaat u hier mee om?
- De gemeente maakt zich zorgen over maatschappelijke spanningen in de samenleving of gedrag dat andermans vrijheden beperkt. Denk bijvoorbeeld aan ramen die zijn ingegooid bij

een religieuze organisatie of demonstraties die worden gehouden. Hoe kijkt u hier tegen aan? Maakt u zich ook zorgen over deze ontwikkelingen?

- Hoe gaat u met deze problematiek om?
- Hoe ziet u de rol van de gemeente in bovenstaande voorbeelden?
- Denkt u dat uw organisatie kan bijdragen aan beleid rondom maatschappelijke spanningen of gedrag dat ongewenst is voor de maatschappij?

4. Afsluitende vragen

- Zijn er nog punten die u zelf nog graag had willen benoemen?

Hartelijk dank voor dit gesprek. Ik denk dat er een aantal hele mooie punten naar voren zijn gekomen die ik goed kan gebruiken binnen dit onderzoek.

Interview guide gemeenten en overheidsorganisaties

Dit interview is onderdeel van het stage onderzoek over de rol van levensbeschouwelijke organisaties

Allereerst hartelijk dank voor je medewerking van mijn onderzoek. Ik zal nog even heel kort vertellen wat ik met de informatie zal gaan doen en een korte introductie van mijzelf. Momenteel loop ik stage voor mijn studie religie en beleid bij het IPPR en daar doe ik onderzoek naar de rol van levensbeschouwelijke organisaties die zij kunnen spelen binnen het beleid rondom problematisch gedrag. En daarvoor probeer ik naast een literatuur studie ook de visie van andere gemeenten en overheidsinstellingen en levensbeschouwelijke organisaties mee te nemen. Dus ik ben benieuwd naar jouw ervaringen en visie op dit thema binnen jouw organisatie.

Het onderzoek zal alleen intern worden gedeeld met de gemeente en met mijn begeleider van de mijn studie. Alles zal worden geanonimiseerd, dus er zal niet meer terug gevonden kunnen worden wie wat van welke organisatie iets heeft gezegd. Ik heb nog de vraag of ik dit gesprek mag opnemen voor analyse. En anders maak ik aantekeningen als je dat liever hebt. Voordat we beginnen, heb je zelf nog vragen?

Openingsvragen

- Kun je mij kort wat over je organisatie vertellen?

Vragen rondom partnerschap met levensbeschouwelijke organisaties

- Denk je dat een bepaalde partnerschap tussen overheid en levensbeschouwelijke organisatie mogelijk is, waarom wel of waarom niet? ; hoe ziet dit partnerschap er voor jou uit?
- Denk je dat er obstakels zijn voor een eventueel partnerschap met levensbeschouwelijke organisaties?
- Op welke thema's zouden levensbeschouwelijke organisaties een mogelijke bijdrage kunnen leveren voor jouw organisatie?
- Heeft jouw organisatie een bepaalde visie of beleid wat betreft contact met levensbeschouwelijke organisaties?

- heb je in je werkzaamheden bij de organisaties een vorm van partnerschap meegemaakt met levensbeschouwelijke organisaties? Hoe ging dit?
- waar heb jij of jouw organisatie behoefte aan als het gaat om een mogelijk partnerschap tussen de organisatie en levensbeschouwelijke organisaties?

Vragen rondom problematisch gedrag

- ben je bekend met het thema problematisch gedrag ? Hoe ziet dit thema er voor jou uit?
- Ondervindt je moeilijkheden wat betreft dit thema binnen je organisatie?
- Hoe pakken jullie problematisch gedrag momenteel aan binnen jullie organisatie?

Vragen rondom levensbeschouwelijke organisaties en het thema PG

- Heb je een bepaald beeld bij levensbeschouwelijke organisaties, zo ja welke?
- Zie je een link tussen levensbeschouwelijke organisaties en de aanpak van problematisch gedrag ?
- Welke rol vervullen levensbeschouwelijke organisaties volgens jou in de samenleving?
- Zouden levensbeschouwelijke organisaties kunnen bijdragen aan beleid rondom PG; waarom wel of niet?
- Hoe zouden levensbeschouwelijke organisaties kunnen bijdragen aan beleid rondom PG?

Afsluitende vragen

- Zijn er andere punten die we nog niet hebben besproken in dit gesprek en die je nog wel graag zou willen benoemen?

Informatiemail

Betreft: verzoek tot gesprek n.a.v. onderzoek

Beste **XXX**

Als stagiair bij de Haagse aanpak polarisatie en radicalisering doe ik momenteel onderzoek naar de rol van levensbeschouwelijke organisaties in de aanpak van problematisch gedrag (PG). In beleid wordt veelal aangenomen dat religieuze organisaties een rol hebben in PG, maar dit is geen vanzelfsprekendheid. Het doel van dit onderzoek is om een beeld te kunnen schetsen van de rol die levensbeschouwelijke organisaties kunnen vervullen binnen het dossier problematisch gedrag. Den Haag wil het onderzoek gebruiken om zorgvuldige stappen te zetten in dit dossier.

In dit onderzoek willen we ook graag het perspectief van andere gemeenten en overheidsinstellingen meenemen. Ingrid van der Heijden heeft aangegeven om jou hiervoor te benaderen. Ik zou daarom graag met je in gesprek willen om het perspectief van jouw gemeente/organisatie mee te nemen.

Ik heb de gesprekken gepland voor de weken 11,12 en 13 (15 maart tot 2 april). Is er een moment in die weken waarop dit je schikt? Het gesprek zal niet meer dan 45 minuten duren.

Ik hoor graag van je,

Met vriendelijke groeten,

Ook namens Ingrid

5.1.2.e

MA stagiair Radboud University.

Beste XX

Als onderzoeker bij de gemeente Den Haag doe ik onderzoek naar de rol die levensbeschouwelijke organisaties binnen gemeentelijk beleid en veiligheidsvraagstukken kunnen- en willen spelen.

Het doel van dit onderzoek is om een beeld te kunnen schetsen van de rol die levensbeschouwelijke organisaties kunnen en willen vervullen op beleidsthema's waar zij mee verbonden kunnen zijn.

Hierbij wil ik ingaan op thema's zoals veiligheid, scheiding kerk en staat, religieuze normen en waarden etc.

In dit onderzoek willen we ook graag het perspectief van levensbeschouwelijke organisaties meenemen binnen dit thema.

Ik benader hierbij verschillende geloofsstromingen in de gemeente. XX vertegenwoordigt hierbij een grote groep en daarom is de stichting een belangrijke partij binnen dit perspectief.

Graag zou ik daarom met een vertegenwoordiger van uw stichting in gesprek willen om de visie van de stichting mee te nemen.

De gesprekken zijn gepland voor de weken 12 en 13 (6 april tot 16 april). Is er een moment in die weken waarop dit schikt?

Het gesprek zal niet meer dan 45 minuten duren en kan fysiek, telefonisch of digitaal plaatsvinden.

Ik hoor graag van u,

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

From: "Burgemeester"
Sent: Thu, 9 5.1.2.e 2021 14:43:15 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: FW: Schema en gespreksnotitie rondetafelgesprek veilige moskeeën op 15 september 2021
Attachments: Schema en gespreksnotities.pdf

Moet deze hele set mee voor burgemeester?

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e / 5.1.2.e

Gemeente Den Haag
Bestuursdienst
Spui 70
2511 BT Den Haag
www.denhaag.nl

Van: Commissie J&V <cie.jv@tweedekamer.nl>
Verzonden: donderdag 9 september 2021 15:38
Onderwerp: Schema en gespreksnotitie rondetafelgesprek veilige moskeeën op 15 september 2021

Geachte genodigden,

Bijgaand ontvangt u het schema en de ingezonden gespreksnotities voor het rondetafelgesprek over veilige moskeeën op donderdag 15 september 2021 van 10.00 tot 13.00 uur.

Ter herinnering: vanwege de (tijdelijke) verhuizing van de Tweede Kamer kunt u zich melden bij de bezoekersingang aan Prinses Irenepad 1.

Mochten er nog vragen zijn, dan verneem ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Griffie commissies Bestuur en Onderwijs
Tweede Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e |
E 5.1.2.e@tweedekamer.nl | I www.tweedekamer.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 14 5.1.2.e 2021 09:51:59 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: Fwd: Herzien schema en gespreksnotities rondetafelgesprek veilige moskeeën op 15 september 2021
Attachments: Schema en gespreksnotities.pdf

Hoi,
Zie onderstaande vraag.
Bgm heeft de betreffende stukken en een annotatie.
Is er nog behoefte aan bijv. A5-en?
'Verhuizing' van deskundige naar de tweede groep
Betekent toch niet dat de bgm meer aan het woord komt? Is een specialistisch onderwerp.
Heb de gevraagde praktische info nog niet gekregen.
Groeten, 5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: Burgemeester <Burgemeester@denhaag.nl>
Verzonden: dinsdag, september 14, 2021 10:38 AM
Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; Jan Sinnige
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: Herzien schema en gespreksnotities rondetafelgesprek veilige moskeeën op 15 september 2021

5.1.2.e en Jan,

Heeft de burgemeester nu een goede voorbereiding voor morgen?

En Jan nog even check jij gaat ook mee toch?
Dan meld ik je aan.

Groet, 5.1.2.e

Van: Commissie J&V <cie.jv@tweedekamer.nl>
Verzonden: dinsdag 14 september 2021 09:52
Onderwerp: Herzien schema en gespreksnotities rondetafelgesprek veilige moskeeën op 15 september 2021

Geachte genodigden,

Bijgaand ontvangt u een herzien schema en een nieuwe bundel van de ingezonden gespreksnotities voor het rondetafelgesprek over veilige moskeeën op donderdag 15 september 2021 van 10.00 tot 13.00 uur.

Ter herinnering: vanwege de (tijdelijke) verhuizing van de Tweede Kamer kunt u zich melden bij de bezoekersingang aan Prinses Irenepad 1.

Mochten er nog vragen zijn, dan verneem ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Griffie commissies Bestuur en Onderwijs
Tweede Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e |

E 5.1.2.e 5.1.2.e@tweedekamer.nl | I www.tweedekamer.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 20 5.1.2.e 2021 07:24:05 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: RE: Staf bgm
Attachments: Getekende uitnodigingsbrief aanvraag Versterkingsgelden 2022 Den Haag.pdf, Informatie Inzet ESS bij versterkingsgelden.pdf, LSE - Factsheet 2022.pdf, SPUK toekenning 2022 - getekend door MinJenV.pdf, Tijdlijn VG 2021 voor Gemeente.pdf, Trainingsaanbod ROR en LSE 2022.pdf

Bijlagen

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: maandag 20 september 2021 08:22
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Re: Staf bgm

Graag. Heb je ook een versie voor 5.1.2.e en 5.1.2.e ?

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: Monday, 5.1.2.e 2021 8:16:39 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: RE: Staf bgm

Yes heb alles op je bureau gelegd; wil je het ook digitaal?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: zondag 19 september 2021 21:35
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Staf bgm

Hoi,
Hebben jullie voor mij de bijlage van de subsidieaanvraag versterkingsgelden? Bvd
Gr. 5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 16950 2500 BZ Den Haag

Gemeente Den Haag
T.a.v. burgemeester Van Zanen
Postbus 12600
2500 DJ Den Haag

**Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en
Veiligheid**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag
www.nctv.nl

Ons kenmerk
3421635

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 8 juli 2021
Onderwerp Aanvraag Versterkingsgelden lokale integrale aanpak van
radicalisering, extremisme en terrorisme in 2022

Bijlagen

1. Ministeriële regeling
2. Aanvraagformulier
3. Flyer aanbod ROR en LSE
4. Factsheet LSE
5. Ondersteuning ESS
6. Tijdlijn proces

Geachte burgemeester Van Zanen,

Uw gemeente ontvangt sinds 2016 Versterkingsgelden ter ondersteuning van de lokale integrale aanpak in uw gemeente of regio. Met deze brief nodig ik u uit om ook voor 2022 opnieuw een aanvraag in te dienen om deze aanpak in het tegengaan van radicalisering en (gewelddadig) extremisme en terrorisme verder vorm te geven en te versterken. Verder licht ik onderstaande nader toe.

1. Het besluit dat de Versterkingsgelden nog één jaar aan de hand van een eenjarige SPUK worden toegekend;
2. De aanvraag van de Versterkingsgelden 2022;
3. De financiële verantwoording van de Versterkingsgelden 2022.

1. Eenjarige SPUK grondslag voor uitkering Versterkingsgelden 2022

De aanvraag voor de Versterkingsgelden voor het jaar 2022 zal wederom op basis van een eenmalige specifieke uitkering (SPUK) plaatsvinden. De voorbereidingen voor een meerjarige regeling worden na het zomerreces voortgezet. Bij de vormgeving van de meerjarige regeling zijn het afgelopen jaar verschillende gemeenten betrokken geweest door deelname aan de Werkgroep Versterkingsgelden. Mocht uw gemeente nog niet aangesloten zijn, dan kan dat alsnog.

2. De aanvraag van de Versterkingsgelden voor 2022

Speerpunten

Net als voorgaande jaren zijn de speerpunten voor de toekenning van de Versterkingsgelden voor 2022 de volgende:

- *Borgen en verduurzamen van de inzet*
De aanvraag bouwt voort op vorige aanvragen en zet in op de verduurzaming van de ingerichte processen en structuren en op het structureel investeren in en borgen van kennis binnen de lokale integrale aanpak.

- *Streven naar een lokale aanpak met regionale dekking voor de gebieden waar de problematiek klein (ad hoc) is*
Gemeenten die verder zijn in de aanpak worden gestimuleerd om omliggende gemeenten daar waar nodig, te ondersteunen. Dit kan bijvoorbeeld door het nog verder professionaliseren/doorontwikkelen van de veiligheidshuizen en het aanvragen van Versterkingsgelden of capaciteit specifiek voor de regionale aanpak.
- *Evalueren van de aanpak en bijbehorende interventies*
Het meest effectief is het inzetten van activiteiten waarvan kan worden aangenomen of vastgesteld dat deze het benodigde effect zullen hebben op een radicaliseringsproces. Om meer zicht te krijgen op de effectiviteit van interventies worden gemeenten gestimuleerd tot het uitvoeren van evaluaties. Evaluaties kunnen een rol spelen bij de opstart van een activiteit (planevaluatie), tijdens de uitvoering ervan (procesevaluatie) en na afronding van de activiteit (effectevaluatie). Bij bedragen hoger dan €100.000 is een externe evaluatie verplicht. Hier kunnen ook gelden voor worden aangevraagd.

Datum
8 juli 2021
Ons kenmerk
3421635

Criteria voor de aanvraag

In de bijlage bij deze brief vindt u een ministeriële regeling¹ met in artikel 3 de verschillende subcategorieën van de aanvraag voorzien van de criteria voor de aanvraag. Een kopie van deze brief en de ministeriële regeling zijn per email aan de hiervoor verantwoordelijke medewerker(s) gestuurd. Het digitale aanvraagformulier is bijgevoegd in deze mail, evenals een flyer met het aanbod van het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) en het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE). Gezamenlijk wordt een breed modulair aanbod van trainingen ter ondersteuning van professionals die te maken hebben met radicalisering en (gewelddadig) extremisme aangeboden.

U kunt Versterkingsgelden aanvragen binnen de volgende categorieën:

- a. De analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar (gewelddadig) extremisme;
- b. De persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;
- c. Het opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke radicalisering;
- d. Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;
- e. Preventie-activiteiten voor radicaliserende personen en de directe omgeving;
- f. Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;
- g. Het evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme.

Daarnaast wil ik graag benadrukken dat het werkmodel 'Veilige re-integratie' is ontwikkeld voor en door de partners in de keten om de integrale persoonsgerichte aanpak rondom radicalisering en extremisme te ondersteunen en systematischer te werken.

¹ Deze wordt binnenkort in de Staatscourant gepubliceerd.

Juist omdat er geen (geheel) gestandaardiseerde aanpak mogelijk is ten aanzien van personen die gevoelig zijn voor extremistisch gedachtengoed, is het van belang om methodisch te werken. Het werkmodel kan toegepast worden op casuïstiek die deel uitmaakt van de integrale persoonsgerichte aanpak radicalisering en extremisme, ook tijdens en na detentie. Dit werkmodel wordt na de zomer beschikbaar gesteld aan de casustafels.

Datum
8 juli 2021
Ons kenmerk
3421635

Voor de volgende trajecten en/of initiatieven hoeft u geen aanvraag middels de Versterkingsgelden te doen en kunt u desgewenst de landelijke faciliteiten rechtstreeks benaderen voor advies of voor inkoop van trajecten:

- Het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE): voor advies of ondersteuning bij casuïstiek waar radicalisering of (gewelddadig) extremisme. Het LSE biedt daarnaast landelijk begeleiding op maat aan personen die geradicaliseerd zijn en/of actief zijn (geweest) bij extremistische netwerken en hun familieleden. Als gemeente kunt u ondersteuning of trajecten direct bij het LSE-aanvragen (zie voor meer informatie bijgevoegde factsheet).
- Platform JEP (Jeugd preventie (gewelddadig) extremisme en polarisatie): voor het aanbod ter ondersteuning van professionals en vrijwilligers die met jeugdigen werken bij vragen rond polarisatie, radicalisering en (gewelddadig) extremisme.
- Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS): biedt praktijkkennis over maatschappelijke spanningen aan gemeenten, eerstelijns professionals en diverse groepen in de samenleving.
- Stichting School en Veiligheid (SSV): specifieke trainingen voor docenten binnen de onderwijsaanpak worden aangeboden door SVV.

Toekenning

Jaarlijks wordt, op basis van de lokale en regionale dreiging versus weerbaarheid, opnieuw een afweging gemaakt in hoeverre middelen aan uw gemeente worden toegekend. Om een goede afweging te kunnen maken vragen wij u om in uw aanvraag rekening te houden met de problematiek/dreiging in de gemeente(n) en zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande structuren. Het is van belang dat u blijft inzetten op het, binnen de lokale structuren, (financieel) borgen van eerder bekostigde activiteiten.

Voor het onderbouwen van uw aanvraag en de analyse van de dreiging en weerbaarheid, kunt u gebruik maken van de waarderingssystematiek of een gesprek met uw lokaal adviseur. De Toolkit Evidence Based Werken² voorziet daarnaast in een quickscan Lokale Preventieve aanpak, een online hulpmiddel waarmee u een snelle eerste check kunt uitvoeren op de sterke en verbeterpunten van de lokale aanpak.

Uw aanvraag wordt beoordeeld in afstemming met het ministerie van SZW. Ik streef ernaar u voor het einde van 2021 het toegekende bedrag voor 2022 mede te delen. De toekenning heeft betrekking op het gehele kalenderjaar 2022.

² <http://www.toolkitevidencebasedwerken.nl/>

3. De financiële verantwoording van de Versterkingsgelden over 2022

De activiteiten die u aanvraagt in het kader van de Versterkingsgelden 2022 dienen voor 31 december 2022 uitgevoerd te zijn. De financiële verantwoording zal voor de toekenning over 2022 lopen via de Single Information, Single Audit (SiSa) methodiek³. Dit is de standaard verantwoordingsmethodiek die wordt gebruikt bij een specifieke uitkering door middel van een formulier. Het doel hiervan is dat er door een gemeente maar eenmalig informatie en een accountantsverklaring hoeft te worden verstrekt over alle specifieke uitkeringen die een gemeente ontvangt. Deze verantwoording vormt een bijlage bij de jaarstukken die een gemeente maakt. Op de website van de Rijksoverheid zijn uitgebreide handleidingen voor het invullen van het formulier.

Datum
8 juli 2021
Ons kenmerk
3421635

Naast een financiële verantwoording zal er mogelijk ook dit jaar weer worden gekeken naar de effectiviteit van de inzet van de Versterkingsgelden. Over de effectevaluatie van 2022 wordt u later geïnformeerd. In de bijlage vindt u meer informatie over deelname aan de effectevaluatie over 2020 en 2021.

Om de Versterkingsgelden voor 2022 nog in 2021 te kunnen toekennen is het noodzakelijk dat u uw aanvraag uiterlijk 1 oktober 2021 heeft ingediend door een e-mail, inclusief uw aanvraag, te sturen aan het Subsidieportaal, met adres:

5.1.2.e [redacted]@minjenv.nl.

Tot slot benadruk ik nog graag de mogelijkheid voor u om in gesprek te gaan over uw aanvraag met uw lokaal adviseur van de NCTV of met een adviseur van het ESS (zie de bijlage ondersteuning ESS voor de mogelijkheden die vanuit ESS worden aangeboden). Voor overige vragen kunt u contact opnemen met het team Versterkingsgelden via 5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl. Rest mij u veel succes toe te wensen met uw aanvraag.

Hoogachtend,
De minister van Justitie en Veiligheid,
Namens deze,

5.1.2.e [redacted]

W. Vink
Directeur Contraterrorisme

³ [Single information, Single audit \(SiSa\) | Financiën gemeenten en provincies | Rijksoverheid.nl](#)

Aanbod 2022 ROR & LSE

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering
& Landelijk Steunpunt Extremisme

Vergroot jouw impact

Inhoud

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering	2
Trainingsaanbod 2022	4
A. <i>Radicalisering en extremisme, basistraining</i>	4
B. <i>Islamistisch extremisme, verdiepingstraining</i>	5
C. <i>Islamistisch extremisme, extra verdiepingstraining</i>	5
D. <i>Rechts-, links- en milieu-extremisme, verdiepingstraining</i>	6
E. <i>Rechts-, links- en milieu-extremisme, extra verdiepingstraining</i>	6
F. <i>Interculturele professionaliteit, verdiepingstraining</i>	7
G. <i>Interculturele professionaliteit, extra verdiepingstraining</i>	7
G.a. <i>Intercultural Readiness Check incl. persoonlijk feedbackgesprek</i>	8
I. <i>Radicalisering voor zorg-, jeugd- en –welzijnsprofessionals, verdiepingstraining</i>	9
J. <i>Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals, extra verdiepingstraining</i>	9
L. <i>Masterclass voor regiebehandelaren in de GGZ</i>	11
M. <i>Socratische gespreksvoering</i>	11
N. <i>Omgaan met extreme idealen (OMEI)</i>	12
O. <i>DialogueTrainer</i>	12
P. <i>Radicalisering voor Aandachtsfunctionarissen (AFR)</i>	13
Q. <i>Evidence Based Werken (EBW)</i>	14
R. <i>Mentoren training vrijwilligers (One-on-One)</i>	14
R.a. <i>Intervisie voor mentoren</i>	14

S. <i>Deskundigheidbevordering voor professionals in de lokale aanpak; kennis, intervisie en netwerken</i>	15
Specialistisch trainingsaanbod Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE)	16
T. <i>Trends uit extremisme vanuit de praktijk</i>	17
U. <i>De realiteit van islamisme en salafisme</i>	17
V. <i>Begeleide casusbespreking</i>	18
W. <i>Intervisie</i>	18

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering

Het ROR traint professionals werkzaam bij de (semi-)overheid in preventie en aanpak van radicalisering en extremisme. Door professionals te voorzien van actuele kennis en kunde over radicalisering en extremisme, dragen we bij aan een veilige samenleving.

Het aanbod bestaat uit leeractiviteiten die zijn onderverdeeld in basis- en verdiepingsmodules op thema en/of doelgroep en overig aanbod. De modules zijn naar behoefte samen te stellen, waardoor men kan kiezen voor één dag training tot een volledig samengestelde leerlijn. Bovendien is er voor iedere deelnemer aanbod dat past bij het kennisniveau en de ervaring van de professional.

Onze trainingen bieden een ruime variatie van interactieve oefeningen (met casuïstiek), groepsuitwisseling en filmmateriaal. Uiteraard wordt ook de theorie besproken en gekoppeld aan herkenbare situaties uit de praktijk.

Heb je vragen of behoefte aan advies, wij zitten klaar om je te woord te staan.

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering
T 088 07 27060
www.tegengaanradicalisering.nl
E ror@minjus.dji.nl

Praktische informatie

Groepsgrootte

Voor de trainingen geldt een minimale groepsgrootte van 8 deelnemers en maximaal 12 deelnemers. Bij onlinetrainingen geldt een minimum van 6 deelnemers en maximaal 10 deelnemers. Uitzondering hierbij is de bijeenkomst 'deskundigheidsbevordering voor professionals', hierbij is het aantal deelnemers in overleg te bepalen.

Basiskennis, verdieping en verbreding

De basistraining is geschikt voor professionals die nog niet bekend zijn met het thema radicalisering en extremisme. In deze training doe je kennis op en verkrijg je inzichten in mogelijke beweegredenen, motivaties en achtergronden voor radicalisering.

Daaropvolgend bieden wij professionals, die regelmatig te maken hebben met het thema radicalisering en extremisme diverse verdiepingstrainingen aan. De verdiepingstraining borduurt voort op de eerder gelegde basis, waarbij er per thema en/of doelgroep meer diepgang en verbreding wordt aangebracht. Op enkele thema's bieden wij de mogelijkheid om voor een extra verdiepingstraining (een tweede dag) te kiezen voor meer verbreding en meer interventie-methodieken.

Online, offline en blended trainingen

Online trainen is niet meer weg te denken. De één is groot fan waar de ander de voorkeur geeft aan klassikaal trainingen op locatie. Vanaf 2022 kan het allemaal, de klant kiest voor trainingen online of op locatie. Daarnaast bieden wij enkele trainingen blended aan, waarbij een combinatie is gemaakt van klassikaal en online-onderdelen.

Beroepsregistratiepunten

Een deel van onze trainingen zijn geaccrediteerd door SKJ en het Maatschappelijk registerplein. Het ROR streeft ernaar in 2022 alle trainingen geaccrediteerd te hebben bij beide registers. Voor informatie omtrent de toekenning van [beroepsregistratiepunten](#) zie onze website.

Online leerportaal Sophie

Het ROR maakt gebruik van een online leerportaal [Sophie](#). Professionals vinden hier ons aanbod, een eigen ontwikkel portfolio en bij inschrijving ook het lesmateriaal. Tevens kunnen zij in het portaal een eigen interesselijst creëren. Bij online trainingen benaderen deelnemers ook het online klaslokaal in de BigBlueButton (BBB).

CurriculumCommissie ROR (CCR)

De CCR waaraan o.a. wetenschappers, beleidsmaker en praktijk professionals deelnemen, toetsen het lesmateriaal op inhoud en kwaliteit. Zij adviseren op inhoud en nieuwe trends. Met onze ketenpartners zorgen we er samen voor dat de inhoud van de trainingen aansluit op de praktijk.

Trainingsaanbod 2022

A. Radicalisering en extremisme, basistraining

"Herken het verhaal erachter"

Training: Radicalisering en extremisme basistraining

Code: RORPrioB

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Preventieve interventie voordat radicalisering plaatsvindt is nodig, maar hoe grijp je in? In deze basistraining maak je kennis met de fenomenen radicalisering en extremisme en krijg je inzicht in mogelijke omstandigheden en voorwaarden die bijdragen aan het proces van radicalisering richting (gewelddadig) extremisme. Je leert radicalisering te (h)erkennen en adequaat te reageren binnen je eigen werkveld.

Na deze training:

- Is jouw kennis over radicalisering en extremisme vergroot.
- Ken je het verschil tussen activisme, extremisme en terrorisme.
- Weet je welke elementen een rol spelen bij mogelijke radicalisering en kun je signalen (h)erkennen.
- Ben je je bewust van referentiekaders en etnocentrisme en de mogelijke invloed hiervan op professioneel handelen.
- Ben je je bewust van een beroepshouding en mogelijke dilemma's tussen persoonlijke waarden en professionele normen.

Tip: Sta na deze training ook eens stil bij jouw affiniteit met het onderwerp en gerelateerde thema's.

NB: Professionals die al eerder hebben deelgenomen aan een training van het ROR, kunnen direct deelnemen aan de verdiepingstraining(en).

Wijs professionals ook op onze leerchunks. Middels aantrekkelijke, korte informatiefilmpjes maak je kennis met verschillende begrippen, mogelijke motieven voor radicalisering en wat jij kunt doen! De leerchunks zijn op onze [website](#) te bekijken.

B. Islamistisch extremisme, verdiepingstraining

"Herken het verschil tussen islam als religie en het salafi-jihadisme als politieke ideologie"

Training: Islamistisch extremisme, verdiepingstraining

Code: RORPrioVa

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Als eerstelijnsprofessional heb je een belangrijke rol in het signaleren en voorkomen van islamitische radicalisering en extremisme. Kennis hiervan helpt je om meer inzicht te krijgen, maar ook effectief en zelfverzekerd te handelen. Naast de theorie en uitleg over de verschillen tussen de begrippen biedt de training inzicht in de situatie in Nederland.

Na deze training:

- Begrijp je het onderscheid tussen de hoofdstroom binnen de islam en de (gewelddadig) extremistische uitwassen
- Heb je inzicht in maatschappelijke voedingsbodems, motivaties en beweegredenen die van invloed kunnen zijn op radicalisering naar islamistisch extremisme
- Heb je inzicht in de huidige situatie en het dreigingsbeeld in Nederland
- Kan je effectief en adequaat handelen in het contact met sympathisanten van het jihadistisch-salafisme
- Ken je de narratieven en frames die gebruikt worden in de propaganda en ronseltechnieken van terroristische organisaties als Islamitische Staat (IS) en al-Qaeda (AQ)

NB: Heb je de verdiepingstraining islamistisch extremisme (dag 1) gevolgd en ben je op zoek naar meer verdieping en verbreding volg dan ook de extra verdiepingstraining Islamistisch extremisme (dag 2).

"De training heeft een hoop nieuwe inzichten gegeven waaronder de bevestiging dat kennis heel belangrijk is om signalen te herkennen. Kortom; kennis blijven uitbreiden en bij ingewikkelde en/of politiek gevoelige casussen experts erbij betrekken."
Reactie deelnemer anoniem d.d.
15-12-'20

C. Islamistisch extremisme, extra verdiepingstraining

"Leer de nuance aan te brengen in de polariserende 'wij-zij' retoriek"

Training: Islamistische extremisme, extra verdiepingstraining

Code: RORPrioVEa

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Deze training is een vervolg op de verdiepingstraining islamistisch extremisme (dag 1). Gedurende deze extra dag sta je uitgebreid stil bij de thema's, verhalen en tactieken die door terroristische organisaties, zoals Al-Qaeda (AQ) en Islamitische Staat (IS) worden gebruikt. Ook krijg je inzicht in recente trends en ontwikkelingen op het wereldtoneel. Zo leer je bijvoorbeeld hoe de ideologische overtuiging van terroristische organisaties als al-Qaeda, Islamitische Staat, Boko Haram en al-Shabaab wordt uitgedragen.

Na deze training:

- Heb je kennis van de opkomst van de wereldwijde jihadistische beweging en inzicht in recente trends en ontwikkelingen in binnen- en buitenland
- Heb je kennis van de rol van vrouwen binnen de salafi-jihadi context
- Weet je nuance aan te brengen in de polariserende 'wij-zij'-retoriek die salafi-jihadistische organisaties gebruiken en propageren
- Heb je handvatten om in contact te blijven met individuen die sympathie hebben of mogelijk ontwikkelen voor het extreme jihadistische gedachtegoed
- Kan je effectief en adequaat handelen in het contact met sympathisanten van het extreme salafi-jihadi gedachtegoed

NB: Deze tweede verdiepende dag is ontwikkeld voor- en gericht op professionals die al kennis en ervaring hebben op het gebied van islamistisch extremisme en jihadistisch terrorisme.

D. Rechts-, links- en milieu-extremisme, verdiepingstraining

"Wees op de hoogte van actualiteiten en plaats dit in je eigen professionele context"

Training: Rechts-, links- en milieu-extremisme, verdiepingstraining

Code: RORPrioVb

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Als professional kun je te maken krijgen met verschillende uitingvormen vanuit ideologieën en stromingen binnen het rechts-, links- en milieu-extremisme en maatschappelijk ongenoegen. We gaan in op de huidige ontwikkelingen en trends. Demonstraties van extreem rechts bij moskeeën, wegblokkades door klimaatactivisten, gewelddadige confrontaties tussen voor- en tegenstanders van zwarte Piet, vandalisme bij GGD-test- & vaccinatiestraten en extremistische terreuraanslagen zijn voorbeelden van situaties die een mogelijke dreiging met zich meebrengen. We gaan dieper in op waar het probleem en de mogelijke dreiging precies zitten en hoe je daar als professional mee omgaat.

Na deze training:

- ken je het model radicaliseren en deradicaliseren en begrijp je hoe verschillende factoren van invloed kunnen zijn op een radicaliseringsproces
- ken je de verschillende stromingen van rechts-, links-, en milieu-extremisme en ken je de narratieven en uitingvormen ervan
- begrijp je dat er verschillende terreinen zijn waarop radicalisering een bedreiging kan vormen, namelijk openbare orde, sociale stabiliteit en veiligheid en de samenhang hiervan
- begrijp je dat je je eigen persoonlijke houding goed moet kennen om bij een casus professioneel te kunnen handelen

NB: Heb je de verdiepingstraining rechts, links en milieu-extremisme (dag 1) al gevolgd en ben je op zoek naar meer verdieping en verbreding, volg dan ook extra verdiepingstraining Rechts-, links en milieu-extremisme (dag 2).

E. Rechts-, links- en milieu-extremisme, extra verdiepingstraining

"Verdiep je kennis van de historische en wereldwijde context van deze thema's"

Training: Rechts-, links- en milieu-extremisme, extra verdiepingstraining

Code: RORPrioVEb

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Deze tweede verdiepingsdag gaat verder waar dag 1 ophoudt. We gaan in op de historische en politieke context van dit soort stromingen en wat we daarvan kunnen leren voor het hier en nu. Daarnaast nemen we de propaganda-strategieën van deze extremistische groeperingen onder de loep. We laten zien wat jij als professional kunt ondernemen, zoals ketensamenwerking, interventies en gespreksvoering.

Na deze training:

- heb je meer achtergrondkennis over hoe de verschillende stromingen zich de laatste decennia en laatste jaren binnen Europa, binnen Nederland en wereldwijd ontwikkelen
- kun je je lokale situatie interpreteren tegen de achtergrond van een breder perspectief
- heb je handvatten om planmatig te komen tot het inzetten van passende interventies

NB: Deze tweede verdiepingsdag is ontwikkeld voor- en gericht op professionals die al kennis en ervaring hebben op het gebied van rechts, links en milieu-extremisme en maatschappelijk ongenoegen

F. Interculturele professionaliteit, verdiepingstraining

"Vergroot jouw effectiviteit bij het werken in een super diverse samenleving"

Training: Interculturele professionaliteit verdiepingstraining

Code: RORPrioVc

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: In je dagelijkse leven, maar zeker ook als professional heb je veel te maken met mensen met een andere culturele vorming dan jij. In deze training leer je de basis van interculturele professionaliteit, zodat je handvatten hebt om beter aan te sluiten bij iemand met een andere cultuur, en efficiënter wordt in je handelen.

Na deze training:

- is je cultureel bewustzijn groter
- heb je zicht op je eigen culturele vorming en de invloed daarvan op jouw gedrag in relatie tot de ander
- kan je vanuit meerdere perspectieven naar een probleem kijken
- heb je handvatten om effectiever te handelen in interculturele situaties

NB: Deze training is uit te breiden met een Intercultural Readiness Check (IRC) inclusief een persoonlijk feedbackgesprek en een tweede dag training.

"De training heeft mij een nieuwe bewustwording van kijken gegeven. Even rust nemen om stil te staan bij wat je leest en hoort om zo de reactie beter aan te kunnen laten sluiten op de situatie." Reactie deelnemer anoniem d.d. 25-05- '20

G. Interculturele professionaliteit, extra verdiepingstraining

"Versterk jouw interculturele competenties en daarmee jouw impact"

Training: Interculturele professionaliteit, extra verdiepingstraining

Code: RORPrioVc

Duur: 1 dag

Prijs: € 2860,-

Inhoudelijk: Tijdens de verdiepingstraining Interculturele professionaliteit (dag 1) heb je handvatten gekregen om effectief te handelen. Tijdens deze tweede dag ga je deze toepassen door veel te oefenen met (eigen) casuïstiek, in kleine groepjes en met een acteur.

Interculturele professionaliteit vergt continu onderhoud. Doel van de training is dus niet dat je na afloop 'het trucje beheerst', maar dat je handvatten hebt waarmee je je eigen interculturele competenties kan blijven ontwikkelen.

Na deze training:

- kun je effectiever handelen in interculturele situaties
- begrijp je hoe verschillende interculturele competenties je gaan helpen effectief professioneel te kunnen handelen in intercultureel contact
- heb je met interculturele competenties geoefend en de competenties versterkt
- en, hier steken wij echt op in; heb je zin om er mee te gaan oefenen

NB: Wij adviseren professionals die kiezen voor de extra verdiepingstraining, hieraan vooraf ook het IRC-assessment inclusief persoonlijk feedbackgesprek te doen. Hiermee vergroot je de leeropbrengst van dag 2.

G.a. Intercultural Readiness Check incl. persoonlijk feedbackgesprek

"Ontdek jouw kracht en bepaal de volgende stap voor het vergroten van jouw interculturele professionaliteit"

Training: Intercultural Readiness Check (IRC) incl. persoonlijk feedbackgesprek

Code: RORPrioIRC

Duur: 30 minuten invullen assessment (online) 1 uur feedbackgesprek

Prijs: € 247,60 per persoon

Inhoudelijk:

Iedereen heeft de vier interculturele competenties in meer of mindere mate:

- interculturele sensitiviteit
- interculturele communicatie
- omgaan met onzekerheid
- bevorderen van betrokkenheid

Op basis van wetenschappelijk onderzoek, zijn deze competenties essentieel te noemen voor de effectiviteit van jouw werk in interculturele context.

IRC is een wetenschappelijk onderbouwd assessment. Het is een vragenlijst die je in ongeveer 30 minuten online invult. IRC geeft voor de vier interculturele competenties aan hoe jij scoort op een schaal van 1 tot en met 9. De scores worden uitgebreid toegelicht in een rapport.

In het feedbackgesprek bespreek je met een IRC-coach jouw competenties aan de hand van praktijkvoorbeelden uit je eigen (werkende)leven. Hiermee krijg je meer inzicht in jouw kwaliteiten en bespreek je de volgende stap voor het vergroten van jouw interculturele professionaliteit. Na het gesprek heb je een persoonlijk plan, aangepast op jouw situatie, voor het versterken van één of twee van de interculturele competenties.

NB: De IRC inclusief een persoonlijk feedbackgesprek kan ook na de extra verdiepingstraining Interculturele professionaliteit worden afgenomen.

H. Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE), verdiepingstraining

"Voorkom leed en weet zorg te organiseren"

Training: Potentieel gewelddadige eenlingen verdiepingstraining

Code: RORPrioVd

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: In je werk kun je te maken krijgen met Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE). Dit zijn personen die zonder medewerking van anderen en vanuit een persoonlijke krenking of grief een dreiging vormen richting de maatschappij. Het is van belang dat je signalen die wijzen op mogelijke gewelddadigheid herkent om ze vervolgens te melden in de lijn.

Na deze training:

- weet je wat onder PGE wordt verstaan en heb je inzicht in signalen die op potentiële gewelddadigheid wijzen
- weet je hoe extremisme en verwardheid samen kunnen gaan en welke tekenen hierop kunnen wijzen
- weet je waar je je zorgen neer kunt leggen
- begrijp je het belang van afstemming met de mensen die om de PGE heen staan om het pad van grief naar daad te onderbreken

I. Radicalisering voor zorg-, jeugd- en – welzijnsprofessionals, verdiepingstraining

"Zet je huidige kennis en kunde effectief in"

Training: Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals
Verdiepingstraining

Code: RORPrioVe

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Het proces van radicalisering is niet essentieel anders dan een gewoon ontwikkelingspad. Adolescenten behoren tot een groep die in een ontwikkelingsfase zit en extra vatbaar is voor de aantrekkingskracht van radicale groepen en denkbeelden. Denk aan de zoektocht naar identiteit, zingeving, de rol van peers en vatbaarheid voor zwart-witdenken. Je beschikt over vaardigheden die je nodig hebt om er effectief mee om te gaan als je signalen van radicalisering tegenkomt. Toch kan het spannend voelen om te beoordelen waar iemand zit in het proces van radicaliseren en voelt niet elke professional zich al zelfverzekerd genoeg om dan te handelen. Na deze verdiepingstraining kan je jouw kennis makkelijker relateren aan radicalisering en heb je handelingsperspectief voor als je hiermee te maken krijgt.

Na deze training:

- weet je meer over het proces van radicalisering en over risicofactoren en beschermende factoren
- heb je handvatten om adequaat preventief te handelen wanneer je met radicaliserende cliënten in aanraking komt
- weet je hoe je jouw kennis en de jou bekende methodieken kunt toepassen als je te maken hebt met radicalisering

"Signalen van jongeren die mogelijk stappen zetten richting radicalisering/ extremisme kunnen herkennen."

NB: Heb je de verdiepingstraining radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals (dag 1) al gevolgd en ben je op zoek naar meer verdieping en verbreding, volg dan ook de extra verdiepingstraining radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals (dag 2).

J. Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals, extra verdiepingstraining

"Handel effectief en vol vertrouwen bij (vermoedens van) radicalisering"

Training: Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals, extra verdiepingstraining

Code: RORPrioVEe

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Deze training draait om het versterken van handelingsperspectief. Je gaat dieper in op psychopathologie in relatie tot radicalisering en ook duik je in de wetenschap van 'reradicalisering'. Je maakt een plan voor het inzetten van bekende methodieken bij radicalisering. Je oefent met de uitdagingen en dilemma's rondom informatie delen en krijgt handvatten om je aan beroepsgeheim te houden en tegelijk informatie te kunnen delen wanneer de veiligheid in het geding is.

Na deze training:

- heb je meer zicht op de samenhang van psychopathologie en radicalisering
- ken je de plek van jouw organisatie in keten van organisaties die zich inzetten voor het tegengaan van radicalisering
- heb je handvatten voor het tegengaan van radicalisering vanuit pedagogisch perspectief
- kun je bekende methodieken planmatig inzetten bij radicalisering
- heb je handvatten om zonder je beroepsgeheim te schenden informatie te delen wanneer de veiligheid in het geding is

NB: Deze tweede verdiepingsdag is ontwikkeld voor- en gericht op professionals die al kennis en ervaring hebben op het gebied van radicalisering vanuit het werkveld van zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals.

K. Radicalisering voor GGZ professionals, verdiepingstraining

"De leefwereld van de geradicaliseerde cliënt: ontdek jouw cirkel van impact"

Training: Radicalisering voor GGZ professionals, verdiepingstraining

Code: RORPrioVf

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Als GGZ-professional heb je een belangrijke rol in het signaleren en preventief handelen wanneer het kan gaan om radicalisering richting (gewelddadig) extremisme. Kennis hiervan helpt je om meer inzicht te krijgen en effectief en zelfverzekerd te handelen. In deze verdiepingstraining besteden we aandacht aan de meest recente wetenschappelijke inzichten op het gebied van geestelijke gezondheidszorg en radicalisering richting het gewelddadig extremisme.

Na deze training:

- heb je kennis van het speelveld (disciplines) die betrokken zijn wanneer het gaat om radicalisering, extremisme en de geestelijke gezondheidszorg
- heb je inzicht in de rol en invloed van referentiekaders en selectieve perceptie vanuit verschillende disciplines betrokken wanneer het gaat over geestelijke gezondheid en extremisme
- heb je inzicht in (de) knelpunten wanneer het gaat om radicaal gedrag in de zorg en is het fenomeen verward gedrag ontrafeld
- ken je het belang van samenwerking tussen het zorgdomein en het veiligheidsdomein en de verschillende disciplines daarbinnen
- heb je meer inzicht in de complexiteit van radicaliseringsprocessen in relatie tot GGZ-historie en begrijp je waar de discrepantie tussen wetenschap en ervaringen uit de praktijk vandaan komt
- heb je kennis van psychopathologie bij groepsterroristen vs. lone actors,
- heb je kennisgemaakt met fenomenen complottheorieën en de online incel-beweging

- heb je kennisgemaakt met het RAN-handboek en ben je zelf op onderzoek gegaan naar mogelijke co-relaties tussen een aantal stoornissen en/of geestesziektes en de vatbaarheid voor radicalisering richting gewelddadig extremisme
- heb je handvatten/handreikingen om in jouw eigen werkpraktijk individuele motivaties en drijfveren voor gewelddadig extremisme te onderzoeken in de relatie tot de psychische stoornis en/of geestesziektes
- heb je handelingsperspectief om binnen een GGZ-context risico's in te schatten en te screenen op gevoeligheid voor radicalisering en toekomstig gewelddadig gedrag

NB: deze verdiepingstraining is ontwikkeld voor een brede groep professionals binnen de GGZ: psychiater, psycholoog, psychotherapeut; alternatieve behandelaars; sociaalpsychiatrisch verpleegkundige; GGZ verpleegkundig specialist; maatschappelijk werker; vaktherapeut; systeem therapeut; psychiatrisch verpleegkundige.

Tijdens de training wordt gebruik gemaakt van een Engelstalig document.

L. Masterclass voor regiebehandelaren in de GGZ

Training: Masterclass voor regiebehandelaren in de GGZ

Code: RORPRIOVEF

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk:

Tijdens deze masterclass wordt de relatie tussen psychiatrie en radicalisering verdiept. Het doel is om regiebehandelaren een overzicht te geven van de verschillende vormen van radicalisering en in staat te stellen de juiste afweging te maken. De masterclass behandelt op een interactieve manier casuïstiek waarbij verschillende thema's worden toegelicht:

- Rechts extremisme
- Jihadistisch-salafistisch extremisme
- Complot denken
- Incel problematiek

Voor verschillende casussen wordt uit open bronnen het psychiatrische element besproken.

Aan de hand van de casuïstiek zullen de moderators samen met de deelnemers verkennen waar de rol van de GGZ op dit thema begint en ophoudt, wat de wettelijke kaders zijn en hoe ondersteuning kan worden gevraagd bij het duiden van mogelijke signalen van radicalisering.

Na de Masterclass:

- ben je slagvaardiger in het beoordelen van signalen waarbij er sprake is van een veiligheidsrisico
- ben je je bewust van het belang samen te werken met het veiligheidsdomein
- ben je je bewust van veel voorkomende risico's en struikelblokken op dit punt
- weet je waar je terecht kunt voor advies buiten de eigen organisatie

M. Socratische gespreksvoering

"Stel vragen die ertoe doen"

Training: Socratische gespreksvoering

Code: RORPrioVja

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: De filosoof Socrates wordt ook wel de vroedvrouw van de waarheid genoemd, omdat hij zijn gesprekspartners dusdanige vragen stelde dat ze zelf tot inzichten kwamen. Socratische gespreksvoering is geschikt voor de zogenaamde langzame vragen. Het gaat daarbij om levensvragen die tijd kosten om over van gedachten te wisselen. Denk aan vragen als:

- Welke keuze maak je zelf en welke worden voor je gemaakt?
- Wat is mijn rol in de maatschappij?

Deze vorm van gespreksvoering is minder geschikt voor contacten die eenmalig zijn. In de training Socratische gespreksvoering leer je de kunst van het vragen stellen en luisteren.

Na de training:

- weet je hoe je met behulp van een vraag een gesprek kan sturen in de gewenste richting
- kun je letterlijk weergeven wat de ander zegt
- kun je de gesprekspartner aanmoedigen en versterken in het reflecteren op eigen opvattingen en argumenten
- kun je gevoelige onderwerpen op een gepaste manier aankaarten
- herken en begrijp je de mechanismen van invloed die gesprekspartners gebruiken

NB: Deze training is ontwikkeld door Kristof van Rossem, Master in de Religiewetenschappen en in de Filosofie. Hij is gespecialiseerd in de kunst van het vragen stellen en in varianten van de socratische gespreksvoering en heeft een uitgebreid portfolio. In de zomer 2020 verscheen zijn boek 'Het Filosofisch Gesprek'. www.hetfilosofischgesprek.be

N. Omgaan met extreme idealen (OMEI)

"Kom en blijf in contact met jongeren die extreme uitlatingen doen"

Training: Omgaan met extreme idealen (OMEI)

Code: RORPrioVjb

Duur: 1 dag

Prijs: € 3.297,-

Inhoudelijk: Jongeren die extreme opvattingen uiten, zich negatief uitlaten over groepen in de samenleving of instituties, of sympathie hebben voor een beweging of ideologie waar jij onderbuikgevoelens van krijgt. Hoe moet je dat interpreteren? Gaat het om experimenteel gedrag of is er meer aan de hand? Hoe voer je hierover met hen het gesprek? Hoe maak en hoe houd je contact met deze jongeren? En hoe ga je daarbij om met de weerstand die je voelt tegen hun uitspraken? Door een combinatie van uitproberen, demonstraties, analyseren en oefenen krijg je antwoord op deze en andere vragen.

De training 'Omgaan met extreme idealen' (OMEI) draagt vanuit een pedagogisch perspectief bij aan een beter begrip van radicaliseringprocessen bij jongeren. Tijdens de training is er veel ruimte voor uitproberen en oefenen. Ook krijg je handvatten voor het inschatten wat er bij deze jongere speelt en nodig is

Na de training:

- Begrijp je hoe de ontwikkeling van extreme idealen (politiek/religieus) zich verhoudt tot de identiteitsontwikkeling van jongeren
- Kun je een open en constructief gesprek voeren
- Weet je hoe je contact maakt en houdt
- Kun je alternatieven bieden als het uit de hand dreigt te lopen
- Weet je wat binnen jouw bereik ligt en wanneer je andere hulpbronnen moet inschakelen
- Is je vertrouwen in je eigen handelen vergroot, voor wanneer je in contact komt met jongeren die extreme uitlatingen doen

O. DialogueTrainer

"Oefen je gespreksvaardigheden naar hartenlust in een digitale omgeving"

Training: DialogueTrainer

Code: RORPrioVjc

Duur: 1 dag

Prijs: € 1572,-

Inhoudelijk: De DialogueTrainer is een virtuele ruimte waarin je in gesprek met een virtuele 'avatar', waarbij vermoedens zijn van radicalisering je gespreksvaardigheden oefent. Direct zie je wat jouw vragen en opmerkingen doet met jouw virtuele gesprekspartner. Dit zie je zowel in taal (verbaal), als in lichaamshouding (non-verbaal). Na het voltooien van een gesprek, krijg je gerichte feedback. Je leest terug welke uitspraken van jou handig of onhandig waren en waarom. Zo leer je hoe je zo effectief mogelijk kunt zijn in zo'n lastig gesprek. Fouten maken levert hierbij veel leerwinst op, want de computer is geduldig en je kunt het altijd nog een keer proberen, mét de feedback.

Na deze training:

- ben je je bewust van welke typen vragen en/of reacties in specifieke situaties constructief zijn
- ben je je bewust van je eigen houding en effect hiervan op een gesprek
- heb je geoefend met het reflecteren op je eigen rol en invloed tijdens een gesprek
- weet je welke houding nodig is om een constructief gesprek te voeren

NB: De interactieve online training bevat naast filmpjes ook quizzen en vragen ten behoeve van (zelf)reflectie op wat is geleerd. Daarnaast is er ruimte voor interactie met zowel andere deelnemers als een deskundige trainer tijdens blok 4 in een online leslokaal.

P. Radicalisering voor Aandachtsfunctionarissen (AFR)

Training: Aandachtsfunctionarissen tegengaan Radicalisering (AFR)

Code: RORPrioAFR

Duur: 3 dagen

Prijs: € 7.930,-

Inhoudelijk: Als aandachtsfunctionaris heb je een belangrijke rol in de preventieve aanpak van radicalisering en extremisme. Jij kan ervoor zorgen dat het thema in jouw organisatie onder de aandacht blijft en daarbij je collega's ondersteunen. Ook in de samenwerking met ketenpartners binnen de lokale aanpak ben je belangrijk als verbinder.

Hoe kan je zo effectief mogelijk invulling geven aan jouw rol van aandachtsfunctionaris? Dit is de hoofdvraag die we in drie dagen gaan verkennen en uitwerken aan de hand van alles wat we weten over radicalisering, extremisme en de lokale aanpak in Nederland. We hebben aandacht voor kennis en inhoud die jezelf nodig hebt, maar ook voor kennisoverdracht binnen het lokale netwerk. Samenwerking met ketenpartners en borging in de eigen organisatie.

Omdat je de training volgt met een groep andere (toekomstige) aandachtsfunctionarissen binnen dezelfde regio, biedt de training een goede plek voor netwerkvorming.

Na deze training:

- Heb je inzicht in wat er van jou gevraagd wordt in de rol van aandachtsfunctionaris
- Heb je inzicht in de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van de lokale aanpak van radicalisering (SWOT)
- Kan je jezelf op een goede manier profileren in de rol van aandachtsfunctionaris binnen jouw organisatie/regio
- Heb je een plan voor hoe je jouw rol als aandachtsfunctionaris invulling wilt geven.
- Heb je andere aandachtsfunctionarissen leren kennen.
- Heb je kennis en handvatten die nodig zijn voor het interpreteren van signalen die mogelijk bij jou als aandachtsfunctionaris terecht komen.
- Heb je relevante kennis over het spanningsveld tussen geheimhouding/ AVG en informatiedelen bij (vermoedens van) een veiligheidsdreiging

Naast de 3-daagse training biedt het ROR jaarlijks evenementen voor aandachtsfunctionarissen, waarbij je je kennis kan uitbreiden en je netwerk kan versterken.

NB: We raden je als (toekomstig) aandachtsfunctionaris aan de basistraining en meerdere verdiepingstrainingen te volgen, voorafgaand aan deze training. De kennis die je daarin opdoet kan je helpen om aan je rol betere invulling te kunnen geven. Kies zelf welke verdiepende training(en) voor jouw werkveld relevant zijn.

Q. Evidence Based Werken (EBW)

"Draag bij aan bewezen effectief preventiebeleid op het gebied van radicalisering en maak gebruik van good practices"

Training: Evidence Based Werken

Code: RORPrioEBW

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk: Zijn we op de juiste weg of moeten we bijsturen? Deze vragen stellen we ons nog te weinig aangaande interventies ter preventie van radicalisering. Plan-, proces- en effectevaluaties helpen ons om een gefundeerd preventieprogramma op te stellen en uit te voeren. Evidence Based Werken (EBW) is hierin van cruciaal belang.

Na deze training:

- ben je je bewust van nut en noodzaak van EBW
- ben je op de hoogte van de huidige stand van zaken aangaande EBW ten aanzien van de preventie van radicalisering
- ken je de toolkit voor de evaluatie van interventies voor het voorkomen en tegengaan van radicalisering
- weet je wat er nodig is voor een integraal preventieprogramma
- heb je geoefend met evalueren
- ben je binnen je eigen organisatie ambassadeur voor EBW

R. Mentoren training vrijwilligers (One-on-One)

"Werk aan je eigen ontwikkeling en motiveer je mentee"

Training: Mentoren training voor vrijwilligers (One-on-One)

Code: RORPrioOne

Duur: 12 dagdelen (6 dagen)

Prijs: € 15.180,-

Inhoudelijk: Het mentoren project One-on-One levert een preventieve aanpak gericht op het voorkomen van radicalisering. Mentoren leren om op vrijwillige basis jongeren in een beginnend stadium van radicalisering te begeleiden. De jongere, ook wel mentee genoemd, stemt in met de begeleiding.

Na deze training:

- heb je basiskennis over godsdienst, triggerfactoren en weerbaarheid
- kun je ondersteuningsbehoeften vaststellen en werken met het 'Wiel van houvast'
- beschik je over interculturele competenties en gespreksvaardigheden
- weet je een mentorschap vorm te geven en te documenteren

R.a. Intervisie voor mentoren

Training: Intervisie voor mentoren

Code: RORPrioOneA

Duur: 1 dag

Prijs: € 2860,-

Inhoudelijk:

Om de aandacht te behouden en het netwerk van vrijwilligers dat ingezet wordt in de preventieve aanpak van radicalisering te stimuleren, te professionaliseren en mogelijke groei te realiseren organiseert het ROR, in opdracht van de gemeente, een jaarlijkse opfrisdag. Het programma bestaat uit een dagdeel kennis; waarin de laatste actualiteiten en ontwikkelingen worden besproken. In het tweede dagdeel worden dilemma's besproken en kan er d.m.v. intervisie van en met elkaar geleerd. Tevens wordt er geoefend met een acteur.

S. Deskundigheidsbevordering voor professionals in de lokale aanpak; kennis, intervisie en netwerken

“Leer, deel en ontmoet je (indirecte) collega’s”

Training: Deskundigheidsbevordering voor professionals

Code: RORPrioDes

Duur: n.t.b. in overleg met afnemer

Prijs: € 100,- per deelnemer

Inhoudelijk: Kennisuitwisseling, intervisie en netwerken zijn nodig om je kennis en handelingsrepertoire op het gebied van de preventieve aanpak van radicalisering actueel en optimaal te houden. Daarom is er twee keer per jaar een sessie van een dagdeel, dit gedurende drie jaar.

Er worden steeds twee groepen op een dag getraind die elkaar ontmoeten tijdens de lunch. Zo ontmoet je ook andere professionals.

Na deze training:

- is je netwerk verrijkt
- is je kennis opgefrist
- heb je dilemma's besproken en inspiratie opgedaan
- kun je jouw positie als aandachtsfunctionaris versterken

Specialistisch trainingsaanbod Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE)

Het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE) biedt specialistische ondersteuning bij het omgaan met personen betrokken bij extremistische netwerken. We begeleiden individuen en hun families en adviseren burgers en professionals over duiding en aanpak. Doel is het mitigeren van veiligheidsrisico's en duurzame re-integratie in de samenleving door psychologische, sociale en netwerk-ondersteuning. We versterken deze functies met kennis vanuit de wetenschap en praktijk. Het ROR en LSE werken intensief samen aan deskundigheidsbevordering van professionals in het contra-terrorisme/extremisme domein.

Doelgroep: De hieronder beschreven specialistische trainingen en intervisie zijn bedoeld voor professionals die beroepsmatig met casuïstiek werken waarbij radicalisering of extremisme speelt. Voorwaarde voor het afnemen van de trainingen is het doorlopen van de basistraining radicalisering en extremisme en eventuele relevante verdiepingstrainingen bij het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering.

Opzet: Trainingen van het LSE zetten in op verdieping van kennis en vaardigheden, met name waar het gaat om een praktijk- en persoonsgerichte aanpak. In de modules staan fenomeenbegrip, werken met beproefde methodieken en het aanscherpen van praktijkvaardigheden centraal. Zowel de interactieve trainingen als intervisie worden gegeven door trainers die ruime ervaring hebben met casuïstiek. De trainingen zijn gebaseerd op praktijkkennis, wetenschappelijke inzichten en de actualiteit. Het aanbod bestaat uit verschillende modules waaruit in onderling overleg een keuze kan worden gemaakt, afhankelijk van de kennis en werkzaamheden van de deelnemers.

Beoogde doelen:

- Specialistisch begrip van omgang met politiek, religieus en ideologisch gemotiveerd geweld.
- Zicht op radicaliseringsprocessen en interventies in relatie tot radicalisering en extremisme in de praktijk.
- Richtlijnen en handvatten in duiding uitleren om de vaardigheden van de professional op dit gebied aan te scherpen.
- Bevorderen van specialistische vaardigheden en opdoen van kennis op het gebied van aansluiting vinden en het opbouwen van een werkrelatie met complexe casuïstiek
- Begeleide casusbespreking en intervisie om te sparren en oefenen met dilemma's en successen uit de praktijk aan de hand van een concrete casussen.

Voor informatie over het LSE, zie www.landelijksteunpuntextremisme.nl

T. Trends uit extremisme vanuit de praktijk

"Wat speelt er in de huidige tijd en wat betekent dit voor ons als professionals?"

Training: Trends uit extremisme vanuit de praktijk.

Code: -

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk:

Uitingen en werkwijzen van extremisten veranderen snel van gedaante. Welke definities hanteren we als professionals en wanneer is een groepering of individu wel of niet extremistisch?

Doordat uitingen, symbolen, werving en selectie vanuit het extremisme steeds veranderen, is het lastig om inzicht te krijgen in wat nu zorgelijk is. Het LSE haalt uit de praktijk de meest recente informatie uit nieuwe ontwikkelingen.

Deze training verdiept zich op nieuwere groeperingen (zoals de incel, de Siege cultuur met o.a. de the Base) vanuit alle vormen van extremisme en biedt tools aan vanuit de praktijk om zaken beter te kunnen 'duiden'.

Na deze training:

- Kun je nieuwere extremistische bewegingen herkennen.
- Weet je wat het onderscheid is tussen radicaal en extremistisch.
- Is het makkelijker nieuwe fenomenen zelf te kunnen 'duiden'.
- Ben je op de hoogte wat er nu speelt en wat er mogelijk gaat komen.

U. De realiteit van islamisme en salafisme

"Leer gedrag rondom islamisme en salafisme onderscheiden en risico's sneller duiden."

Training: De realiteit van islamisme en salafisme

Code: -

Duur: 1 dag

Prijs: € 2530,-

Inhoudelijk:

In de praktijk blijkt het soms lastig om casuïstiek rondom salafisme en islamisme precies te duiden. Het hedendaags salafisme is in feite een onsamenhangende beweging in termen van ideologieën en ideeën. Het belichaamt een aantal trends, waarvan sommige tegengestelde gedragspatronen hebben. Vaak kunnen deze stromingen worden onderscheiden door hun eigen interpretatie en hun politieke standpunten. Dit laatste wordt ook wel islamisme genoemd. De onverenigbaarheid van de theoretische en operationele definitie van zowel salafisme als islamisme heeft wetenschappers de afgelopen jaren ertoe aangezet de klassieke definities te herdefiniëren.

In deze training gaan we in op de terminologie en de kenmerkende verschillen. Om te onderzoeken hoe het gedrag van beide definities te interpreteren is en hoe deze zich vertalen in de praktijk, gaan we door middel van bestaande casussen oefenen om de verschillen te herkennen en risico's sneller te kunnen duiden.

Na deze training:

- Kun je onderscheid maken tussen salafisme en islamisme.
- Heb je kennis van de kenmerkende eigenschappen van elke stroming.
- Kan je de opgedane kennis inzetten in het eigen werkveld.
- Heb je een beter begrip over de rol van politiek binnen het salafisme.
- Begrijp je hoe het salafisme ooit over de wereld is verspreid in deze vorm.

V. Begeleide casusbespreking.

“Deel je vragen en dilemma’s en krijg ondersteuning op maat.”

Training: Begeleide casusbespreking

Code: -

Duur: 1 dagdeel

Prijs: € 1265,-

Inhoudelijk:

Hoe ga je als professional om met casuïstiek waarbij radicalisering of extremisme speelt? Bijvoorbeeld waar het gaat om moeilijk te duiden religieus extremisme of complot-constructies of waar specifieke vraagstukken spelen rondom kinderen en jongeren of psychologisch/psychiatrische problematiek?

Welke richtlijnen en handvatten zijn er voor de omgang, begeleiding en behandeling? In deze module krijgen professionals uit het werkveld de kans om aan de hand van een (zelf ingebrachte) casus zowel de eigen handelingsvaardigheden te versterken als de casuïstiek te bespreken. Onder begeleiding van een ervaren casemanager van het LSE kun je individueel of groepsgewijs oefenen en sparren over beroepsdilemma’s, uitdagingen en successen uit de praktijk.

Na deze training:

- Kan je casuïstiek vanuit verschillende perspectieven kritisch doorlichten en beoordelen.
- Heb je kennis van de richtlijnen en praktische handvatten die het inzicht in de casuïstiek (en eigen context) vergroten.
- Kan je de opgedane kennis binnen en buiten de eigen discipline hanteren om het hulpaanbod te verbeteren.
- Weet je hoe je casuïstiek systematisch kunt bespreken en behandelen.
- Heb je meer inzicht in de organisatorische en morele dilemma’s in relatie tot radicalisering en extremisme.

W. Intervisie

“Word onderdeel van een learning community omtrent radicalisering en extremisme”

Training: Specialistische coaching en intervisie

Code: -

Duur: 6 dagdelen

Prijs: € 7590,-

Inhoudelijk:

Jouw kennis, vaardigheden en praktijkervaring in de omgang met radicalisering, en die van collega-professionals, staan centraal tijdens dit intensieve leertraject. Dit kan individueel of in groepsverband. Hierbij is er enerzijds de gelegenheid voor deelnemers om hun eigen functioneren als professional (denk aan aanpak, gedrag, opvattingen en overtuigingen) te onderzoeken, te toetsen en te verbeteren door o.a. zelfreflectie en feedback van collega-professionals. Anderzijds worden praktijkervaringen met elkaar uitgewisseld, dilemma’s uit de casuïstiek besproken en wordt er geoefend met actuele praktijkvoorbeelden en verschillende intervisiewerkvormen. Ethiek is een belangrijk onderdeel in deze training. Ethische dilemma’s zijn veelvoorkomend in de wereld van PVE/CVE. Het leren omgaan met meerdere perspectieven en ethische belangen in een systemische context is een belangrijke competentie.

Dit alles gebeurt onder begeleiding van een intervisor of een ervaren coach van het LSE.

Na deze training:

- Heb je meer zelfkennis over jouw handelen als professional.
- Ben je in staat jouw eigen benaderingswijze, gedrag, opvattingen en overtuigingen omtrent de casuïstiek te analyseren en te beoordelen.
- Kan je belangen afwegen op basis van reflecties en feedback van collega-professionals om zo het toekomstig handelen beter te organiseren.
- Kan je beter op jouw hulpverleningstraject reflecteren en dit evalueren, en waar mogelijk nieuwe vervolgstappen creëren.

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering
T 088 07 27060
www.tegengaanradicalisering.nl
E ror@minjus.dji.nl

Landelijke Steunpunt Extremisme
T 088 20 80 080
www.landelijkesteunpuntextremisme.nl
E info@hetlse.nl

From: " 5.1.2.e "
Sent: Mon, 25 Oct 2021 15:19:04 +0100
To: " 5.1.2.e " < 5.1.2.e @denhaag.nl>; " 5.1.2.e "
< 5.1.2.e @denhaag.nl>
Cc: " 5.1.2.e " < 5.1.2.e @denhaag.nl>
Subject: RE: Concept beantwoording SV
Attachments: reactie bgm op brief FIO - BGM.docx, Concept beantwoording raadsvragen NIDA-ID NRC.docx

Hoi 5.1.2.e

De brief geeft op hoofdlijnen het beste de gemeentelijke reactie weer inzake het NRC-artikel.

Bijgevoegd de concept beantwoording van de twee sets aan RV-n. Uitdrukkelijk: concept versie!

Heb ik vluchtig naar kunnen kijken. Deze week brengen we de definitieve versie in procedure.
Vooral NIDA stelt gedetailleerde vragen (25 in totaal).

Mogelijke aanvulling: niet door genoemde extern bureau, maar ook niet door andere organisaties.
Beantwoording van de raadsvragen volgt in de door NIDA gevraagde termijn van 4 weken.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e < 5.1.2.e @denhaag.nl>
Verzonden: maandag 25 oktober 2021 14:55
Aan: 5.1.2.e < 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e < 5.1.2.e @denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e < 5.1.2.e @denhaag.nl>
Onderwerp: Concept beantwoording SV

Ha 5.1.2.e

Heb jij, zoals net besproken, svp (nu) concept-beantwoording SV over inzet NTA?
Dan kunnen we het meenemen in voorbereiding en zo in tas doen (op hoofdlijnen)

Hartelijke groeten,

5.1.2.e

5.1.2.e burgemeester Jan van Zanen

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

FIO

T.a.v. de 5.1.2.e

Datum

20 oktober 2021

Onderwerp

Reactie op uw brief n.a.v. artikelen NRC t.a.v. heimelijke onderzoeken door NTA.

Geacht bestuur, geachte 5.1.2.e

Dank voor uw schrijven naar aanleiding van de berichtgeving in het Handelsblad van afgelopen weekend met de titel 'Undercover naar de moskee: geheim onderzoek naar islamitische organisaties'. Ik herken de onrust en impact die deze berichtgeving heeft op de betrokken gemeenschappen en begrijp het gevoel van u en uw achterban waar het gaat om het belang van vertrouwen in de overheid.

Door de Haagse gemeenteraad zijn recent raadsvragen gesteld over het artikel. Deze worden door het college zo spoedig mogelijk beantwoord, vooruitlopend daarop vind ik het belangrijk uw vragen te beantwoorden. 'Krachtenveldanalyses' maken geen onderdeel uit van de Haagse aanpak van radicalisering en extremisme; ook in het verleden zijn geen vergelijkbare 'undercover' activiteiten verricht onder de islamitische of andere gemeenschappen in onze stad.

Het betreffende bureau, NTA, heeft enkele opdrachten voor Den Haag uitgevoerd. Voor medewerkers is door het bureau in het kader van de Persoonsgerichte Aanpak (PGA) een duidingsinstrument ontwikkeld waarmee door medewerkers signalen van radicalisering (intern) kunnen worden gewogen. Daarnaast heeft NTA in opdracht van de gemeente verscheidene trainingen gegeven, zowel voor eigen medewerkers als voor partners (OM, politie, Reclassering et cetera). De 'undercover' activiteiten waar in het artikel over wordt gesproken zijn in onze stad niet aan de orde.

Zoals u weet hecht ik zeer aan goede contacten met u en de bredere religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen in onze stad. U weet mij te vinden, ook voor gevoelige zaken zoals deze, en dat stel ik zeer op prijs. Wij hebben uiteraard onze lopende (ambtelijke) reguliere overleggen met de islamitische gemeenschap, waaronder met u en met SIORH. Deze overleggen zullen wij uiteraard voortzetten. Graag ga ik in op uw verzoek tot persoonlijk contact. Mijn secretariaat zal daarvoor op korte termijn contact met u opnemen om een afspraak in te plannen.

Met vriendelijke groet,

Jan van Zanen

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 26 Oct 2021 13:06:52 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: RE: Nieuwe schriftelijke vragen ID Undercover onderzoek moskeeën RIS 310356

Idem. //L

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: dinsdag 26 oktober 2021 11:47
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Nieuwe schriftelijke vragen ID Undercover onderzoek moskeeën RIS 310356

Dag 5.1.2.e

Het raadslid de heer Çetinkaya heeft schriftelijke vragen gesteld met als titel 'Undercover onderzoek moskeeën' ([RIS310356](#)).

Ik heb de vragen voor beantwoording op jouw naam gezet.

Onder het RIS-nummer zit de link naar het dossier op Sharepoint met daarin het [antwoordformat](#).

De beantwoordingstermijn loopt af op 23 november 2021 (= datum behandeling in collegevergadering).

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Beleidsadviseur
Directie Veiligheid

(5.1.2.e)
Gemeente Den Haag
Bestuursdienst
Postbus 12 600
2500 DJ Den Haag
www.denhaag.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 2 Nov 2021 11:47:41 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e> @denhaag.nl
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e>
5.1.2.e >
Subject: Raadsvragen NIDA/ID
Attachments: 1nov - SV 310356 ID - Undercover onderzoek moskeeën.docx, 1nov - SV 310365 NIDA - Undercover onderzoek moskeeen.docx

Ha 5.1.2.e

In de bijlage de beantwoording – hangt nu nog in IRIS en komen straks met parafen bij jullie via 5.1.2.e in IRIS.

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bestuursdienst | Directie Veiligheid

5.1.2.e

5.1.2.e @denhaag.nl

Gemeente Den Haag

Bestuursdienst

Postbus 12640

2500 DN Den Haag

www.denhaag.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 30 Nov 2021 13:03:51 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: FW: Netwerken met moslingemeenschappen
Attachments: Netwerken met moslimsgemeenschappen in Den 5.1.2.e november 2021.pptx

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: maandag 8 november 2021 09:34
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: Fwd: Netwerken met moslingemeenschappen

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: Monday, November 8, 2021 8:26:50 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@gmail.com> <5.1.2.e@gmail.com>
Onderwerp: Netwerken met moslingemeenschappen

Verzonden vanuit [Mail](#) voor Windows

Den Haag

Netwerken met Moslimgemeenschappen in Den Haag

WELKOM

Gemeente Den Haag directie Veiligheid – IPPR
Informatiepunt Preventie Polarisatie en Radicalisering

5.1.2.e @denhaag.nl

5.1.2.e @denhaag.nl

Den Haag

التواصل مع المجتمعات المسلمة في لاهاي

مرحباً بكم

Gemeente Den Haag directie Veiligheid – IPPR
Informatiepunt Preventie Polarisatie en Radicalisering

5.1.2.e @denhaag.nl

5.1.2.e @denhaag.nl

Inhoud

1. Statistieken (gebaseerd op SCP cijfers)
2. Haagse moskeeën in kaart gebracht (gebaseerd op het IPPR veldwerk)
3. De mate van religiositeit vooral binnen de moslimgroepen in Den Haag
(gebaseerd op een onderzoek van Willem Huijn -SCP
De religieuze beleving van moslims in Nederland, uit juli 2018)
4. De rol van moskeeën in het bevorderen van Sociale cohesie en het tegengaan van polarisatie en radicalisering
5. Do's and don'ts (suggesties)

Nederland is een seculaire Staat

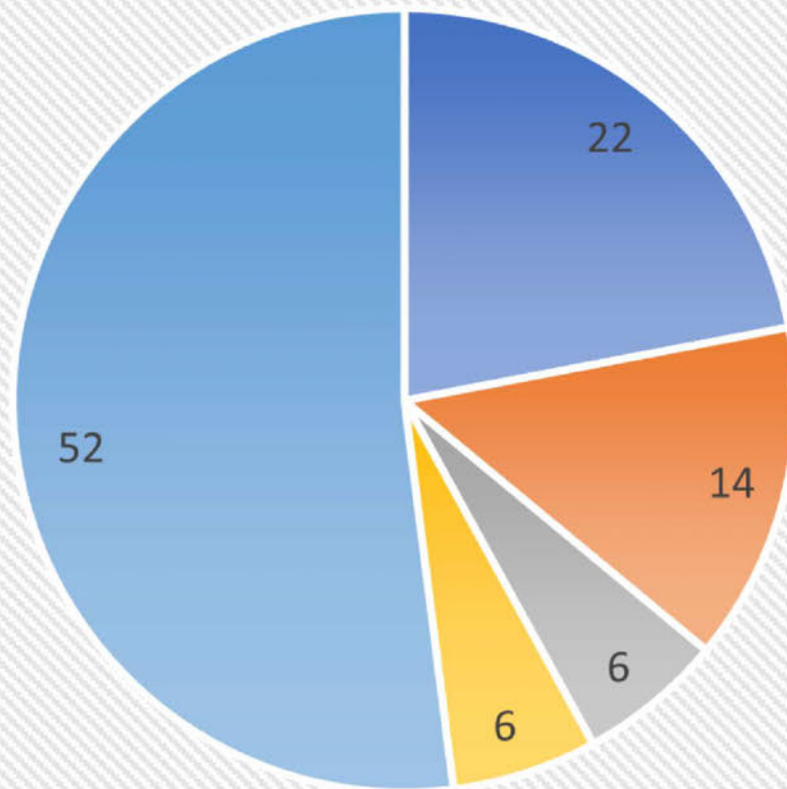
- **Scheiding kerk en staat:** staat bemoeit niet met religieuze zaken en de religieuze instituten bemoeien zich niet met de staat
- **Burgerlijke wetten**
- **Vrijheid van religie** en bescherming van religieuze en levensbeschouwelijke instituten
- Impliceert **democratische staat en rechtsstaat**

Grondrechten in Nederland

Klassieke grondrechten: bieden de burgers bescherming tegen de overheid, zoals het recht van vrije meningsuiting.

Sociale grondrechten leggen opdrachten voor de overheid vast om voorzieningen te treffen voor het maatschappelijk functioneren van de burger, zoals de zorg van de overheid voor de bescherming van het milieu.

Religieuze kaart Nederland

- Rooms-katholiek
- Protestants
- hindoeïsme, boeddhisme of het jodendom
- Moslims
- Behoort niet tot een religieuze groepering

Bron: SCP, 7 juni 2018

Moslims in Den Haag

Ongeveer 16% Moslims

Bevolking Totaal 545.000

Totaal moslims 87.000

Schilderswijk (50%),
Transvaalkwartier (42%) en
Moerwijk (28%).

Noord en Westen van Den Haag
Tussen 1 en 3 %

Moskeeënkaart Den Haag

Haagse organisaties

47 moskeeën

3 Cult. Relig. organisaties

4 scholings- en
maatschappelijk org.

5 koepelorganisaties

Tientallen Nederlandstalige
platforms (FB en YT)

Islamitische gebedsruimte

1. Ahi Evran
2. Moskee Al Qiblatain, Ahmadiyya
3. A.A.I.I.H. - Den Haag, Ahmadiyya
4. Ahmadiyya Anjuman Isha'at-I-Islam Holland, Ahmadiyya
5. Aksa Camii, Moskee ISN Mescidi
6. Al fath, Moskee
7. Al Ichlaas IGN (Islamitisch Genootschap Nederland)
8. Al Mouhsinin, Moskee
9. Alcauther NL, Stichting
10. Al-Hikmah, Moskee
11. Al-Madinah = Moesliem vereniging Faizul-Islam
12. Annour, Stichting moskee
13. Anware Mustafa, Moskee
14. As-Soennah, Stichting moskee As-Soennah
15. At-Tawheed, Stichting moskee
16. Aya Sofia, Moskee
17. Dar Ul Islam(St.Pak-Ul Islam), Moskee
18. Ehl-ibeyt, Moskee
19. El Ferdous, Stichting
20. El Islam, Moskee
21. El Mouahidin, Moskee
22. El Oemma, Stichting moskee
23. Islamitisch Culturele Stichting Seyk Said, Moskee

24. Islamitische Culturele Afghaanse Vereniging
25. Jamaat Al-Imaan, Moskee
26. Jamiat Ahl Al Hadith (Ahl al Quran en Sunnah)
27. Kalem/ Hicret Camii, Stichting
28. Kuba Moskee
29. Mimar Sinan, MGT Moskee
30. Minhaj-ul-Quran, Moskee
31. Mobarak, Moskee
32. Moslim Informatie Centrum Nederland
33. Moskee Al-Ghausia & Al Rezvia
34. Noeroel Islam Hanefie, Moskee
35. Ondortmasumlar Cami, Moskee
36. Pakistan Islamic and Culture Centre, Stichting
37. Qadri (Jamaat ahle Soenmat NI), Moskee
38. Quba, Stichting moskee
39. Rukun Islam
40. Sakaleyn (Sakaleyn Derneği/Camii Kültür Komitesi)
41. Seh ahmet Efendi Cami, Moskee
42. Stichting ISN Molenwijk Moskee, Molenwijk Camii
43. Stichting Islamitisch Centrum Nederland
44. Stichting Koerdisch-Nederlands Centrum (Bahasht Moskee)

45. Stichting Sociaal Cultureel Centrum Nederland
46. Stichting Mehfil-E-Ali
47. Turks Islamitische Culturele Stichting Den Haag, (Tics)

Culturele religieuze organisaties

48. Dab Der, Alevitische Culturele vereniging, clubhuis
49. Nederlandse Azerbeidzjaanse Turkse Culturele Vereniging
50. Mevlana, Stichting

(Scholings) Instituten

51. Stichting al-Bayān
52. Stichting Qanitoen
53. Stichting De Nobele Hoop (onderdeel van As-Soennah moskee)
54. Al Hidayat (onderdeel van As-Soennah moskee)

Koepelorganisaties

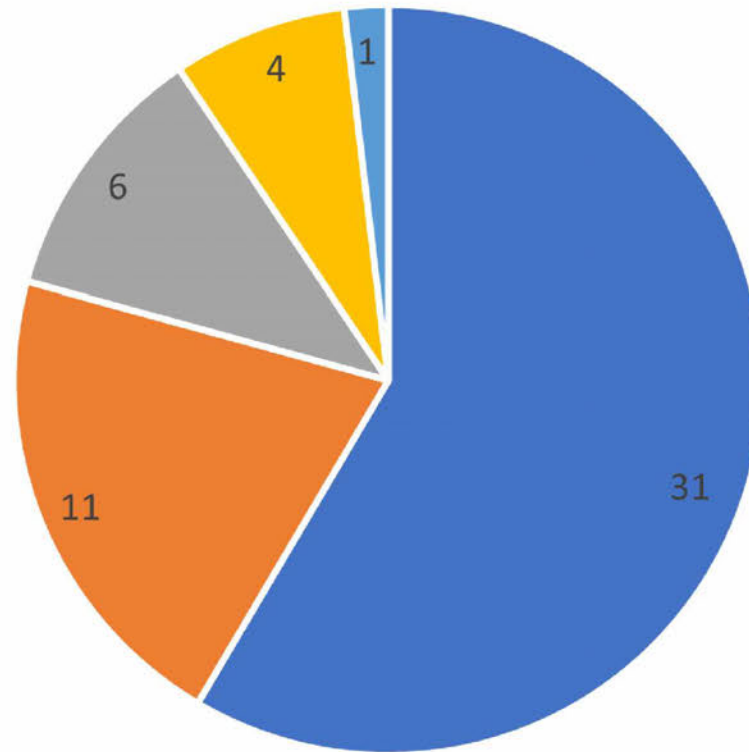
55. FIO, Federatie Islamitische Organisaties
56. SIORH
57. ISN, Diyanet koepelorganisatie
58. Ahmadiyya Anjuman Isha'at-e-Islam (Lahore) Nederland
59. Vereniging Imams Nederland (VIN)

Ter vergelijking

Moskeeën	47
Protestantse kerken (21)	58
Katholieke kerken (18)	
Gevarieerde protestantse, oecymenische, evangelische, gereformeerde en apostolische kerken (19)	
Niet-Nederlandstalige kerken vaak zonder eigen gebouw, kerkgemeenschappen uit Amerika, Azië en Afrika (ongeveer 50 kerkgemeenschappen)	
Joodse synagogen (2 orthodox en 1 liberaal)	3
Hindoetempels	10
Sikhstempels	2

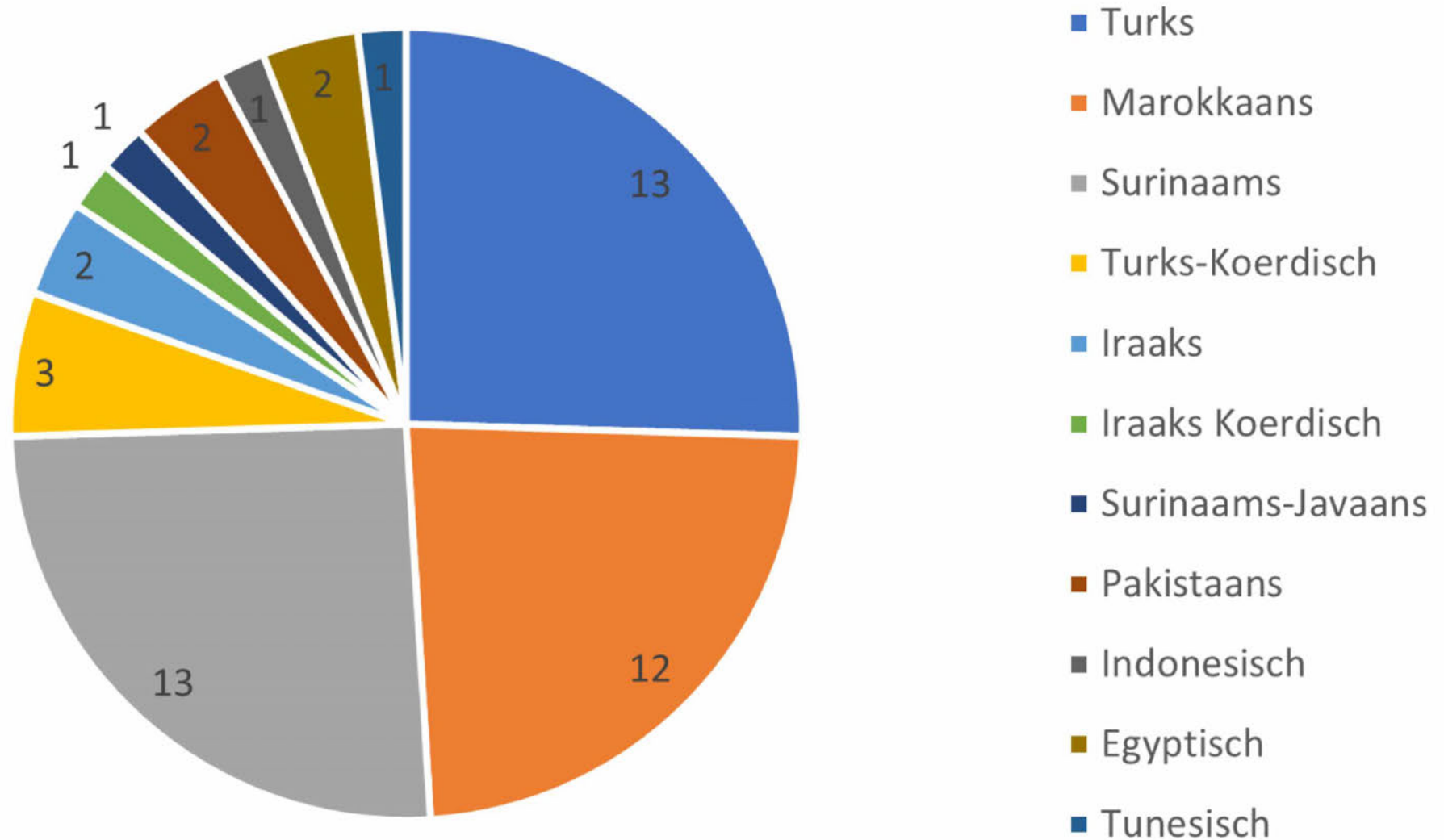
Verdeling naar stadsdelen

Schilderswijk en Transvaal	31
Segbroek (ReVa-veen)	11
Escamp	6
Laak	4
Haagse Hout	1

- Centrum (Schilderswijk en Transvaal)
- Segbroek (ReVa-Veen)
- Escamp
- Laak
- Haagse Hout

Verdeling naar nationaliteits- en taalgroepen

Functie van moskee (religieus)

1. Moskee als gebedsruimte voor de moslims:
 - Het verrichten van dagelijkse gebeden en het vrijdagmiddag gebed
 - Rituele wassing (Woudoe)
 - Het gebed na het laatste gebed in Ramadan (Taraweeh)
2. Rituele wassing en afscheidsceremonie bij overlijden
3. Religieus onderwijs
4. Ceremonieel afsluiten van huwelijken
5. Vraagbaak voor zoekende moslims over leven als moslim in de Nederlandse samenleving

Religieuze beleving moslims in Nederland

Tabel S.1

Religieus gedrag en religieuze houdingen onder moslims, 15 jaar en ouder, naar herkomst, 2015
(in procenten)

	Turks	Marokkaans	Somalisch	Surinaams ^a
ziet zichzelf als moslim ^b	86	94	95	9
niet-gelovig ^b	10	5	5	34
bezoekt minimaal eenmaal per week de moskee	40	37	38	16
bidt elke dag vijfmaal	33	78	80	21
heeft alle dagen gevast tijdens de ramadan	55	87	70	34
eet iedere dag halal	80	93	94	69
draagt een hoofddoek (vrouwen)	49	78	90	19
mijn geloof is een belangrijk deel van mijzelf ^c	89	96	93	80
het is vervelend als je dochter trouwt met iemand van een ander geloof ^c	60	63	50	22
moslims moeten leven volgens de regels van de islam ^c	61	66	74	41

Religieuze beleving moslims in Nederland

Tabel S.2

Moslimtypologie naar onderliggende indicatoren, bevolking van 15 jaar en ouder, 2015 (in procenten)

	seculier	cultureel	selectief	vroom, privaat	strikt, praktiserend	gemiddeld
ten minste wekelijks naar moskee (%)	0	5	45	0	84	38
vijf keer per dag bidden (%)	0	0	0	85	90	61
eet halal (%)	57	96	96	99	100	97
heeft tijdens ramadan gevast (%)	24	69	83	90	96	86
geloof is belangrijk (% (helemaal) mee eens)	6	93	92	97	98	92
doet pijn als iemand iets slechts zegt over mijn geloof (% (helemaal) mee eens)	42	76	77	79	87	80
leven volgens regels islam (% (helemaal) mee eens)	1	42	57	66	82	65

Bron: SCP (SIM'15), gewogen gegevens

Religieuze beleving moslims in Nederland

Tabel S.3

Moslimtypologie naar herkomst, bevolking van 15 jaar en ouder, 2015 (in procenten)

	seculier	cultureel	selectief	vroom, privaat	strikt, praktiserend
Turks	7	21	27	15	30
Marokkaans	2	8	5	43	41
Somalisch	2	6	5	43	43
Surinaams ^a	14	19	17	29	22

a De typologie is voor Surinaamse moslims bepaald op basis van de jaargangen 2011 en 2015 tezamen om voldoende respondenten te hebben.

Bron: SCP (SIM'06-'15), gewogen gegevens

De rol van de islam in de bredere samenleving

De seculiere moslims hebben het vaakst betaald werk, voelen zich verbonden met Nederland, hebben relatief veel sociale contacten buiten de herkomstgroep, zijn positief over Nederland en Nederlanders en vertonen een relatief groot sociaal en institutioneel vertrouwen.

De strikt praktiserende en de vrome moslims zijn de tegenhanger van de seculiere moslims. Zij ervaren echter een grote psychische gezondheid, zijn gelukkiger, zijn vaker lid van een (religieuze) vereniging en verrichten meer vrijwilligerswerk en mantelzorg dan de andere moslimgroepen.

Nederlandse samenleving onder moslimgroepen weinig positief

- Het vertrouwen in de regering en de politie is onder alle moslimgroepen niet groot
- Ervaren een niet al te positief en soms vijandig maatschappelijk klimaat
- Bij een deel van hen ervaart gevoelens van uitsluiting, een gebrek aan acceptatie en ervaringen van discriminatie

Sociale en maatschappelijke Functie van moskeeën

1. Sociale ontmoeting
2. Voorlichting (meestal in samenwerking met overheidsinstanties)
3. Bijdrage aan maatschappelijke welzijn van moskee achterban
4. Bijdrage aan sociale cohesie in de samenleving door het uitzenden van een verbindend boodschap
5. Het voorkomen van het ontstaan van parallelle samenlevingen

Suggesties

- Het netwerk dient bestuurlijk wordt gedragen. Draag een en zelfde boodschap uit
- Structureer zowel ambtelijk als bestuurlijke contacten
- Werk aan vertrouwensrelatie door een betrouwbare gesprekspartners te zijn, zet de afspraken vast en kom je afspraken na
- Hou je aan wettelijke kaders (bijvoorbeeld in Nederland “scheiding kerk en staat”)

Den Haag

Dank voor uw aandacht
Vragen?

Email:

5.1.2.e

@denhaag.nl

5.1.2.e

@denhaag.nl

5.1.2.e

@denhaag.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 13 Dec 2021 09:30:33 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: FW: Ter informatie: Beantwoording Kamervragen Denk en Brief TK Uitgebreider beeld aangaan
aanvragen door gemeenten vanuit de Versterkingsgelden in het kader van de lokale aanpak van radicalisering en (gewelddadig)
extremisme
Attachments: TK Uitgebreider beeld aangaande aanvragen door gemeenten vanuit de Versterkingsgelden in het
kader van de lokale aanpak van radicalisering en (gewelddadig) extremisme.docx, Antwoorden Kamervragen over het bericht
'Undercover naar de moskee geheim onderzoek naar islamitische organisaties'..docx

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minjenv.nl>
Verzonden: vrijdag 10 december 2021 18:01
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minjenv.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>
Onderwerp: Ter informatie: Beantwoording Kamervragen Denk en Brief TK Uitgebreider beeld aangaan aanvragen door
gemeenten vanuit de Versterkingsgelden in het kader van de lokale aanpak van radicalisering en (gewelddadig) extremisme

Beste collega's,

Op de valreep zo kort voor het weekend werd ik geïnformeerd dat bijgevoegde brief en Antwoorden op Kamervragen van
Denk vanmiddag naar de Tweede Kamer is verstuurd.

Om te voorkomen dat jullie via berichtgeving vanuit de media hierover worden verrast, mail ik jullie beide stukken.

Rest mij jullie voor dit moment een fijn weekend te wensen.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 16950 | 2500 BZ | Den Haag

M | 5.1.2.e
5.1.2.e @minjenv.nl
www.nctv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk
aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden
van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 28 Dec 2022 09:49:39 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: FW: Opdrachtbrief ROR- Gemeente Den Haag Versterkingsgelden 2023
Attachments: Den Haag Opdrachtbrief NCTV- ROR Gemeente.pdf, ROR_Brochure_2023.pdf

TK

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dji.minjus.nl>
Verzonden: woensdag 28 december 2022 09:43
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@dji.minjus.nl>
Onderwerp: Opdrachtbrief ROR- Gemeente Den Haag Versterkingsgelden 2023

LET OP! Deze e-mail komt van buiten de organisatie. Klik niet op links en open geen bijlagen tenzij u de afzender herkent en weet dat de inhoud veilig is.

Beste 5.1.2.e

Hierbij ontvang je vanuit het Rijksopleidingsinstituut tegengaan radicalisering (ROR) de opdrachtbrief versterkingsgelden 2023 voor de Gemeente Den Haag.

Deze opdrachtbevestiging ontvang je alleen digitaal.

De opdrachtbevestiging behelst het geheel aan toegekende versterkingsgelden voor 2023 welke zijn toegekend door de NCTV, uit te voeren door het ROR.

Graag deze brief controleren op juistheid.

Indien je akkoord bent, ontvang ik graag de opdrachtbevestiging getekend retour.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e (5.1.2.e)

5.1.2.e

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering

.....
Opleidingsinstituut DJI
Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Raamweg 9-11 | 2596 HL | Den Haag

.....
T 5.1.2.e

M 5.1.2.e

5.1.2.e @dji.minjus.nl

<http://www.oidji.nl> / www.tegengaanradicalisering.nl

.....
Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR)

heeft als onderdeel van het Opleidingsinstituut DJI (OI/DJI)

een samenwerkingsverband met de

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV).

Volg het Opleidingsinstituut DJI nu ook op [LinkedIn!](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Raamweg 9-11 2596 HL Den Haag

Gemeente Den Haag

T.a.v. 5.1.2.e

Datum 26-12-2023
Onderwerp Opdrachtbevestiging versterkingsgelden 2023
Projectnummer RORGEM-Den Haag

Opleidingsinstituut DJI

Unit 772160 – ROR

Raamweg 9-11
2596 HL Den Haag
www.oidji.nl

IBAN NL57INGB0705004597

Contactpersoon

5.1.2.e

Adviseur opleidingen

T 5.1.2.e

M 5.1.2.e

5.1.2.e @dji.minjus.nl

Ons kenmerk

RORGEM- Den Haag

Geachte 5.1.2.e

Naar aanleiding van de toekenning versterkingsgelden 2023, stuur ik u bijgaand onze opdrachtbevestiging voor uitvoering van de trainingen "Omgaan met radicalisering". Deze is gebaseerd op de toekenning door de NCTV, ter ondersteuning van de lokale aanpak van radicalisering en jihadisme in de gemeente Den Haag.

Deze opdrachtbevestiging geeft inzicht in de toegekende financiering, de inhoud van de trainingen en de leveringsvoorwaarden. De verrekening van de kosten van een uitgevoerde training vindt plaats tussen het ROR en de NCTV.

Mocht u vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u contact met mij opnemen op 5.1.2.e of 5.1.2.e

Als u gebruik wilt maken van dit aanbod verzoek ik u dit te bevestigen door deze voor akkoord te tekenen en zo spoedig mogelijk digitaal te retourneren aan

5.1.2.e @dji.minjus.nl.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Adviseur opleidingen
Opleidingsinstituut DJI/
Rijksopleidingsinstituut tegengaan
radicalisering

Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) heeft als onderdeel van het Opleidingsinstituut DJI (OI- DJI) een samenwerkingsverband met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV).

Opleidingsinstituut DJI
Unit 772160 – ROR

Trainingsprogramma 'Omgaan met radicalisering'

Datum
26-12-2021

Toekenning

Ons kenmerk
RORGEM-Den Haag

Uw toekenning versterkingsgelden 2023 ziet er als volgt uit: **€ 61.200,-**

Ons aanbod en tarieven in 2023:

Training	Code	Waarde
Basistraining Radicalisering en Extremisme	5.1.2.e	5.1.2.b
<i>Verdieping</i>		
Islamistisch extremisme		
Rechts,- Links en Milieu-extremisme		
Interculturele professionaliteit		
Potentieel gewelddadige eenling		
Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals		
Radicalisering voor GGZ-professionals		
Rechts extremisme		
Werkmodel veilige re-integratie		
Omgaan met extreme idealen		
Socratische gespreksvoering		
<i>Extra Verdieping</i>		
Islamistisch extremisme		
Rechts,- Links en Milieu-extremisme		
Interculturele professionaliteit		
Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnprofessionals		
Masterclass GGZ		
<i>Overig aanbod</i>		
Evidence based werken		
One on One		
Intervisie voor mentoren		
One on One		
Deskundigheidsbevordering voor professionals		
Aandachtsfunctionarissen radicalisering		
Terug uit het kalifaat: opvang voor vrouwen en kinderen		
verdiepingstraining		

De trainingen zijn afgestemd op de praktijk en bieden een ruime variatie van theorie, praktisch oefenen, uitwisseling en filmmateriaal. Op de site van het ROR vindt u het actuele trainingsaanbod met een toelichting op de inhoud.

U vindt onze site middels hiernavolgende link: www.tegengaanradicalisering.nl

Opleidingsinstituut DJI

Unit 772160 – ROR

Datum

26-12-2021

Ons kenmerk

RORGEM-Den Haag

Uitvoeringscondities

Uitvoering

De training wordt uitgevoerd door ervaren trainers van het Rijksopleidingsinstituut tegengaan radicalisering. Per training zet het ROR 1 trainer in.

Minimale cursisten eis: 8 deelnemers

Maximale cursisten eis: 15 deelnemers

Locatie

De trainingen worden uitgevoerd op een door de Gemeente Den Haag te verzorgen locatie.

De locatie moet geschikt zijn voor het geven van een training.

Minimale vereisten:

De locatie dient de beschikking te hebben over een goed geoutilleerde ruimte voor lesdoeleinden afgestemd op de te verrichten handelingen en groepsgrootte.

De trainingsruimte dient te beschikken over:

- Capaciteit voor 14 personen,
- Flipover of whiteboard
- Faciliteiten om PowerPointpresentatie te kunnen afspelen met geluid.
- Internetverbinding

Online:

Om deel te kunnen nemen aan een online bijeenkomst in BigBlueButton moet de laptop/pc aan bepaalde voorwaarden voldoen. Dit zijn de volgende voorwaarden:

- Buiten Organisatie-netwerk inloggen
- Browser Chrome of Firefox
- Laptop/PC moet voorzien zijn met een microfoon, camera/webcam, audio-voorziening
- Aanbeveling: gebruik een oortje

Cursistenadministratie

Let Op: Wijzigen/ruilen van groepen uiterlijk 1 dag voor aanvang doorgeven, zodat de presentielijsten correct kunnen worden opgesteld.

Voor de cursistenadministratie is het noodzakelijk dat minimaal 6 weken voor aanvang van de training/opleiding de deelnemers worden aangemeld via Sophie:

<https://sophie.oidji.nl/nl/Home/Homepage>

Zonder deelnemersnamen:

- kan er geen uitnodiging met het rooster van de opleiding naar de deelnemer gestuurd worden.
- kan er geen bewijs van deelname of certificaat aan de deelnemer verstrekt worden.
- kan er geen toegang aan de deelnemers worden verleend tot het cursusmateriaal en de online leeromgeving behorende bij de opleiding.

In het kader van de maandelijkse rapportage raden wij u aan tijdig uw deelnemers in te (laten) schrijven.

Opleidingsinstituut DJI
Unit 772160 – ROR

De cursistenadministratie is per mail bereikbaar ^{5.1.2.e} [@dji.minjus.nl](mailto:5.1.2.e@dji.minjus.nl) en telefonisch op 088 07 27 060.

Datum
26-12-2021

Let op: wij kunnen uw opdracht alleen verwerken, indien onderstaande gegevens volledig zijn ingevuld.

Ons kenmerk
RORGEM-Den Haag

Contactpersoon uitvoering

Voor een goede uitvoering van de opleiding (bijvoorbeeld voor de logistieke voortgang, zoals het aanleveren van lesmateriaal, aanmelden van docent(en), is het van belang dat het ROR een contactpersoon van de opdrachtgever kan benaderen. Vul hierna de naam van de contactpersoon en het telefoonnummer waar hij/zij bereikbaar is.

Als er meer contactpersonen zijn, wilt u dan noteren wie dit zijn en wie het aanspreekpunt is voor welk onderwerp?

Naam contactpersoon: _____

(Mobiel) telefoonnummer contactpersoon: _____

E-mailadres contactpersoon: _____

De contactpersoon is verantwoordelijk voor de volgende zaken:

- Het werven van deelnemers voor de aangevraagde training en de communicatie naar hen toe, zoals uitnodiging en reminder. Dit zodat deelnemers optimaal in staat worden gesteld om aan de training te kunnen en zullen deelnemen;
- Aanwezigheid van deelnemers tijdens de training op de overeengekomen datum.
- Voor fysieke trainingen wordt het lesmateriaal op naam van de contactpersoon toegestuurd; zorgen dat dit op de eerste lesdag in het leslokaal aanwezig is.

Graag werken wij met u samen om de optimale omstandigheden te creëren voor de ROR-trainingen in uw organisatie en hopen op uw medewerking.

Leveringsvoorwaarden

Annuleringsvoorwaarden

'De trainingen zijn kosteloos echter niet gratis'.

Annuleringen worden niet vergoed door de NCTV en komen voor rekening/ kosten van de gemeente/ opdrachtgever. Het ROR hanteert de annuleringsvoorwaarden conform [leveringsvoorwaarden](#) Opleidingsinstituut DJI (OI DJI). U vindt ze op <https://www.oidji.nl/over-ons/leveringsvoorwaarden>

Bijzonderheden

- A. De tarieven zijn geldig t/m 31 december 2023.
Trainingen moeten worden uitgevoerd in het jaar van toekenning.
- B. Voor deze training gelden de leveringsvoorwaarden van het Opleidingsinstituut DJI. U vindt ze op www.oidji.nl.

Factuurgegevens (i.v.m. verwerking leveringsvoorwaarden)

Gemeente

(informatie t.b.v. dit onderdeel):

Afdeling:

Factuur t.a.v.:

Opleidingsinstituut DJI

Unit 772160 – ROR

Datum

26-12-2021

Ons kenmerk

RORGEM-Den Haag

Akkoordverklaring

Wij vertrouwen erop dat ons trainingsvoorstel aansluit bij uw wensen.

U kunt van ons voorstel gebruikmaken, door deze offerte ingevuld en

ondertekend te mailen naar: 5.1.2.e@dji.minjus.nl.

Akkoord opdrachtgever

Plaats _____

Datum _____

Namens gemeente

Naam contactpersoon

Functie

Handtekening:

5.1.2.e

opdrachtnemer

Plaats: Den Haag

Datum: 26-12-2023

Naam Opleidingsinstituut
organisatie: DJI

Naam
contactpersoon: 5.1.2.e

Functie: Adviseur
Opleidingen

Naam ondertekenaar

Naam: Renske van der Veer
Functie: Directeur
Opleidingsinstituut DJI
b.a.

5.1.2.e

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering

Trainingsaanbod 2023

Vergroot jouw impact

Inhoud

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering	6
Praktische informatie	7

Trainingsaanbod ROR 2023

A	Radicalisering en Extremisme, basistraining	8
B	Islamistisch extremisme, verdiepingstraining	9
C	Islamistisch extremisme, extra verdiepingstraining	10
D	Rechts-, links- en milieu-extremisme, verdiepingstraining	11
E	Rechts-, links- en milieu-extremisme, extra verdiepingstraining	12
F	Rechts extremisme, verdiepingstraining	13
G	Interculturele professionaliteit, verdiepingstraining	14
H	Interculturele professionaliteit, extra verdiepingstraining	15
I	Intercultural Readiness Check incl. persoonlijk feedbackgesprek	16
J	Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE), verdiepingstraining	17
K	Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals, verdiepingstraining	18
L	Radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals, extra verdiepingstraining	19
M	Radicalisering voor GGZ professionals, verdiepingstraining	20
N	Masterclass voor regiebehandelaren in de GGZ	21
O	Socratische gespreksvoering	22
P	Omgaan met extreme idealen (OMEI)	23
Q	Radicalisering voor Aandachtsfunctionarissen (AFR)	24
R	Evidence Based Werken (EBW)	25
S	Mentoren training vrijwilligers (One-on-One) 5.1 Intervisie voor mentoren	26
T	Deskundigheidsbevordering voor professionals in de lokale aanpak; kennis, intervisie en netwerken	27
U	Werkmodel Veilige re-integratie, verdiepingstraining	28

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering

Het ROR traint professionals werkzaam bij de (semi-)overheid in preventie en aanpak van radicalisering en extremisme. Door professionals te voorzien van actuele kennis en kunde over radicalisering en extremisme, dragen we bij aan een veilige samenleving.

Het aanbod bestaat uit leeractiviteiten die zijn onderverdeeld in basis- en verdiepingsmodules op thema en/of doelgroep en overig aanbod. De modules zijn naar behoefte samen te stellen, waardoor men kan kiezen voor één dag training tot een volledig samengestelde leerlijn. Bovendien is er voor iedere deelnemer aanbod dat past bij het kennisniveau en de ervaring van de professional.

Onze trainingen bieden een ruime variatie van interactieve oefeningen (met casuïstiek), groepsuitwisseling en filmmateriaal. Uiteraard wordt ook de theorie besproken en gekoppeld aan herkenbare situaties uit de praktijk.

Heb je vragen of behoefte aan advies, wij zitten klaar om je te woord te staan.

Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) heeft als onderdeel van het Opleidingsinstituut DJI (OI/DJI) een samenwerkingsverband met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)

Telefoon : 088- 072 7060

Email : ror@dji.minjus.nl

<https://www.tegengaanradicalisering.nl>

Praktische informatie

Groepsgrootte

Voor de trainingen geldt een minimale groepsgrootte van 8 deelnemers en maximaal 12 deelnemers.

Bij onlinetrainingen geldt een minimum van 6 deelnemers en maximaal 10 deelnemers. Uitzondering hierbij is de bijeenkomst 'deskundigheidsbevordering voor professionals', hierbij is het aantal deelnemers in overleg te bepalen.

Basiskennis, verdieping en verbreding

De basistraining is geschikt voor professionals die nog niet bekend zijn met het thema radicalisering en extremisme. In deze training doe je kennis op en verkrijg je inzichten in mogelijke beweegredenen, motivaties en achtergronden voor radicalisering.

Daaropvolgend bieden wij professionals, die regelmatig te maken hebben met het thema radicalisering en extremisme diverse verdiepingstrainingen aan. De verdiepingstraining borduurt voort op de eerder gelegde basis, waarbij er per thema en/of doelgroep meer diepgang en verbreding wordt aangebracht. Op enkele thema's bieden wij de mogelijkheid om voor een extra verdiepingstraining (een tweede dag) te kiezen voor meer verbreding en meer interventiemethodieken.

Uitzonderingen hierop zijn het aanbod Omgaan met extreme idealen, interculturele professionaliteit verdiepingstraining & de masterclass voor regiebehandelaren. Dit aanbod is zonder eerst de basistraining gevolgd te hebben direct aan te vragen.

Online, offline en blended trainingen

Online trainen is niet meer weg te denken. De een is groot fan waar de ander de voorkeur geeft aan klassikale trainingen op locatie. Vanaf 2022 kan het allemaal, de klant kiest voor trainingen online of op locatie. Daarnaast bieden wij enkele trainingen blended aan, waarbij een combinatie wordt gemaakt tussen klassikale en online-onderdelen.

Beroepsregistratiepunten

Een deel van onze trainingen zijn geaccrediteerd door SKJ en het Maatschappelijk registerplein. Het ROR streeft ernaar in 2022 alle trainingen geaccrediteerd te hebben bij beide registers.

Voor informatie omtrent de toekenning van beroepsregistratiepunten verwijzen wij je graag naar onze website.

Online leerportaal Sophie

Het ROR maakt gebruik van een online leerportaal Sophie. Professionals vinden hier ons aanbod, een eigen ontwikkelportfolio en bij inschrijving ook het lesmateriaal. Tevens kunnen zij in het portaal een eigen interesselijst creëren. Bij online trainingen benaderen deelnemers ook het online klaslokaal in de BigBlueButton (BBB) via dit portaal.

CurriculumCommissie ROR (CCR)

De CCR waaraan o.a. wetenschappers, beleidsmakers en praktijkprofessionals deelnemen, toetsen het lesmateriaal op inhoud en kwaliteit. Zij adviseren op inhoud en nieuwe trends. Met onze ketenpartners zorgen we er samen voor dat de inhoud van de trainingen aansluit op de praktijk.

Leerchunks

Definities als radicalisering, extremisme of terrorisme hoor je met enige regelmaat voorbijkomen, maar wat bedoelen we daar nou mee? Wat betekent het en waar komt het vandaan? Op onze internetpagina vind je onze gratis te bekijken leerchunks. Dit zijn korte video's waarin de begrippen en mogelijke motieven voor radicalisering worden uitgelegd op een toegankelijke manier.

A. Radicalisering en extremisme, basistraining

“Herken het verhaal erachter”

Code : RORPrioB

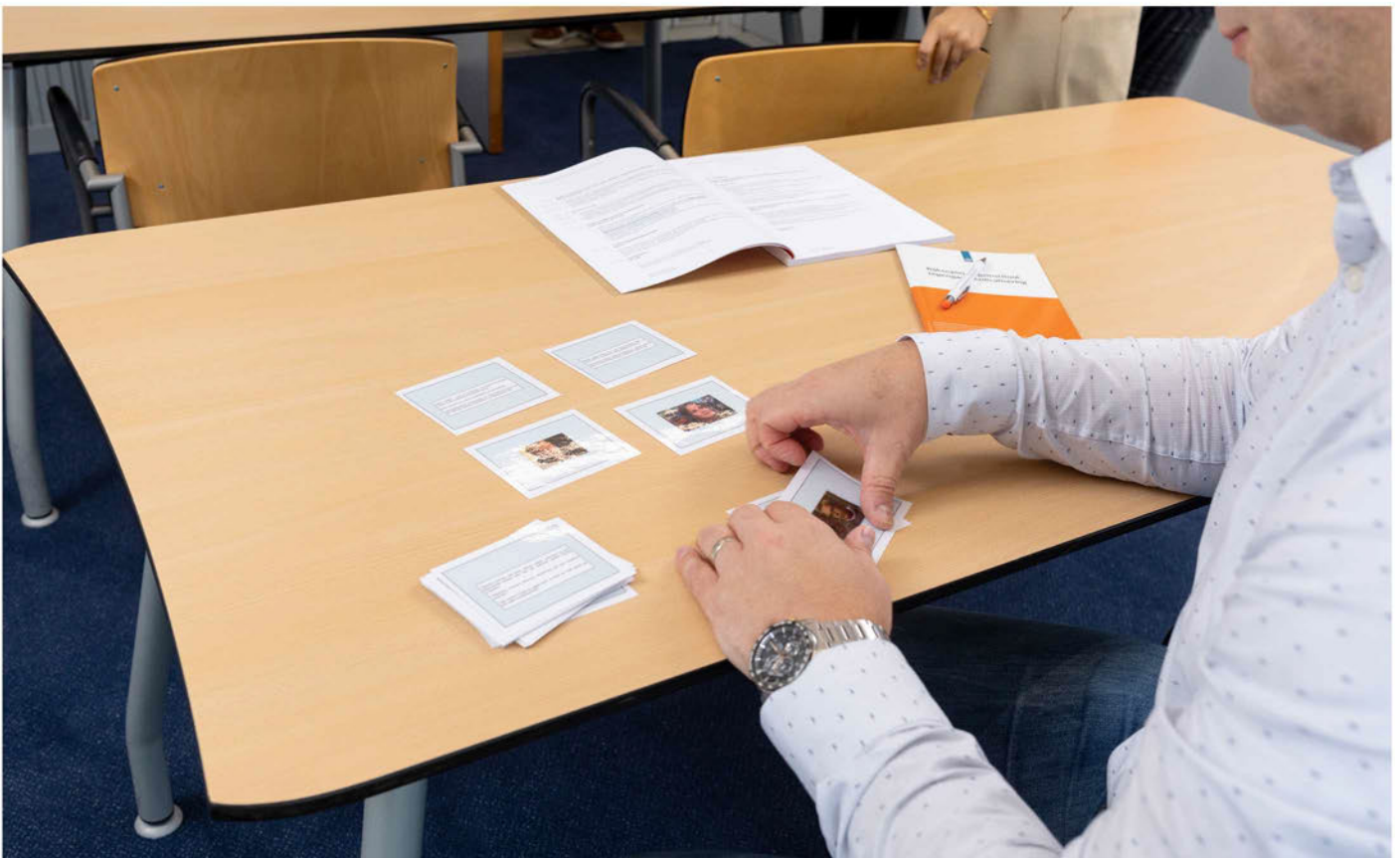
Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

Preventieve interventie voordat radicalisering plaatsvindt is nodig, maar hoe grijp je in? In deze basistraining maak je kennis met de fenomenen radicalisering en extremisme en krijg je inzicht in mogelijke omstandigheden en voorwaarden die bijdragen aan het proces van radicalisering richting (gewelddadig) extremisme. Je leert radicalisering te (h)erkennen en adequaat te reageren binnen je eigen werkveld.

Na deze training:

- Is jouw kennis over radicalisering en extremisme vergroot.
- Ken je het verschil tussen activisme, extremisme en terrorisme.
- Weet je welke elementen een rol spelen bij mogelijke radicalisering en kun je signalen (h)erkennen.
- Ben je je bewust van referentiekaders en etnocentrisme en de mogelijke invloed hiervan op professioneel handelen.
- Ben je je bewust van een beroepshouding en mogelijke dilemma's tussen persoonlijke waarden en professionele normen.

NB: Professionals die al eerder hebben deelgenomen aan een training van het ROR, kunnen direct deelnemen aan de verdiepingstraining(en).

B. Islamistisch extremisme, verdiepingstraining

“Herken het verschil tussen islam als religie en het salafi-jihadisme als politieke ideologie”

Code: RORPrioVa

Duur: 1 dag

Inhoudelijk:

Als eerstelijnsprofessional heb je een belangrijke rol in het signaleren en voorkomen van islamistische radicalisering en extremisme. Kennis hiervan helpt je om meer inzicht te krijgen, maar ook effectief en zelfverzekerd te handelen. Naast de theorie en uitleg over de verschillen tussen de begrippen biedt de training inzicht in de situatie in Nederland.

Na deze training:

- Begrijp je het onderscheid tussen de hoofdstroom binnen de islam en de (gewelddadig) extremistische uitwassen
- Heb je inzicht in maatschappelijke voedingsbodems, motivaties en beweegredenen die van invloed kunnen zijn op radicalisering naar islamistisch extremisme
- Heb je inzicht in de huidige situatie en het dreigingsbeeld in Nederland
- Kan je effectief en adequaat handelen in het contact met sympathisanten van het jihadistisch-salafisme
- Ken je de narratieven en frames die gebruikt worden in de propaganda en ronseltechnieken van terroristische organisaties als Islamitische Staat (IS) en al-Qaeda (AQ)

“De training heeft een hoop nieuwe inzichten gegeven waaronder de bevestiging dat kennis heel belangrijk is om signalen te herkennen. Kortom; kennis blijven uitbreiden en bij ingewikkelde en/of politiek gevoelige casussen experts erbij betrekken.”

Reactie deelnemer anoniem d.d.

NB: Heb je de verdiepingstraining islamistisch extremisme (dag 1) gevolgd en ben je op zoek naar meer verdieping en verbreding? Volg dan ook de extra verdiepingstraining Islamistisch extremisme (dag 2).

C. Islamistisch extremisme, extra verdiepingstraining

Code : RORPrioVEa

“Leer de nuance aan te brengen in de polariserende ‘wij-zij’ retoriek”

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

Deze training is een vervolg op de verdiepingstraining islamistisch extremisme (dag 1). Gedurende deze extra dag sta je uitgebreid stil bij de thema's, verhalen en tactieken die door terroristische organisaties, zoals Al-Qaeda (AQ) en Islamitische Staat (IS) worden gebruikt. Ook krijg je inzicht in recente trends en ontwikkelingen op het wereldtoneel. Zo leer je bijvoorbeeld hoe de ideologische overtuiging van terroristische organisaties als Al-Qaeda, Islamitische Staat, Boko Haram en al-Shabaab wordt uitgedragen.

Na deze training:

- Heb je kennis van de opkomst van de wereldwijde jihadistische beweging en inzicht in recente trends en ontwikkelingen in binnen- en buitenland
- Heb je kennis van de rol van vrouwen binnen de salafi-jihadi context
- Weet je nuance aan te brengen in de polariserende ‘wij-zij’-retoriek die salafi-jihadistische organisaties gebruiken en propageren
- Heb je handvatten om in contact te blijven met individuen die sympathie hebben of mogelijk ontwikkelen voor het extreme jihadistische gedachtengoed
- Kan je effectief en adequaat handelen in het contact met sympathisanten van het extreme salafi-jihadi gedachtengoed

NB: Deze tweede verdiepingdag is ontwikkeld voor- en gericht op professionals die al kennis en ervaring hebben op het gebied van islamistisch extremisme en jihadistisch terrorisme.

Inhoudelijk:

Als professional kun je te maken krijgen met verschillende uitingsvormen vanuit ideologieën en stromingen binnen het rechts-, links- en milieu-extremisme en maatschappelijk ongenoegen. We gaan in op de huidige ontwikkelingen en trends. Demonstraties van extreem rechts bij moskeeën, wegblokkades door klimaatactivisten, gewelddadige confrontaties tussen voor- en tegenstanders van Zwarte Piet, vandalisme bij GGD-test- & vaccinatiestraten en extremistische terreuraanslagen zijn voorbeelden van situaties die een mogelijke dreiging met zich meebrengen. We gaan dieper in op waar het probleem en de mogelijke dreiging precies zitten en hoe je daar als professional mee omgaat.

Na deze training:

- Ken je het model radicaliseren en deradicaliseren en begrijp je hoe verschillende factoren van invloed kunnen zijn op een radicaliseringsproces
- Ken je de verschillende stromingen van rechts-, links-, en milieu-extremisme en ken je de narratieven en uitingsvormen ervan
- Begrijp je dat er verschillende terreinen zijn waarop radicalisering een bedreiging kan vormen, namelijk openbare orde, sociale stabiliteit en veiligheid en snap je de samenhang hiervan
- Begrijp je dat je je eigen persoonlijke houding goed moet kennen om bij een casus professioneel te kunnen handelen

NB: Heb je de verdiepingstraining rechts, links en milieu-extremisme (dag 1) al gevolgd en ben je op zoek naar meer verdieping en verbreding, volg dan ook extra verdiepingstraining Rechts-, links en milieu-extremisme (dag 2).

E. Rechts-, links- en milieu-extremisme, extra verdiepingstraining Code: RORPrioVEb

“Verdiep je kennis van de historische en wereldwijde context van deze thema’s”

Duur: 1 dag

Inhoudelijk:

Deze tweede verdiepingsdag gaat verder waar dag 1 ophoudt. We gaan in op de historische en politieke context van dit soort stromingen en wat we daarvan kunnen leren voor het hier en nu. Daarnaast nemen we de propagandastrategieën van deze extremistische groeperingen onder de loep. We laten zien wat jij als professional kunt ondernemen, zoals ketensamenwerking, interventies en gespreksvoering.

Na deze training:

- Heb je meer achtergrondkennis over hoe de verschillende stromingen zich de laatste decennia en laatste jaren binnen Europa, binnen Nederland en wereldwijd hebben ontwikkeld
- Kun je je lokale situatie interpreteren tegen de achtergrond van een breder perspectief
- Heb je handvatten om planmatig te komen tot het inzetten van passende interventies

NB: Deze tweede verdiepingsdag is ontwikkeld voor- en gericht op professionals die al kennis en ervaring hebben op het gebied van rechts, links en milieu-extremisme en maatschappelijk ongenoegen

F. Rechts-extremisme, verdiepingstraining

Code : RORPrioVg

“Heb kennis over rechts-extremisme, van demonstratie tot revolutie, en de rol van Chaos”

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

In 2021 is een relatief nieuw fenomeen prominent doorgedrongen tot het dreigingsbeeld: het accelerationisme.

Al eerder waarschuwde de NCTV voor de mogelijkheid dat een eenling met rechts gedachtegoed een copy-cat aanslag zou kunnen plegen. Sinds DTN 55, uit oktober 2021, komt de dreiging vanuit het rechts-accelerationisme, met reden, uitgebreid aan bod.

Accelerationisme is een specifieke strategie binnen het rechts-extremisme, die grote maatschappelijke gevolgen kan hebben. In deze training gaan wij dieper in op dit fenomeen. Daartoe schetsen we eerst een breed beeld van het diverse rechts-extremistische veld, om vervolgens de achtergronden van deze ‘versnellingsstrategie’ uit te pluizen. Je maakt kennis met een aantal kenmerkende punten uit de ideologie waar dit bij hoort, de online wereld waarin dit fenomeen ‘groot’ is geworden en de fysieke uitwassen ervan. Je leert symboliek (her)kennen en de samenhang met Alt-right en complottheorieën. Uiteraard is er aandacht voor de persoonlijke en professionele houding t.o.v. de thematiek, de vraagtekens en uitdagingen bij de aanpak en multidisciplinair handelen.

Na deze training:

- Heb je uitgebreide kennis over rechts-extremisme in den brede, en specifiek het ‘accelerationisme’ daarbinnen, en herken je verschillende verschijningsvormen/uitingen van rechts-extremisme in binnen- en buitenland
- Begrijp je dat ‘rechtse’ radicalisering een bedreiging kan vormen voor de openbare orde, sociale stabiliteit en veiligheid
- Ken je de belangrijkste symbolen, termen en narratieven uit de rechts-extremistische hoek
- Snap je de samenhang tussen rechts-extremisme en verschillende samenzweringstheorieën
- Heb je handvatten om rechts-extremisme te kunnen signaleren

*“Veel meer inzicht in het proces van radicaliseren, hoe dat werkt m.n. op internet.
Kennis van allerlei verschillende groeperingen en hun symbolen en waar ze in verschillen.
Waar ik zelf op kan letten in gesprekken met inwoners, juist omdat ik dat proces meer begrijp.”*

Reactie deelnemer anoniem d.d. 23-05- '22

G. Interculturele professionaliteit, verdiepingstraining

Code : RORPrioVc

“Vergroot jouw effectiviteit bij het werken in een super diverse samenleving”

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

In je dagelijkse leven, maar zeker ook als professional heb je veel te maken met mensen met een andere culturele vorming dan jij. In deze training leer je de basis van interculturele professionaliteit, zodat je handvatten hebt om beter aan te sluiten bij iemand met een andere cultuur, en efficiënter wordt in je handelen.

Na deze training:

- Is je cultureel bewustzijn groter
- Heb je zicht op je eigen culturele vorming en de invloed daarvan op jouw gedrag in relatie tot de ander
- Kan je vanuit meerdere perspectieven naar een probleem kijken
- Heb je handvatten om effectiever te handelen in interculturele situaties

*“De training heeft mij een nieuwe bewustwording van kijken gegeven.
Even rust nemen om stil te staan bij wat je leest en hoort om zo de reactie beter aan te kunnen laten sluiten op de situatie.”*

Reactie deelnemer anoniem d.d. 25-05- '20

NB: Deze training is uit te breiden met een Intercultural Readiness Check (IRC) inclusief een persoonlijk feedbackgesprek en een tweede dag training.

H. Interculturele professionaliteit, extra verdiepingstraining

Code : RORPrioVEc

“Versterk jouw interculturele competenties en daarmee jouw impact”

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

Tijdens de verdiepingstraining Interculturele professionaliteit (dag 1) heb je handvatten gekregen om effectief te handelen. Tijdens deze tweede dag ga je deze toepassen door veel te oefenen met (eigen) casuïstiek, in kleine groepjes en met een acteur.

Interculturele professionaliteit vergt continu onderhoud. Doel van de training is dus niet dat je na afloop ‘het trucje beheerst’, maar dat je handvatten hebt waarmee je je eigen interculturele competenties kan blijven ontwikkelen.

Na deze training:

- Kun je effectiever handelen in interculturele situaties
- Begrijp je hoe verschillende interculturele competenties je gaan helpen effectief professioneel te kunnen handelen in intercultureel contact
- Heb je met interculturele competenties geoefend en de competenties versterkt
- En, hier steken wij echt op in; heb je zin om er mee te gaan oefenen

NB: Wij adviseren professionals die kiezen voor de extra verdiepingstraining, hieraan vooraf ook het IRC-assessment inclusief persoonlijk feedbackgesprek te doen. Hiermee vergroot je de leeropbrengst van dag 2.

I. Intercultural Readiness Check incl. persoonlijk feedbackgesprek

Code : RORPriolRC

“Ontdek jouw kracht en bepaal de volgende stap voor het vergroten van jouw interculturele professionaliteit”

Duur : 1,5 uur
30m. assessment online
1 uur feedbackgesprek

Inhoudelijk:

Iedereen heeft de vier onderstaande interculturele competenties in meer of mindere mate:

- interculturele sensitiviteit
- interculturele communicatie
- omgaan met onzekerheid
- bevorderen van betrokkenheid

Op basis van wetenschappelijk onderzoek, zijn deze competenties essentieel te noemen voor de effectiviteit van jouw werk in interculturele context.

Intercultural Readiness Check (IRC) is een wetenschappelijk onderbouwd assessment. Het is een vragenlijst die je in ongeveer 30 minuten online invult. IRC geeft voor de vier interculturele competenties aan hoe jij scoort op een schaal van 1 tot en met 9. De scores worden uitgebreid toegelicht in een rapport.

In het feedbackgesprek bespreek je met een IRC-coach jouw competenties aan de hand van praktijkvoorbeelden uit je eigen (werkende) leven. Hiermee krijg je meer inzicht in jouw kwaliteiten en bespreek je de volgende stap voor het vergroten van jouw interculturele professionaliteit. Na het gesprek heb je een persoonlijk plan, aangepast op jouw situatie, voor het versterken van één of twee van de interculturele competenties.

NB: De IRC inclusief een persoonlijk feedbackgesprek kan ook na de extra verdiepingstraining Interculturele professionaliteit worden afgenomen.

J. Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE), verdiepingstraining

Code : RORPrioVd

“Voorkom leed en weet zorg te organiseren”

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

In je werk kun je te maken krijgen met Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE). Dit zijn personen die zonder medewerking van anderen en vanuit een persoonlijke krenking of grief een dreiging vormen richting de maatschappij. Het is van belang dat je signalen die wijzen op mogelijke gewelddadigheid herkent om ze vervolgens te melden in de lijn.

Na deze training:

- Weet je wat onder PGE wordt verstaan en heb je inzicht in signalen die op potentiële gewelddadigheid wijzen
- Weet je hoe extremisme en verwardheid samen kunnen gaan en welke tekenen hierop kunnen wijzen
- Weet je waar je je zorgen neer kunt leggen
- Begrijp je het belang van afstemming met de mensen die om de PGE heen staan om het pad van grief naar daad te onderbreken

Inhoudelijk:

Het proces van radicalisering is niet essentieel anders dan een gewoon ontwikkelingspad. Adolescenten behoren tot een groep die in een ontwikkelingsfase zit en extra vatbaar is voor de aantrekkingskracht van radicale groepen en denkbeelden. Denk aan de zoektocht naar identiteit, zingeving, de rol van peers en vatbaarheid voor zwart-witdenken.

Je beschikt over vaardigheden die je nodig hebt om er effectief mee om te gaan als je signalen van radicalisering tegenkomt. Toch kan het spannend voelen om te beoordelen waar iemand zit in het proces van radicaliseren en voelt niet elke professional zich al zelfverzekerd genoeg om dan te handelen. Na deze verdiepingstraining kan je jouw kennis makkelijker relateren aan radicalisering en heb je handelingsperspectief voor als je hiermee te maken krijgt.

Na deze training:

- Weet je meer over het proces van radicalisering en over risicofactoren en beschermende factoren
- Heb je handvatten om adequaat preventief te handelen wanneer je met radicaliserende cliënten in aanraking komt
- Weet je hoe je jouw kennis en de jou bekende methodieken kunt toepassen als je te maken hebt met radicalisering

NB: Heb je de verdiepingstraining radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals (dag 1) al gevolgd en ben je op zoek naar meer verdieping en verbreding? Volg dan ook de extra verdiepingstraining radicalisering voor zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals (dag 2).

Inhoudelijk:

Deze training draait om het versterken van handelingsperspectief. Je gaat dieper in op psychopathologie in relatie tot radicalisering en ook duik je in de wetenschap van ‘reradicalisering’. Je maakt een plan voor het inzetten van bekende methodieken bij radicalisering. Je oefent met de uitdagingen en dilemma’s rondom informatie delen en krijgt handvatten om je aan beroepsgeheim te houden en tegelijk informatie te kunnen delen wanneer de veiligheid in het geding is.

Na deze training:

- Heb je meer zicht op de samenhang van psychopathologie en radicalisering
- Ken je de plek van jouw organisatie in keten van organisaties die zich inzetten voor het tegengaan van radicalisering
- Heb je handvatten voor het tegengaan van radicalisering vanuit pedagogisch perspectief
- Kun je bekende methodieken planmatig inzetten bij radicalisering
- Heb je handvatten om zonder je beroepsgeheim te schenden informatie te delen wanneer de veiligheid in het geding is

NB: Deze tweede verdiepingsdag is ontwikkeld voor- en gericht op professionals die al kennis en ervaring hebben op het gebied van radicalisering vanuit het werkveld van zorg-, jeugd- en welzijnsprofessionals.

Inhoudelijk:

Als GGZ-professional heb je een belangrijke rol in het signaleren en preventief handelen wanneer het kan gaan om radicalisering richting (gewelddadig) extremisme. Kennis hiervan helpt je om meer inzicht te krijgen en effectief en zelfverzekerd te handelen. In deze verdiepingstraining besteden we aandacht aan de meest recente wetenschappelijke inzichten op het gebied van geestelijke gezondheidszorg en radicalisering richting het gewelddadig extremisme.

Na deze training:

- Heb je kennis van het speelveld (disciplines) die betrokken zijn wanneer het gaat om radicalisering, extremisme en de geestelijke gezondheidszorg
- Heb je inzicht in de rol en invloed van referentiekaders en selectieve perceptie vanuit verschillende disciplines betrokken wanneer het gaat over geestelijke gezondheid en extremisme
- Heb je inzicht in (de) knelpunten wanneer het gaat om radicaal gedrag in de zorg en is het fenomeen verward gedrag ontrafeld
- Ken je het belang van samenwerking tussen het zorgdomein en het veiligheidsdomein en de verschillende disciplines daarbinnen
- Heb je meer inzicht in de complexiteit van radicaliseringsprocessen in relatie tot GGZ-historie en begrijp je waar de discrepantie tussen wetenschap en ervaringen uit de praktijk vandaan komt
- Heb je kennis van psychopathologie bij groepsterroristen vs. lone actors,
- Heb je kennisgemaakt met fenomenen complottheorieën en de online incel-beweging
- Heb je kennisgemaakt met het RAN-handboek en ben je zelf op onderzoek gegaan naar mogelijke co-relaties tussen een aantal stoornissen en/of geestesziektes en de vatbaarheid voor radicalisering richting gewelddadig extremisme
- Heb je handvatten/handreikingen om in jouw eigen werkpraktijk individuele motivaties en drijfveren voor gewelddadig extremisme te onderzoeken in de relatie tot de psychische stoornis en/of geestesziektes
- Heb je handelingsperspectief om binnen een GGZ-context risico's in te schatten en te screenen op gevoeligheid voor radicalisering en toekomstig gewelddadig gedrag

NB: deze verdiepingstraining is ontwikkeld voor een brede groep professionals binnen de GGZ: psychiater, psycholoog, psychotherapeut; alternatieve behandelaars; sociaalpsychiatrisch verpleegkundige; GGZ verpleegkundig specialist; maatschappelijk werker; vaktherapeut; systeem therapeut; psychiatrisch verpleegkundige. Tijdens de training wordt gebruik gemaakt van een Engelstalig document.

Inhoudelijk:

Tijdens deze masterclass wordt de relatie tussen psychiatrie en radicalisering verdiept. Het doel is om regiebehandelaren een overzicht te geven van de verschillende vormen van radicalisering en in staat te stellen de juiste afweging te maken. De masterclass behandelt op een interactieve manier casuïstiek waarbij verschillende thema's worden toegelicht:

- Rechts-extremisme
- Jihadistisch-salafistisch extremisme
- Complotdenken
- Incel-problematiek

Voor verschillende casussen wordt uit open bronnen het psychiatrische element besproken.

Aan de hand van de casuïstiek zullen de moderators samen met de deelnemers verkennen waar de rol van de GGZ op dit thema begint en ophoudt, wat de wettelijke kaders zijn en hoe ondersteuning kan worden gevraagd bij het duiden van mogelijke signalen van radicalisering.

Na de masterclass:

- Ben je slagvaardiger in het beoordelen van signalen waarbij er sprake is van een veiligheidsrisico
- Ben je je bewust van het belang samen te werken met het veiligheidsdomein
- Ben je je bewust van veel voorkomende risico's en struikelblokken op dit punt
- Weet je waar je terecht kunt voor advies buiten de eigen organisatie

O. Socratische gespreksvoering

“Stel vragen die ertoe doen”

Code : RORPrioVJa

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

De filosoof Socrates wordt ook wel de vroedvrouw van de waarheid genoemd, omdat hij zijn gesprekspartners dusdanige vragen stelde dat ze zelf tot inzichten kwamen. Socratische gespreksvoering is geschikt voor de zogenaamde langzame vragen. Het gaat daarbij om levensvragen die tijd kosten om over van gedachten te wisselen. Denk aan vragen als:

- Welke keuze maak je zelf en welke worden voor je gemaakt?
- Wat is mijn rol in de maatschappij?

Deze vorm van gespreksvoering is minder geschikt voor contacten die eenmalig zijn. In de training Socratische gespreksvoering leer je de kunst van het vragen stellen en luisteren.

Na deze training:

- Weet je hoe je met behulp van een vraag een gesprek kan sturen in de gewenste richting
- Kun je letterlijk weergeven wat de ander zegt
- Kun je de gesprekspartner aanmoedigen en versterken in het reflecteren op eigen opvattingen en argumenten
- Kun je gevoelige onderwerpen op een gepaste manier aankaarten
- Herken en begrijp je de mechanismen van invloed die gesprekspartners gebruiken

NB: Deze training is ontwikkeld door **5.1.2.e** Master in de Religiewetenschappen en in de Filosofie. Hij is gespecialiseerd in de kunst van het vragen stellen en in varianten van de socratische gespreksvoering en heeft een uitgebreid portfolio. In de zomer 2020 verscheen zijn boek 'Het Filosofisch Gesprek'. www.hetfilosofischgesprek.be

P. Omgaan met extreme idealen (OMEI)

“Kom en blijf in contact met jongeren die extreme uitlatingen doen”

Code : RORPrioVJb

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

Jongeren die extreme opvattingen uiten, zich negatief uitlaten over groepen in de samenleving of instituties, of sympathie hebben voor een beweging of ideologie waar jij onderbuikgevoelens van krijgt. Hoe moet je dat interpreteren? Gaat het om experimenteel gedrag of is er meer aan de hand? Hoe voer je hierover met hen het gesprek? Hoe maak en hoe houd je contact met deze jongeren? En hoe ga je daarbij om met de weerstand die je voelt tegen hun uitspraken? Door een combinatie van uitproberen, demonstraties, analyseren en oefenen krijg je antwoord op deze en andere vragen.

De training ‘Omgaan met extreme idealen’ (OMEI) draagt vanuit een pedagogisch perspectief bij aan een beter begrip van radicaliseringprocessen bij jongeren. Tijdens de training is er veel ruimte voor uitproberen en oefenen. Ook krijg je handvatten voor het inschatten wat er bij deze jongere speelt en nodig is

Na deze training:

- Begrijp je hoe de ontwikkeling van extreme idealen (politiek/religieus) zich verhoudt tot de identiteitsontwikkeling van jongeren
- Kun je een open en constructief gesprek voeren
- Weet je hoe je contact maakt en houdt
- Kun je alternatieven bieden als het uit de hand dreigt te lopen
- Weet je wat binnen jouw bereik ligt en wanneer je andere hulpbronnen moet inschakelen
- Is je vertrouwen in je eigen handelen vergroot, voor wanneer je in contact komt met jongeren die extreme uitlatingen doen

Inhoudelijk:

Als aandachtsfunctionaris heb je een belangrijke rol in de preventieve aanpak van radicalisering en extremisme. Jij kan ervoor zorgen dat het thema in jouw organisatie onder de aandacht blijft en daarbij je collega's ondersteunen. Ook in de samenwerking met ketenpartners binnen de lokale aanpak ben je belangrijk als verbinder.

Hoe kan je zo effectief mogelijk invulling geven aan jouw rol van aandachtsfunctionaris? Dit is de hoofdvraag die we in drie dagen gaan verkennen en uitwerken aan de hand van alles wat we weten over radicalisering, extremisme en de lokale aanpak in Nederland. We hebben aandacht voor kennis en inhoud die jezelf nodig hebt, maar ook voor kennisoverdracht binnen het lokale netwerk.

Omdat je de training volgt met een groep andere (toekomstige) aandachtsfunctionarissen binnen dezelfde regio, biedt de training een goede plek voor netwerkvorming.

Na deze training:

- Heb je inzicht in wat er van jou gevraagd wordt in de rol van aandachtsfunctionaris
- Heb je inzicht in de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van de lokale aanpak van radicalisering (SWOT)
- Kan je jezelf op een goede manier profileren in de rol van aandachtsfunctionaris binnen jouw organisatie/regio
- Heb je een plan voor hoe je jouw rol als aandachtsfunctionaris invulling wilt geven.
- Heb je andere aandachtsfunctionarissen leren kennen.
- Heb je kennis en handvatten die nodig zijn voor het interpreteren van signalen die mogelijk bij jou als aandachtsfunctionaris terecht komen.
- Heb je relevante kennis over het spanningsveld tussen geheimhouding/ AVG en informatiedelen bij (vermoedens van) een veiligheidsdreiging
- Naast de 3-daagse training biedt het ROR jaarlijks evenementen voor aandachtsfunctionarissen, waarbij je je kennis kan uitbreiden en je netwerk kan versterken.

NB: We raden je als (toekomstig) aandachtsfunctionaris aan de basistraining en meerdere verdiepingstrainingen te volgen, voorafgaand aan deze training. De kennis die je daarin opdoet kan je helpen om aan je rol betere invulling te kunnen geven. Kies zelf welke verdiepende training(en) voor jouw werkveld relevant zijn.

Inhoudelijk:

Zijn we op de juiste weg of moeten we bijsturen? Deze vragen stellen we ons nog te weinig aangaande interventies ter preventie van radicalisering. Plan-, proces- en effectevaluaties helpen ons om een gefundeerd preventieprogramma op te stellen en uit te voeren. Evidence Based Werken (EBW) is hierin van cruciaal belang.

Na deze training:

- Ben je je bewust van nut en noodzaak van EBW
- Ben je op de hoogte van de huidige stand van zaken aangaande EBW ten aanzien van de preventie van radicalisering
- Ken je de toolkit voor de evaluatie van interventies voor het voorkomen en tegengaan van radicalisering
- Weet je wat er nodig is voor een integraal preventieprogramma
- Heb je geoefend met evalueren
- Ben je binnen je eigen organisatie ambassadeur voor EBW

S. Mentoren training vrijwilligers (One-on-One)

“Werk aan je eigen ontwikkeling en motiveer je mentee”

Code : RORPrioONE

Duur : 12 dagdelen
(6 dagen)

Inhoudelijk:

Het mentoren project One-on-One levert een preventieve aanpak gericht op het voorkomen van radicalisering. Mentoren leren om op vrijwillige basis jongeren in een beginnend stadium van radicalisering te begeleiden. De jongere, ook wel mentee genoemd, stemt in met de begeleiding.

Na deze training:

- Heb je basiskennis over godsdienst, triggerfactoren en weerbaarheid
- Kun je ondersteuningsbehoeften vaststellen en werken met het ‘Wiel van houvast’
- Beschik je over interculturele competenties en gespreksvaardigheden
- Weet je een mentorschap vorm te geven en te documenteren

S.1 Intervisie voor mentoren

Code : RORPrioONEA

Duur : 1 dag

Inhoudelijk:

Om de aandacht te behouden en het netwerk van vrijwilligers dat ingezet wordt in de preventieve aanpak van radicalisering te stimuleren, te professionaliseren en mogelijke groei te realiseren organiseert het ROR, in opdracht van de gemeente, een jaarlijkse opfrisdag. Het programma bestaat uit een dagdeel kennis; waarin de laatste actualiteiten en ontwikkelingen worden besproken. In het tweede dagdeel worden dilemma's besproken en kan er d.m.v. intervisie van en met elkaar geleerd. Tevens wordt er geoefend met een acteur.

T. Deskundigheidsbevordering voor professionals in de lokale aanpak; kennis, intervisie en netwerken

"Leer, deel en ontmoet je (indirecte) collega's"

Code : RORPrioDES

Duur : n.t.b.
in overleg met afnemer

Inhoudelijk:

Kennisuitwisseling, intervisie en netwerken zijn nodig om je kennis en handelingsrepertoire op het gebied van de preventieve aanpak van radicalisering actueel en optimaal te houden. Daarom is er twee keer per jaar een sessie van een dagdeel, dit gedurende drie jaar.

Er worden steeds twee groepen op een dag getraind die elkaar ontmoeten tijdens de lunch. Zo ontmoet je ook andere professionals.

Na deze training:

- Is je netwerk verrijkt
- Is je kennis opgefrist
- Heb je dilemma's besproken en inspiratie opgedaan
- Kun je jouw positie als aandachtsfunctionaris versterken

Inhoudelijk:

Hoe werk je methodisch, objectief en consequent binnen de persoonsgerichte aanpak van radicalisering? Wat is er nodig vanuit verschillende ketenpartners om hen te begeleiden richting een veilige deelname aan de samenleving, en zo een eventueel gevaar te beperken of recidive te voorkomen?

Om hier houvast bij te geven, ontwikkelde de NTCV samen met het Landelijk Steunpunt Extremisme en de Landelijke Eenheid van de politie het Werkmodel Veilige re-integratie. Dit werkmodel helpt om in multidisciplinaire samenstelling te komen tot een op het individu afgestemde inschatting van de problematiek, en helpt met het opstellen van passende interventie(s), die tot doel hebben veilige re-integratie mogelijk te maken.

Het Werkmodel biedt deelnemers aan een casusoverleg een gestructureerde werkmethode, handvatten voor het voeren van het gesprek, en hulpvragen voor extra inzicht of het signaleren van 'blinde vlekken'. Deze zeer praktische training, aangeboden door het ROR, helpt partners aan het casusoverleg op weg met het werken met dit model. Onderdeel van de training is een casussimulatie, waarbij deelnemers in een van de rollen aan de casustafel duiken en gaan oefenen met een gedetailleerde fictieve casus. Je komt daarbij uitdagingen tegen bij de multidisciplinaire samenwerking, en krijgt handvatten om daar zo effectief mogelijk mee om te gaan en te komen tot een plan, waarmee jullie het risico op terugval zo veel als mogelijk inperken.

Na deze training:

- Ben je in staat om methodisch en objectief te werken aan de hand van het Werkmodel Veilige Re-integratie
- Krijg je meer 'feeling' met verschillende belangen van betrokken partijen/rollen
- Heb je ervaring met de issues die optreden in de lokale samenwerking
- Heb je geoefend met het werkmodel
- Krijg je inzicht in de complexiteit van radicaliseringscasuïstiek en komen voorbeelden aan bod van wat de interventiemogelijkheden zijn

Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR)

Telefoon : 088- 072 7060

Email : ror@dji.minjus.nl

<https://www.tegengaanradicalisering.nl>

